

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ

У НОМЕРІ:

- Бізнес на азарті: вигоди та ризики
- «Картка киянина»: соціальна програма чи комерційний проект?
- Перспективи законодавчого закріплення англійської мови як мови міжнародного спілкування в Україні
- Правове регулювання поведінки з небезпечними побутовими відходами

№22 Листопад 2014

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА БІБЛІОТЕКА

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА
ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ**

№ 22 (80) 2014

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів

Додаток до журналу
«УКРАЇНА: ПОДІЇ, ФАКТИ, КОМЕНТАРІ»

Засновники:

Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
Національна юридична бібліотека

Головний редактор

В. Горовий, д-р іст. наук, проф.,
заступник генерального директора НБУВ

Редакційна колегія:

Ю. Половинчак (відповідальна за випуск),
Н. Іванова, Т. Дубас, Л. Присяжна,
Ю. Калініна-Симончук

Заснований у 2011 році
Видається двічі на місяць

Передрук – тільки з дозволу редакції

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ.....3

УКРАЇНА У ФОКУСІ ІНОЗЕМНИХ ЗМІ....3

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Полтавець С.

Бізнес на азарті: вигоди та ризики.....10

Миськевич Т.

«Картка киянина»: соціальна програма
чи комерційний проект?.....13

Бусол О.

Перспективи законодавчого закріплення
англійської мови як мови міжнародного
спілкування в Україні.....17

Беззуб І.

Правове регулювання поведження
з небезпечними побутовими відходами в
Україні.....19

Кривецький О.

Укравтодор: реалії сьогодення.....28

У ЦЕНТРИ СУСПІЛЬНОЇ УВАГИ

Правові аспекти нормалізації життя на
територіях, звільнених у ході АТО.....31

Правові колізії, викликані окупацією
Криму.....34

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Огляд валютного ринку.....41

Моніторинг законодавства.....45

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА *.....55

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

21 листопада в Україні відзначатиметься День Гідності та Свободи, 22 січня – День Соборності – укази Президента

Президент підписав укази про відзначення щорічно 21 листопада Дня Гідності та Свободи, 22 січня – Дня Соборності України.

«Україна – це територія гідності й свободи. Такими нас зробила не одна, а дві революції – наш Майдан 2004 року, який був Святом Свободи, і Революція 2013 року, Революція Гідності. Це був надзвичайно важкий іспит для України, коли українці продемонстрували свою європейськість, гідність, своє прагнення до свободи. Мені як Президенту України

залишається лише документально засвідчити це і підписати Указ про День гідності та свободи, який українці віднині й навіки будуть відзначати 21 листопада», – сказав Глава держави.

За словами Петра Порошенка, 22 січня, як і раніше, країна святкуватиме День Соборності України. «День єдності України, день Злуки», – сказав Президент (Офіційне інтернет-представництво Президента України (<http://www.president.gov.ua/news/31583.html>). – 2014. – 13.11).

УКРАЇНА У ФОКУСІ ІНОЗЕМНИХ ЗМІ (контент-аналіз інформації електронних ЗМІ)

О. Коломієць, провідний бібліограф НЮБ НБУВ

А. Берегельський, мол.наук. співроб НЮБ НБУВ

У рубриці представлена візуалізація результатів контент-аналізу інформації зарубіжних ЗМІ (електронних та інтернет-версій традиційних видань), що висвітлюють події в Україні. У жовтні було виявлено і проаналізовано 286 таких публікацій.

Матеріали проаналізовано у регіональному зрізі, що дозволяє виявити країни, громадськість і, відповідно, ЗМІ яких, проявляють інтерес до української тематики.

За кількістю згадувань у публікаціях прослідковано рівень висвітлення діяльності українських політиків, чиновників, громадських діячів.

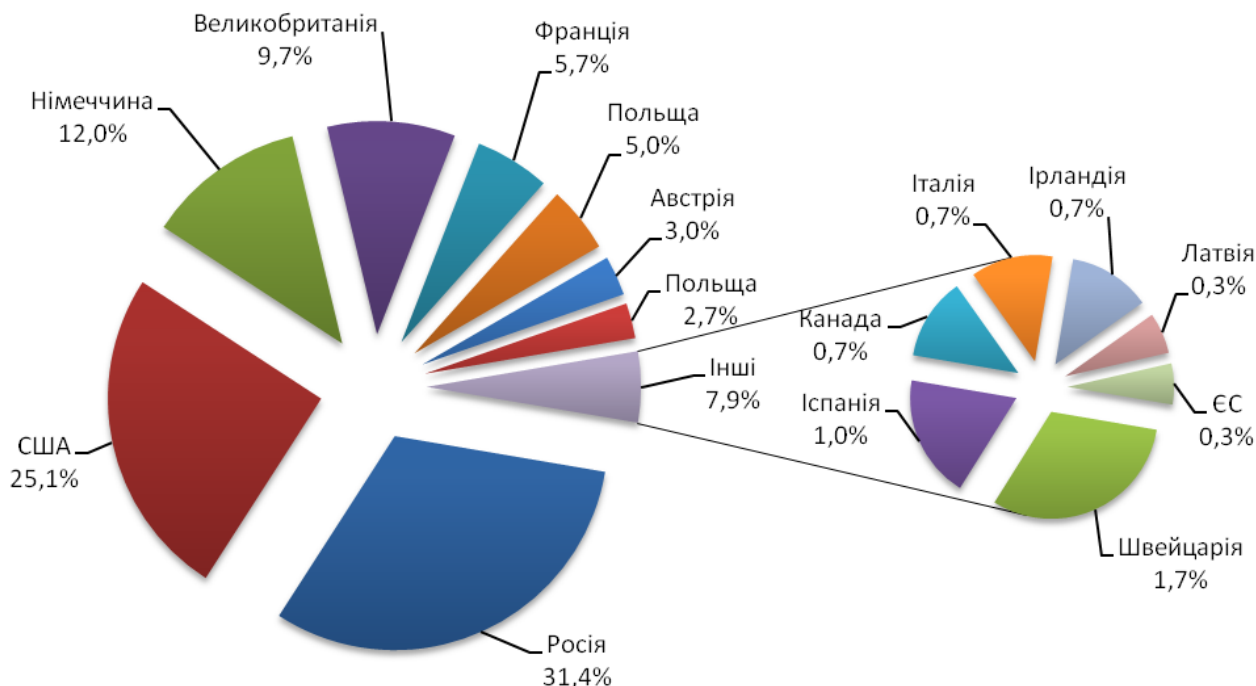
Виявлення, систематизація та структуризація ключових слів – «тегів», що розкривають зміст повідомлень, дозволяє проілюструвати тематичний спектр інформаційної картини, що характеризує Україну в уявленнях зарубіжних читачів. Не менш важливим при цьому є аналіз оціночного навантаження контексту, у якому згадується Україна. Проект передбачає

виявлення нейтральних (інформативних) повідомлень та експресивно забарвлених:

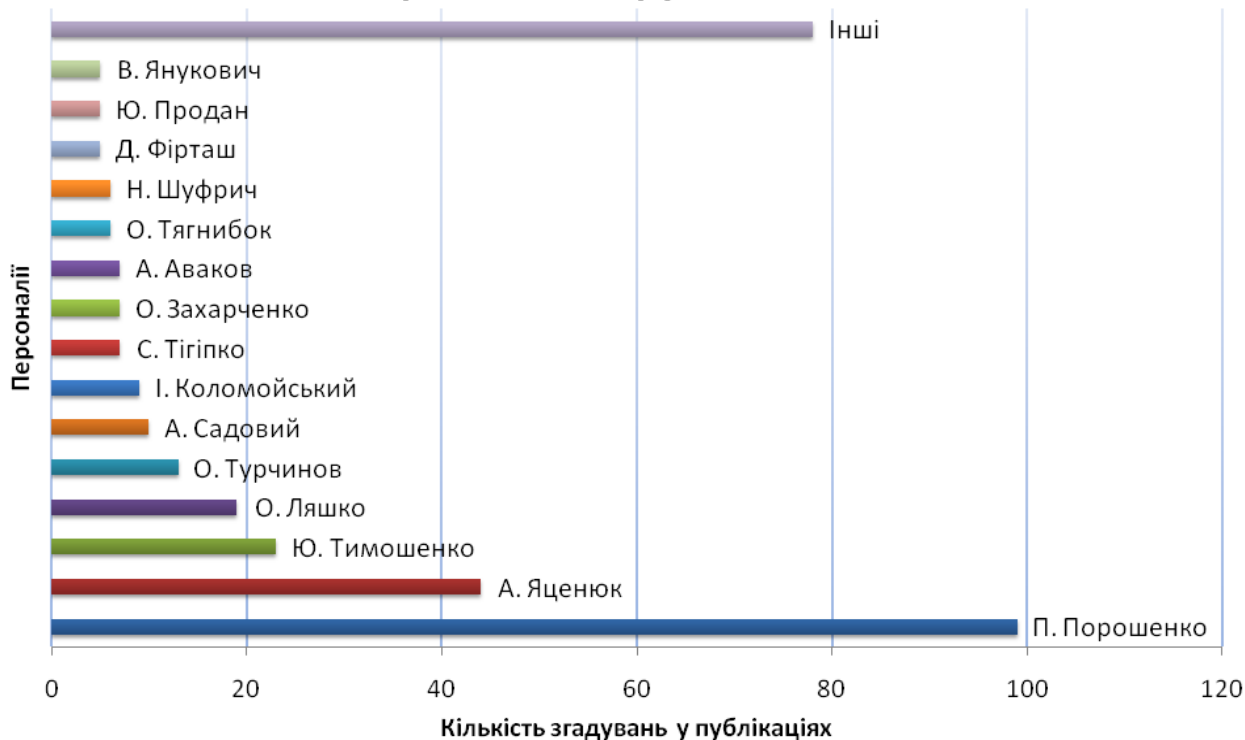
– позитивних і проукраїнських – від формування позитивного іміджу до вимог підтримки;

– негативних і таких, що містять ознаки інформаційної війни проти України (використання міфологем про «хунту», «карателів», «українських націоналістів», пряма інформаційна підтримка сепаратизму).

Співвідношення кількості публікацій по Світу

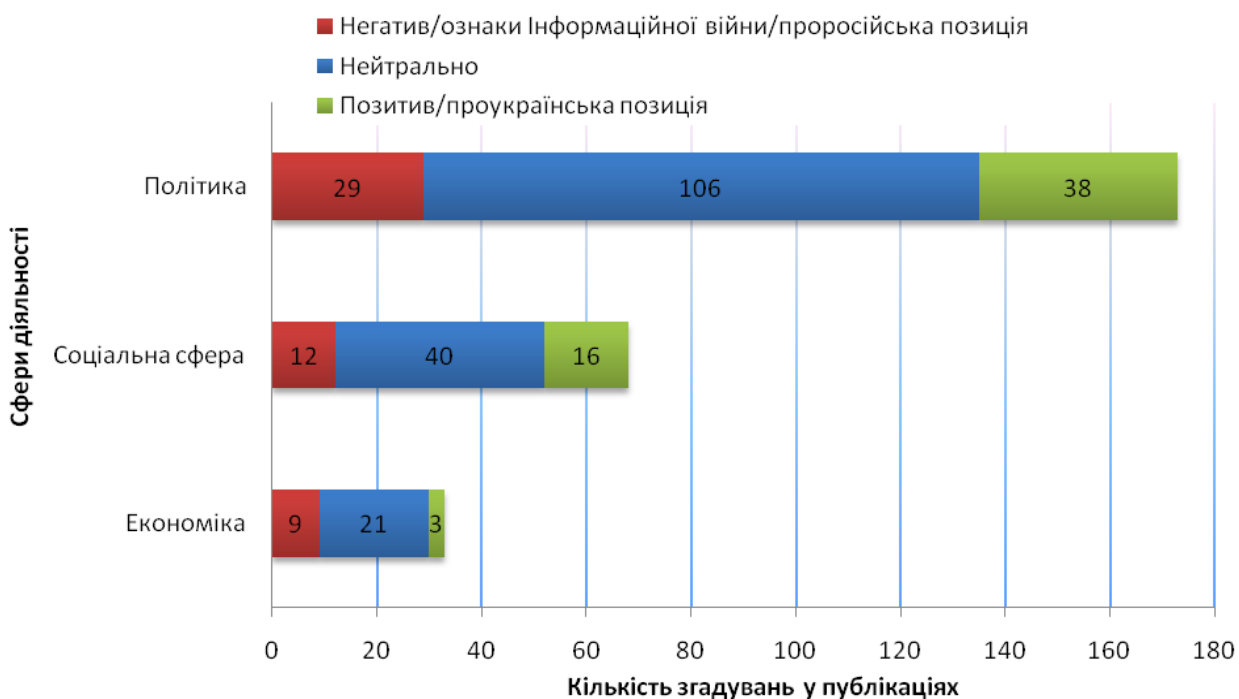
Персоналії в зарубіжних ЗМІ

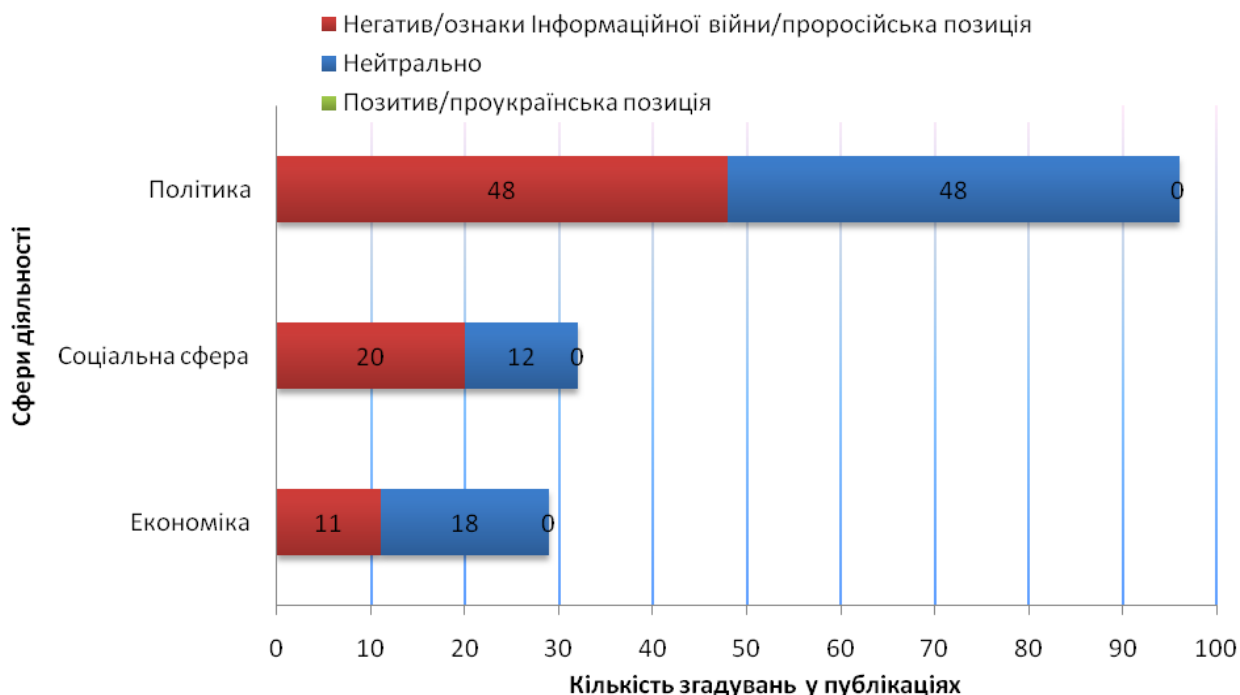
Оціночний розподіл за сферами діяльності

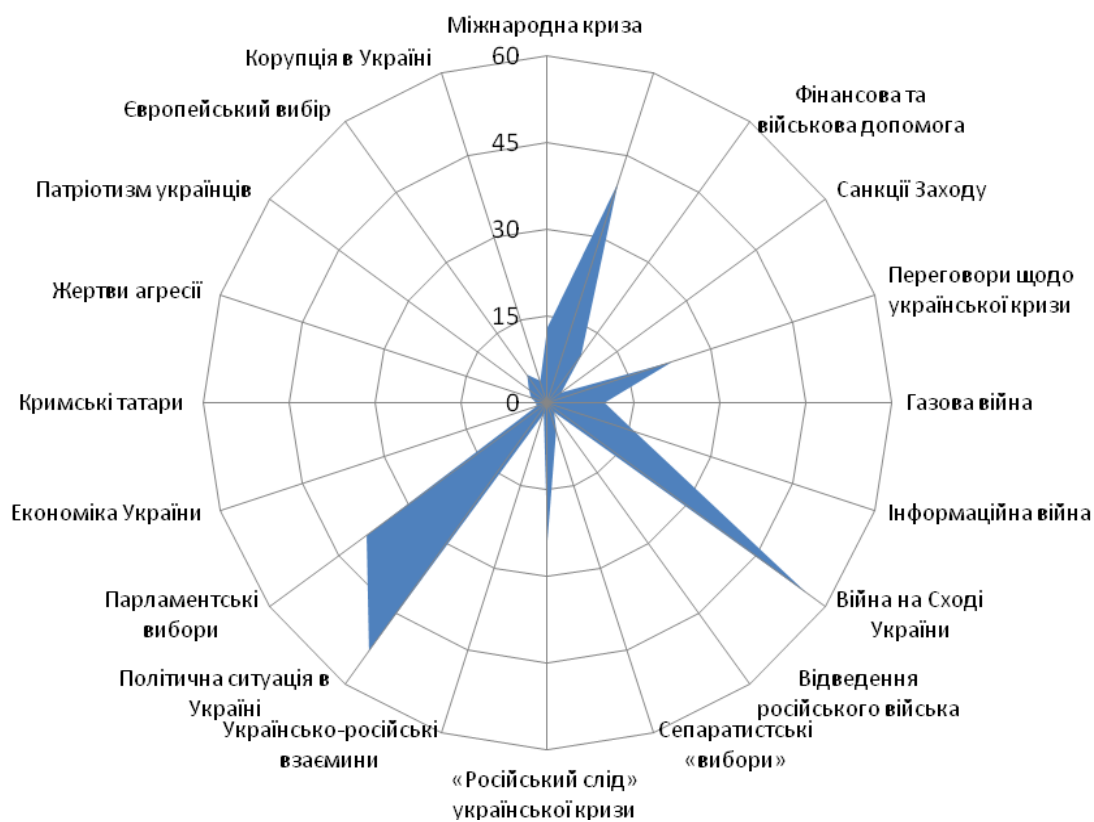
Оціночний розподіл за сферами діяльності (західні ЗМІ)

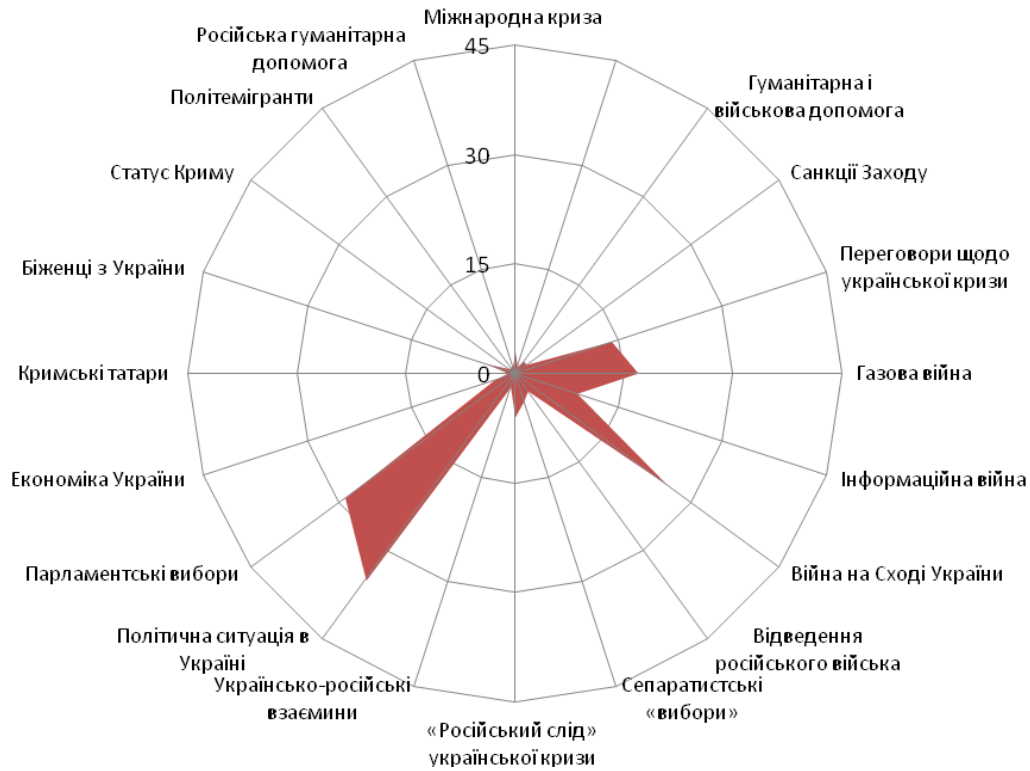
Оціночний розподіл за сферами діяльності (російські ЗМІ)

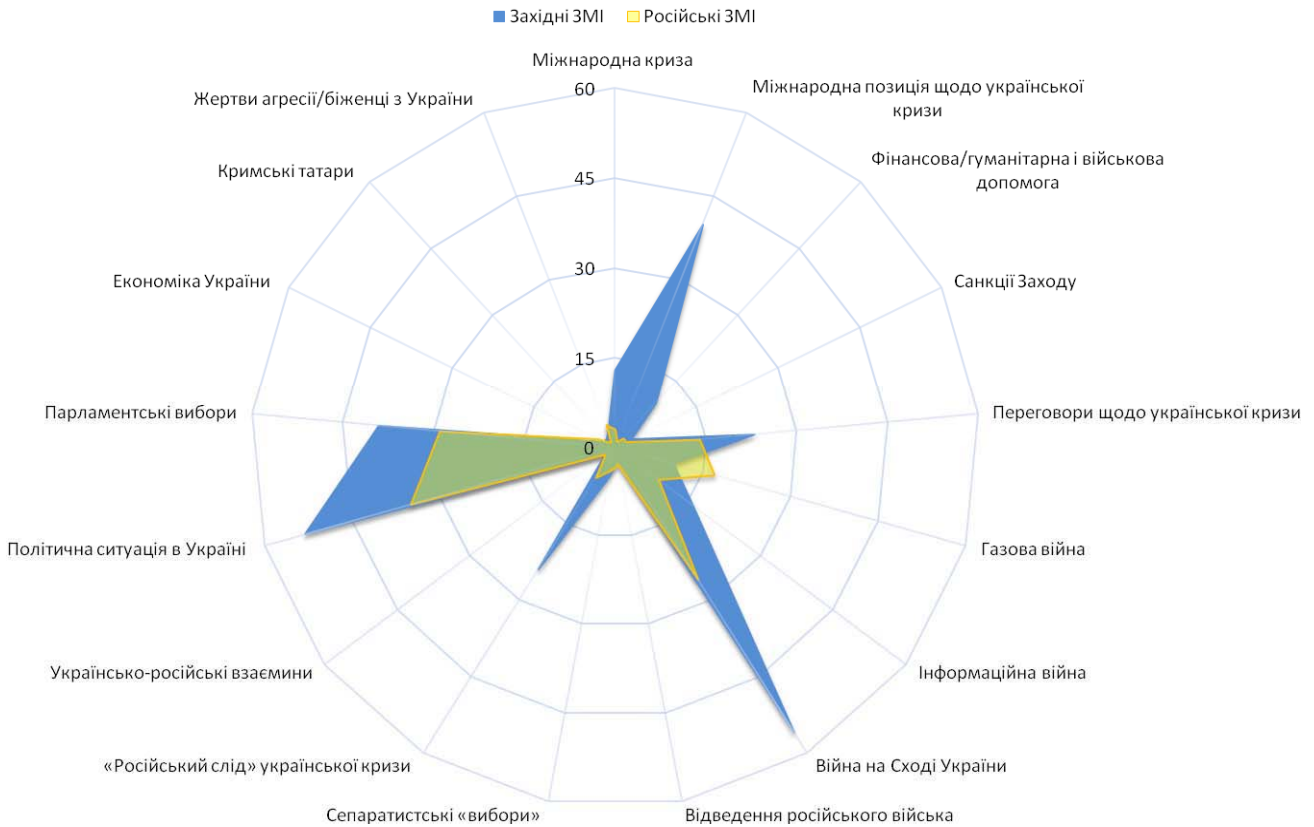
Західні ЗМІ

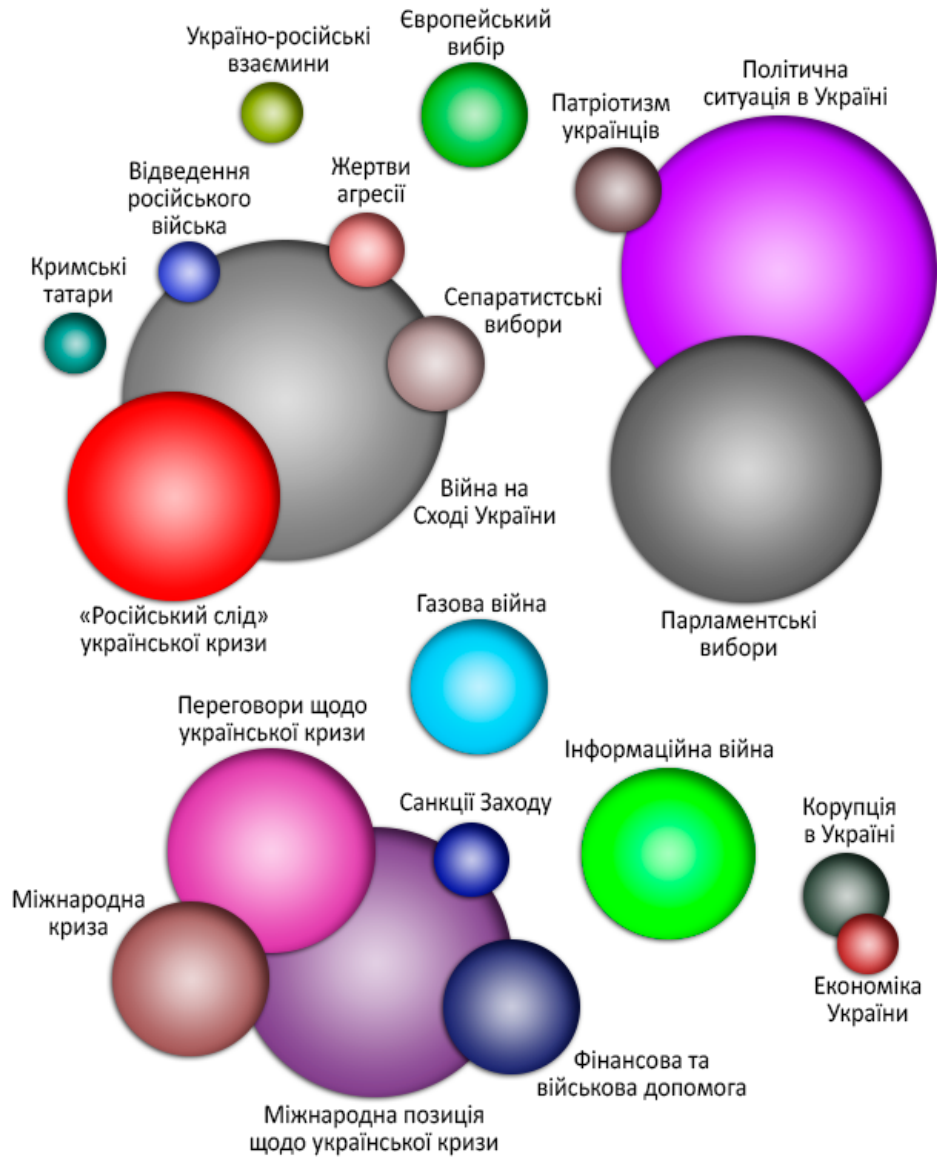
Російські ЗМІ

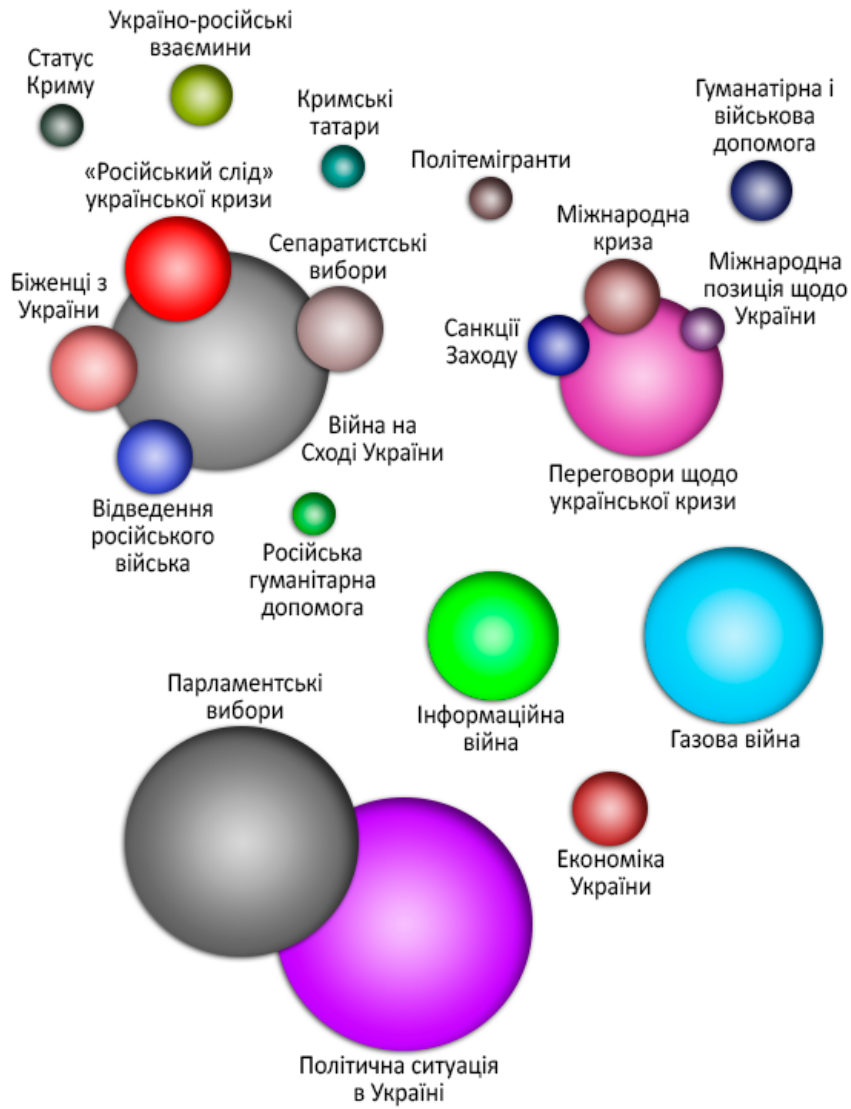
Співвідношення ключових тегів у західних та російських ЗМІ

Західні ЗМІ

Російські ЗМІ

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

С. Полтавець, старш. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Бізнес на азарті: вигоди та ризики

Фінансова нестабільність в сучасній Україні спонукає владу віднаходити нові методи та способи наповнення бюджету країни. Здавалося б, нічого дивного у цьому немає, а кроки урядовців є виправданими. В цьому контексті пропозиція міністра фінансів України О. Шлапака змінити законодавство та прийняти закони «Про діяльність казино в Україні», «Про лотереї в Україні», «Про букмекерську діяльність в Україні», які б регулювали сферу ігрового бізнесу, виглядала як спроба відшукування нових джерел коштів для бюджету. За словами очільника міністерства фінансів України, сформована трьома приватними структурами фактична монополія на лотерейному ринку України є неприпустимою. Міністерство фінансів України, за словами О. Шлапака, визнало незаконною діяльність операторів: «МСЛ», «Патріот» та «УНЛ», оскільки їх 10-річні ліцензії закінчились у 2013 р., та планує звернутись з відповідним позовом до суду та правоохоронних структур. За оприлюдненими даними, на території нашої держави проводяться 112 різних лотерей, з них 80 організує «МСЛ»; 25 лотерей належить «Патріот»; 7 лотерей проводить «УНЛ». Міністр закликав громадян бойкотувати цих операторів. Окрім цього, важливим на сьогодні є той факт, що власниками згаданих лотерейних операторів є іноземці: власник «Патріоту» – росіянин О. Бойко, «МСЛ» – власність росіянина М. Фрідмана, а «УНЛ» раніше належала кіпрській компанії, а на початку серпня була перереєстрована на англійську фірму «Старбелл інвестменс лімітед». Натомість міністерство пропонувало запровадити державну монополію на лотерейному ринку, через запровадження державної лотереї «Мистецький арсенал», а приватні оператори, організовуючи лотереї, повинні сплачувати до бюджету за ліцензії та патенти; встановити сертифіковані касові апарати; запровадити вимо-

гу облаштування спеціальних ігрових зон для казино; заборонити проведення азартних ігор в інтернет-казино та на ігрових автоматах; обмежити призовий фонд у випадку виграшу 60 % від загального збору і т. п.

У разі прийняття згаданих законопроектів дохідна частина бюджету повинна зрости на 945 млн. грн. за рік. Логічним продовженням оголошеної стратегії уряду став проведений 29 серпня 2014 р. Міністерством фінансів України круглий стіл на тему: «Концепція регулювання ігрового бізнесу в Україні окремими законами». В міністерстві на той час (серпень) вважали, що ця сфера потребує швидкого реформування через розробки зрозумілих та чітких правил ведення легального бізнесу, що забезпечить нові надходження до бюджету країни.

Водночас представники ігрового бізнесу підтверджували зацікавленість у виведенні своєї діяльності «з тіні». «Сфери ігрового бізнесу повинні бути чітко розділені за ступенем їх соціальної «проблемності». Всі, хто до сьогодні вимушені були здійснювати свою діяльність нелегально, будуть діяти прозоро і віддавати кошти до держбюджету, а не у кишеню чиновників», – прокоментувала нинішній стан і перспективи галузі генеральний директор ГО «Всеукраїнський союз розвитку букмекерства» Ірина Сергієчко.

Цікаво, що через 2 місяці позиція Міністерства фінансів кардинально змінилася. За даними, які наводить «Капітал», в кулуарах міністерства заговорили про підписання меморандуму, який би дозволив іноземним операторам залишитись на вітчизняному ринку. Вишукуючи причини таких різких змін у позиції одного з найважливіших вітчизняних міністерств, варто згадати деякі важливі факти. Так, наприклад, досліджуючи вітчизняний лотерейний ринок, наприкінці 2013 р. юрист Д. Гетьманцев виявив деякі досить специфічні

особливості його функціонування. Згідно чинного законодавства Міністерство фінансів України не може перевіряти діяльність операторів, ліцензія яких закінчилася. Тим більше воно (міністерство) не може й притягнути до відповідальності за порушення законодавства такими операторами з тих же причин. Суттєвим є те, що, за прогнозами експертів, обсяг лотерейного ринку у 2013 р. складав понад 5 млрд. грн. Водночас оператори лотерейного ринку переконані у законності своїх дій. Так, наприклад, директор з маркетингу компанії «М.С.Л.» В. Цомаєв в кінці минулого 2013 р. стверджувала: «У нас повне право продовжувати свою операційну діяльність, продовжувати розіграші, виплату виграшів і т. п. Власне ця ситуація не переходить у площину якихось незаконних дій». Як бачимо, основні підходи до проблеми лотерейного ринку у операторів-монополістів зовсім не змінилися.

Враховуючи, що лотерейний ринок є досить перспективним та динамічним, його потенціал далеко не вичерпаний. У кінці 2013 р. у лотерею грало приблизно 10% українців, а протягом минулого 2012 р. цей ринок зріс більше ніж у двічі. Враховуючи те, що у Європі лотерейні квитки купує більш як половина населення, перспективи українського ринку очевидні. За даними, які наводять представники вітчизняних лотерейних операторів, станом на кінець 2014 р. 8% українців грають у лотерею. У Греції таких 100%. У США грають 57% громадян, у Європі – 60%. Відтак українець витрачає на лотереї близько 10 доларів за рік, а грек – понад 100 євро! Отже, очевидною є вигоди і перспективи, пов'язані з цим бізнесом.

Інший розроблений Міністерством фінансів України законопроект «Про діяльність казино в Україні» був підданий критиці з боку Державної служби України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва. Там вважають, що законопроект недосконалий та потребує доопрацювання, з огляду на те, що: необґрунтована вимога, щодо розміру статутного капіталу в розмірі 10 млн. грн. (ст. 7 п.2); не чіткий та не є вичерпним перелік документів, які підтверджують право

власності чи користування приміщенням де мають проводитись азартні ігри (ст. 8 п. 1); так само не прописаний чіткий перелік заходів по боротьбі з ігровою залежністю (лудоманією) які зобов'язаний здійснювати організатор азартних ігор (ст. 8 п. 1); для фахівців Держпідприємництва незрозумілою залишається норма яка зобов'язує зокрема отримання торгових патентів на кожний окремих гральний стіл, гральний стіл з кільцем рулетки (ст. 9 п. 1); сумнівним є також положення, щодо права організатора азартних ігор встановлювати власні вимоги та правила відвідування спеціальної ігрової зони (ст. 10 п. 1, п. 2); завищеною є плата в розмірі 40 млн. грн. за видачу відповідної ліцензії (ст. 18 п. 2). Держпідприємство вважає за доцільне доопрацювати законопроект, ще й тому, що у його нинішній редакції відсутні підстави відповідно до яких контролюючий орган може зупинити дію ліцензії, та відновити дію ліцензії після її призупинення.

Натомість ще напередодні виборів до парламенту у Верховній Раді України визнавали, що законопроекти про відкриття ігрових закладів в Україні скоріше за все будуть відкладені до 2016 р., зате обіцяли прийняття у 2015 році законів, котрі регулюватимуть діяльність віртуальних азартних клубів. Власники віртуальних казино здивовані такою ініціативою парламентарів. Для них незрозумілим залишається перш за все питання, як будуть чиновники отримувати податок з прибутку таких закладів? Зокрема, як планують нараховувати податки на прибуток тих клубів, що офіційно не функціонують в Україні?

Економісти переконані, що подібна ініціатива влади немає ніяких перспектив бути втіленою в життя, швидше, віртуальні казино для українців просто стануть недоступними. Водночас у Пенсильванії (США) прийнято законопроект, відповідно до якого легалізується діяльність віртуальних азартних закладів. Головна «новела» подання щомісячного звіту в податкові органи. При цьому всі рахунки таких компаній будуть моніторити державні служби, а ігрові автомати будуть перевірятися державою для усунення можливості махінацій. До того

ж ПЗ для ігрових автоматів будуть надаватись тільки офіційними розробниками.

А от діяльність інтернет-казино у Казахстані швидше за все буде заборонена, відповідний законопроект був прийнятий місцевим парламентом у першому читанні. Уряд Бельгії у жовтні нинішнього року заявив про відкриття двох нових наземних казино. Важливо те, що в цій країні інтернет-казино для легалізації своєї діяльності зобов'язані заключити відповідні договори з наземними казино. Враховуючи складність економічної ситуації в країні, бельгійська влада розглядає можливість запровадження податку на виграші, отримані у казино, хоча до сьогодні такого податку не існує. Серед частини бельгійських можновладців побутує думка про те, що людина, яка регулярно грає в покер та прикладає багато зусиль для того, щоб перетворити це своє захоплення на професію, повинна трактувати отримані кошти як дохід і відповідно сплачувати податки. До того ж, розмір таких податків може бути досить суттєвим. За словами бельгійського експерта, ті люди, чиї доходи знаходяться у «верхньому податковому ярусі» повинні будуть сплачувати 75% від суми доходу.

Натомість збільшуючи свою аудиторію на вітчизняних теренах віртуальні казино у різноманітні способи рекламують власні «переваги». Так, наприклад, на одному з сайтів стверджується, що в найкращих казино Лас-Вегасу віддача з ігрових автоматів не перевищує 85-90%. Це ліміт, після якого діяльність закладу стає нерентабельною. На противагу таким казино віртуальні не сплачують за оренду, у них (віртуальних казино) менша кількість персоналу, а тому віддача складає 98%.

Про складність вирішення проблеми лудоманії¹ свідчить і та величезна кількість фактів закриття заборонених ігрових закладів про які повідомляють вітчизняні ЗМІ. Так тільки за останній рік правоохоронні органи припинили діяльність десятків подібних структур. Наприклад, прокуратура м. Києва

припинила діяльність 30 гральних закладів, які діяли під логотипом «Кінг» та «Фаворит спорт»; у Запорізькій області припинена діяльність більше 50 подібних структур. Зрозуміло, що в масштабах країни це мало, але тоді виникає запитання: а який же справжній грошовий обсяг цього ринку?

Якщо наші законодавці ще й досі не вирішили дозволити громадянам азартні ігри чи ні, то росіяни вже визначили, що на території окупованого ними Криму буде облаштована 5-та російська ігрова зона. Чотири інші в Росії працюють у Приморському та Алтайському краї, Калінінградській області, а також на кордоні між Краснодарським краєм та Ростовською областю. Росіяни самі визнають сумнівність вигоди від таких «зон». За інформацією, яку надала російська Счетная палата, у 2007-2010 рр. на створення ігрових зон бюджет Росії витратив 1,4 млрд. руб., а отримав від їх діяльності 98,7 млн. руб.

Як бачимо, питання легалізації чи заборони азартних ігор у європейських та пострадянських країнах вирішується по-різному. Різноманітність підходів залежить не тільки від різної ментальності, а й від різного рівня правової культури. Припускаємо, що пропозиція до українського гравця сплатити хоча б 50% виграшу у вигляді податку буде сприйнята як непристойна, не кажучи вже про більші відсотки. І справа тут не в тому, що ми не звикли сплачувати податки, найголовніше те, що український громадянин навчається у власної політичної еліти всякими способами уникати сплати податків та приховувати справжній розмір власних доходів. А в умовах, коли держава від робітника вимагає сплати податків, а олігарху пробає величезні податкові борги, не варто сподіватися на вирішення подібних питань за законами цивілізованого суспільства. На сьогодні перспективи з прийняттям оновлених професійних законів у сфері ігрового бізнесу на українських землях залишаються невизначеними. Як наслідок монополія 3-х приватних операторів лотерейного ринку та підпільні казино залишатимуться й надалі ще одним неринковим способом вітчизняного ведення бізнесу та отримання надприбутків.

¹ Термін, що використовується для визначення гральної залежності, ігроманії, хворобливої пристрасті до азартних ігор

Гарною ілюстрацією цьому твердженню може слугувати той факт, що для входу в клуб-казино «Прем'єр Палас» відвідувач має обов'язково розмінити 1000 у.о (За матеріалами: *From-ua (from-ua.com)*, *ЮРЛИГА (jurliga.ligazakon.ua)*; *Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва (dkrp.gov.ua)*; *LB.ua (lb.ua)*; *Валюта в Україні сьогодні*

(*valuti.net*); *112.UA (112.ua)*; *IPnews (ipnews.in.ua)*; *Українські новини (ukranews.com)*; *Комсомольская правда в Україні (kp.ua)*; *Вибори в Україні та світі (vybory.org.ua)*; *Україна в шоке (vshoke.net)*; *Регион Евразія (region-eurasia.com)*; *Casinoz.me (www.casinoz.me)*; *Деловая столица (dsnews.ua)*; *КАПИТАЛ (capital.ua)*; *Vlasti.net (vlasti.net)*; *РЕАЛ (real-vin.com)*.

Т. Миськевич, спец. кор. НЮБ НБУВ

«Картка киянина»: соціальна програма чи комерційний проект?

Дедалі більших обертів набирає в столиці муніципальний проект «Картка киянина». Вперше про необхідність його реалізації влада Києва почала говорити ще в 2004 р., проте кількаразові спроби впровадження «картки» зійшли нанівець. Причину зупинення реалізації проекту пов'язували зі скандалом щодо розтратання столичними чиновниками бюджетних коштів. У 2011 р. проект було реанімовано: громадськості було представлено концепцію, що визначала «Картку киянина» як соціальний проект, за допомогою якого планується вести облік пільгових категорій мешканців столиці та контролювати якість і порядок надання самих пільг. Співвиконавцями програми стали ПАТ «КБ Хрещатик» і ТОВ «Віза Україна». Очільники тодішньої КМДА констатували, що «Картка киянина» – це аналог пільгових посвідчень з додатковими функціями та можливостями. На дії ж практично ніяких нових можливостей пільговикам Києва вона не надавала, окрім, хіба що, доволі неактуальної для незахищених верств населення опції відкриття депозитного рахунку під 12,5% та інших банківських додатків. Чи не єдиною реальною користю могла стати знижка у розмірі 25-30 % на придбання 100 найменувань лікарських засобів в мережі аптек КП «Фармація». Проте і та з часом виявилася сумнівною: ЗМІ рясніли повідомленнями про викриття міфічних соціальних цін, адже придбання ідентичних ліків у «беззнижкових» комерційних аптеках обходилося на порядок дешевше.

Що ж до прогнозованої користі «картки» для системи обліку, то дані про 12% залучених на

той час до програми київських пільговиків не давали підстав говорити про успіхи в реалізації проекту².

Нинішня влада столиці, незважаючи на існуючу політичну та економічну нестабільність в країні, все ж не відмовилась від розширення вищезгаданої програми, розглядаючи її як ключовий інструмент для оптимізації та реалізації контрольованого механізму розподілу бюджетних коштів в процесі надання та обліку різних соціальних виплат. На сьогодні «Картка киянина» – ціла інформаційно-телекомунікаційна система, що включає в себе, зокрема:

- нарахування компенсаційних і адресних виплат;
- персоніфікований облік наданих заходів соціальної підтримки;
- впровадження прогресивних стандартів соціального забезпечення громадян;
- централізований контроль над цільовим використанням бюджетних коштів, що виділяються на соціальні цілі;
- можливість аналізу, прогнозування та планування бюджетних видатків та заходів соціальної політики.

Суттєво, що «Картка» є не тільки соціальним, а й платіжним інструментом – її можна використовувати в якості проїзного

² 3 425 тис. осіб, що мають право користуватися пільгами в столиці, «Картку киянина» у 2012-2013 рр. отримали близько 50 тис.

документу; з її допомогою можна буде сплатити комунальні послуги, мобільний рахунок, інтернет, телебачення, купити квитки на потяг, автобус або літак і т. п. Також бюджетники зможуть отримувати на цю картку заробітню платню, беручи участь в програмах лояльності від банку та отримувати додаткові знижки та привілеї від платіжної системи Visa. «Картку киянина» можна використовувати для розрахунків та отримання готівки в будь-якій країні світу, оскільки це картка міжнародної платіжної системи Visa International.

Для власників картки передбачена функція «персональний кабінет» на сайті «Картки киянина», за допомогою цього інструменту користувач може прослідкувати усі пільги і термін їхньої дії, історію використання картки, баланс на рахунку, кількість поїздок в метро. Активація торгового додатку надасть можливість скористатись соціальним дисконтом – знижками, бонусами, які надаються торгівельними мережами м. Києва, що беруть участь в даному проекті. За допомогою медичного додатку власник «Картки» зможе записатися на прийом до лікаря. Також міська влада має намір запровадити у столиці муніципальне медичне страхування без залучення державного страхування. Про це в ефірі 5 каналу повідомив заступник голови КМДА М. Радуцький: «Послугу муніципального страхування ми інтегруємо в «Картку киянина» і, умовно, за 50 гривень на місяць страхова муніципальна компанія буде гарантувати кожному, хто має такий страховий поліс, страхове покриття у разі захворювання до 30 тисяч гривень. Цієї суми вистачить на якісне лікування в комунальному медзакладі», – сказав він. М. Радуцький також звернув увагу, що гонорар за якісну роботу лікарю – 25% від страхової суми – виплачуватиме саме страхова компанія. «Ми пропонуємо запровадити страхування відповідальності лікаря від помилки, як це відбувається в багатьох країнах світу». Водночас заступник голови КМДА зауважив, що медичне страхування для киян буде добровільним, оскільки в Україні немає закону про обов'язкове медичне страхування.

В перспективі стане можливим залучення до муніципальної програми інших категорій громадян, включаючи тих, хто працює в столиці, будучи зареєстрованими в інших регіонах. З цього приводу ведеться багато дискусій, та в будь-якому разі підняття подібного питання було доцільним: у більше ніж 1 млн жителів, що живуть і сплачують податки в Києві, з'явилася б можливість користуватись частиною преференцій, наданих киянам.

На сьогодні впровадження «Картки киянина» у першу чергу пов'язане з вирішенням питання подальшої можливості безкоштовного проїзду пільговиків в столичному метрополітені. Адже не перший рік КП «Київський метрополітен» позиціонує себе як збиткове підприємство. І, судячи з усього, причину своїх фінансових збитків керівництво вбачає у пільговиках, точніше у недостатній бюджетній за них компенсації. Статистика говорить про чверть пасажирів із пільгами від загальної кількості користувачів метрополітену. При чому частина з них є загальноукраїнськими, частина – міськими. Тож і компенсація, відповідно, повинна поступати з обох бюджетів. Використання «картки» в якості проїзного документу дозволило б системно контролювати чисельність пільговиків, і таким чином компенсувати реально надані послуги. Окрім того, у такий спосіб влада планує уникнути підробок різного роду посвідчень, в тому числі і пенсійних.

Наразі підвищення активності в залученні пільговиків до програми «Картка киянина» здійснюється більш категоричними умовами їх проїзду в київському метрополітені: з 9 листопада поточного року право безоплатного проїзду надається виключно за наявності «картки». Дане правило стосується окремих категорій громадян міста Києва, які не мають державних пільг на проїзд у метрополітені, проте мають муніципальні пільги, у тому числі і на проїзд в метро, а саме ³:

- непрацюючі особи, які здійснюють догляд за дітьми-інвалідами;

³ В 2011 році стартувала столична соціальна програма «Турбота. Назустріч киянам»

- особи, які не мають права на пенсію або отримують соціальну допомогу замість пенсії;
- один із батьків багатодітної сім'ї;
- пенсіонери, інваліди (ті, що не мають додаткових пільг, наприклад, «Ветеран праці», «Дитина війни», «Ветеран війни», інваліди 1 та 2 групи по зору та з ураженням опорно-рухового апарату та інші).

Радник міського голови Д. Турчак запевнив, що таким чином міська влада, незважаючи на досить непрості умови, віднайшла можливість зберегти існуючі пільги і в жодному разі не обмежує права громадян. «Ми просто змінюємо механізм надання цих пільг для того, щоб розуміти фактичну кількість киян, які ними користуються», – сказав він.

Водночас КМДА закликає отримати «Картку киянина» і тих мешканців столиці, для яких безкоштовний проїзд в громадському транспорті та метрополітені передбачений законом України, адже місту доводиться переплачувати у тому числі і за велику кількість людей, що мають право безкоштовного проїзду, але з різних причин не користуються ним.

На перший погляд, аргументація чиновників є цілком логічною: економічні вигоди, як для метрополітену, так і для місцевого бюджету стануть можливими тільки після проведення чіткої ідентифікації пільг. Та чи дійсно саме в пільговиках криється корінь усіх бід? Аналіз стану справ київського метрополітену просто вражає рівнем корупційної складової його роботи. Одними з найпростіших, проте доволі «прибуткових» схем є закупка запчастин для рухомого складу та іншої технічної продукції по суттєво вищим за їх реальну вартість цінам; тіньові оборудки з жетонами та розміщені в метро торгівля та реклама... Чого тільки вартий приклад, як у 2012 році тільки на одній із станцій метрополітену було виявлено розкрадання виручки кількома касирами на суму більше мільйона гривень. Вони просто витягали цілий рік поспіль гроші з автоматів для поповнення проїзdnих карток. Не кажучи вже про

більші «можливості» для нечистих на руку керівників в таких глобальних проектах, як побудова нових станцій метро. Генеральна прокуратура України та прокуратура Києва регулярно порушує кримінальні провадження за результатами перевірок КП «Київський метрополітен». Більше того, на думку експертів, тільки виведення жетонів з тіньового обігу дозволило б навіть знизити вартість проїзду в метро.

Тим часом у транспортній комісії Києва пояснюють, що введення «Картки киянина» – лише перший крок, сама ж програма націлена на повну монетизацію пільг. Як повідомив в інтерв'ю газеті «Delo.UA» член транспортної комісії Київради І. Кононенко, внесення змін в ряд законів і монетизація пільг дозволить зробити допомогу адресною і означатиме, що в пасажирському транспорті сплачувати проїзд будуть усі – пільги ж отримуватимуть персонально шляхом перераховування їх на картку в грошовому еквіваленті. При цьому І. Кононенко зауважив, що адміністрування або контроль за тим, чи використовував конкретний пільговик ці гроші на транспорт або щось інше, обійдеться дорожче, ніж просто нараховувати, надаючи можливість людині самій вирішувати, як ними розпорядитися.

Впровадження програми «Картка киянина» спровокувало широкий резонанс серед представників громадських організацій, ЗМІ та самих пільговиків. Останні не розуміли, чому не можуть просто пред'являти, як і раніше, свої посвідчення? «Картка киянина» стала лише додатковим пластиковим «подразником» на тлі знецінення пенсій та зростаючої інфляції. Серед найпоширеніших – нарікання на прив'язку до використання банкоматів – дійсно «вищої математики» для більшості пенсіонерів. Додамо також супутні із цим переживання: а що як картка загубиться, забудеться пін-код або пропадуть ті «віртуальні» гроші з рахунку?

Слід зазначити, що такі побоювання не є безпідставними, адже питання захисту персональних даних киян, що будуть користувачами «картки», може стати дійсно

проблемним. Згідно з проектом, який запропонували чиновники, до бази даних мали б доступ і банки, і комунальні підприємства. На думку лідера депутатської групи міськради «Соціальна справедливість А. Шлапак, це прямий шлях до зловживань і шахрайства. Досить згадати, що не так давно з банківських карток пенсіонерів було викрадено більше 8 млн гривень. Ситуація ускладнюється ще й тим, що дуже багато пенсіонерів взагалі вкрай слабо розбираються в тонкощах й ризиках захисту своїх банківських карток.

Що ж до експертів, то і вони налаштовані без особливого оптимізму. Головними причинами скепсису є неприйнятність самої можливості існування в унітарній державі подібного локального проекту у відриві від загальнодержавного. «Спроба реалізувати проект «клаптиковим» методом лише призведе до того, що система нарахування пільг стане ще менш прозорою», – вважає Д. Солонський, радник Голови Ради Федерації роботодавців. Скептичні відгуки лунають і щодо вибору в якості партнера проекту банку «Хрещатик»: чому міська влада нав'язала обслуговування певного банку, який до того ж є комунальним, не надавши права іншим банкам рівноцінної конкуренції? А банківський інтерес від участі в такій масштабній програмі немалий – від прибутку з транзакцій до «перекачування» коштів бюджету цілого міста. Партнерство з компанією «Віза Україна» вже з самого початку схилило фахівців до думки, що в перспективі банківська сфера послуг буде домінувати над соціальними додатками картки і зусилля партнерів проекту будуть спрямовані на подальше розширення кола потенційних користувачів, які не відносяться до пільгових категорій, адже картки Visa є досить дорогим багатофункціональним носієм⁴. З огляду на це

фахівці не виключають, що «Картка киянина» є нічим іншим, як черговим бізнес-проектом, де існуючі соціальні додатки готують довгограючу платформу для отримання прибутків.

Водночас, якщо припустити, що влада дійсно прагне оптимізувати бюджетні витрати, то подібні «благі наміри» варто було б втілювати за рахунок заможних громадян. Адже, за даними Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України, які оприлюднила завідувачка відділом дослідження рівня життя населення Л. Черенько: «10% найбідніших українців від системи пільг мають 2%, а 10% найбагатших – 22%. На десять груп поділене все населення: від найбіднішого до найбагатшого. Якщо взяти цю криву, то вона від кожної наступної групи зростає, тобто що багатша людина, то більше вона має від системи соціальних пільг» (*За матеріалами: Київська міська державна адміністрація (kievcity.gov.ua); delo.ua (delo.ua); Українська правда (blogs.pravda.com.ua); (finobzor.com.ua); ВЕСТИ (vesti-ukr.com); Вечерние Вестни (gazetavv.com); VGORODE.UA (kiev.vgorode.ua); (old.radakmu.org.ua)*).

⁴ «Картку киянина» пільговики отримують безкоштовно, хоч, як зазначав Голова правління банку «Хрещатик» Дмитро Гриджук, виробництво однієї картки обійдеться банку в 50 грн. Вона буде мати вигляд іменної банківської карти платіжної системи VISA з електронним чіпом, на який буде записано інформацію про власника та про надані йому пільги.

О. Бусол, старш. наук. співроб. СІАЗ НБУВ, канд. юрид. наук, с.н.с.

Перспективи законодавчого закріплення англійської мови як мови міжнародного спілкування в Україні

У зв'язку з обраним курсом української влади на євроінтеграцію знання англійської мови, як основної мови міжнародного спілкування, набирає додаткової ваги. Мовою міжнародного спілкування, як правило, є мова, поширена в межах певного регіону. В основному, в усьому світі статусом міжнародної користується мова англійська, а також поширені іспанська, французька, німецька. В окремих випадках роль мови міжнародного спілкування на регіональному рівні відіграють французька, арабська, іспанська. У Центральній Африці таку ж функцію виконують мови хауса та суахілі.

Президент України П. Порошенко під час виступу в університеті імені Івана Франка у жовтні 2014 р. у Львові заявив, що англійська повинна бути другою іноземною мовою, яку вивчають у навчальних закладах. Крім того, цю мову повинні знати всі державні службовці. «Вимога до міністра має бути твердою – обов'язкове знання англійської мови. У перспективі такою самою повинна бути вимога до кожного державного чиновника, до кожного університетського ректора і декана», – підкреслив Президент, і зауважив, що між рівнем достатку і рівнем знання англійської мови громадянами країни існує зв'язок. Прикладом цієї тези є Сінгапур, де в 1950-ті роки керівництво держави в примусовому порядку зробило англійську другою мовою, і зараз Сінгапур входить у число розвинених держав світу. При цьому П. Порошенко зазначив, що на багатьох міжнародних зустрічах в Адміністрації президента і Кабінеті Міністрів України, де доводиться спілкуватися англійською, вже не запрошують перекладачів.

Що стосується статусу англійської мови в Україні, то Закон України «Про засади державної мовної політики» регламентує її застосування лише у сфері інформатики. Так, згідно ст. 22 цього Закону, основними мовами інформатики в Україні є українська, російська

та англійська мови. Комп'ютерні системи та їх програмне забезпечення, що використовуються органами державної влади і органами місцевого самоврядування, державними підприємствами, установами та організаціями, повинні забезпечуватися можливістю обробляти україномовні, російськомовні та англійськомовні тексти. У державних комп'ютерних системах та їх програмному забезпеченні можуть вільно використовуватися інші мови.

На думку Академіка НАН, доктора юридичних наук, професора О. М. Костенко, Закон «Про засади державної мовної політики» є таким, що необґрунтовано наділяє російську мову значними преференціями, і це при тому, що українська мова в Україні тривалий час піддавалася дискримінації. Науковець ще у 2012 р. звернув увагу на те, що за умов входження України як суверенної держави у світовий процес для неї гостро постає нова проблема для мовної політики – проблема мови міжнародного спілкування. Вчений наголошує на закономірності: прогрес в Україні неможливий без інтеграції у світовий простір, а ця інтеграція, у свою чергу, неможлива без використання мови міжнародного спілкування. Ця мова просто необхідна для розвитку економічного, політичного, правового і морального співіснування між народами, їх взаєморозуміння та співробітництва. Так уже історично склалося, що сьогодні цією мовою є англійська.

Мова міжнародного спілкування (як свого часу латина), англійська мова сьогодні є каналом для залучення українського народу до цивілізаційного прогресу, що відбувається в усіх сферах життя людей. Оволодіння англійською мовою широкими колами громадян України стимулюватиме імплементацію в українське суспільство світових досягнень економічної, політичної, правової, моральної культури, що конче необхідно для модернізації суспільного життя людей в Україні. Зокрема, це безумовно

сприяло б поліпшенню інвестиційного клімату й активізації участі української економіки на світовому ринку. Отже, необхідність визнання англійської мовою міжнародного спілкування, як зауважує О. Костенко, – це факт, на який слід особливо зважати в мовній політиці України. Цей статус може передбачати, зокрема: визначення ролі англійської мови як одного з інструментів «просвітницької революції» і вивчення її як обов'язкового компоненту усіх стандартних освітніх програм в Україні; створення державою достатніх умов для оволодіння всіма громадянами України англійською мовою в межах, визначених певними стандартами; пріоритетність у конкурсах на заняття вакансій в державних органах для осіб, які не лише володіють державною мовою, а й успішно склали іспит з англійської мови та використання її у роботі як підстава для просування по службі. Науковець вказує також на необхідність державного сприяння співпраці українських ЗМІ з англійськими засобами інформації та поширенню в Україні оригінальних англійських просвітницьких програм, що знайомлять з надбаннями народів світу в усіх сферах суспільного життя і підтримку інституцій громадянського суспільства, що ініціюють заходи, спрямовані на оволодіння англійською мовою.

Для закріплення в Україні за англійською мовою статусу мови міжнародного спілкування слід розробити й ухвалити Закон України «Про мову міжнародного спілкування в Україні». У процесі підготовки відповідного законопроекту варто використати досвід мовної політики Грузії, Литви та інших країн. Як показує досвід мовної політики Грузії і Литви, закріплення статусу англійської як мови міжнародного спілкування може сприяти захисту державної мови від штучно створеної конкуренції їй з боку російської мови⁵.

Директор Інституту суспільних досліджень, кандидат історичних наук В. Панченко взагалі виступає за те, щоб англійська стала другою

державною мовою в Україні. Історик вважає, що англійська з часом буде потрібною скрізь, тому що англійська є світовою мовою, і нею вже спілкуються між собою представники молодого покоління різних країн. В. Панченко зауважує, що англійська у сучасному світі є не просто правилом гарного тону. Знання англійської є конкурентною перевагою для кожної людини. В. Панченко гарним прикладом мовної інтеграції країни з пострадянського простору вважає Естонію. З його словами, у цій країні ледь не кожна людина розмовляє англійською. Водночас, естонцям знання англійської мови дало дуже багато – таким чином країна вирішила і свої проблеми, і проблеми іноземців, які приїжджають за контрактами чи просто у бізнес-справах. Таким чином ця маленька країна, в якій проживає 1,3 мільйона чол., зняла проблему інтеграції у світовий економічний простір і великою мірою – проблему російськомовного минулого.

У країни з таким мовним середовищем швидше інвестують кошти транснаціональні корпорації. А це створює можливості для швидкого розвитку внутрішнього підприємництва. Приміром, брудні виробництва транснаціональні компанії зазвичай розміщують у тих державах, де вони не можуть знайти працівників для створення інтелектуальних продуктів, головне через проблему незнання іноземних мов. Для того, щоб закопати на якійсь території хімічні чи ядерні відходи, не треба, аби населення знало якусь іноземну мову. А от для того, щоб створювати програмне забезпечення, розвивати біотехнології, потрібне досконале знання англійської усім персоналом.

Заступник директора Інституту світової політики С. Солодкий зауважує, що одна з переваг Європейського Союзу полягає у тому, що ЄС усіляко підтримує вивчення іноземних мов. У тамтешніх школах діти вчать, крім своєї рідної, ще як мінімум дві іноземні мови. До того ж школярів, студентів усіляко заохочують вчити не лише мови глобалізації на кшталт англійської, французької чи німецької, а й більш унікальні, як естонська й чеська.

⁵ Детальніше див.: Костенко О. Мовою міжнародного спілкування в Україні має бути англійська // День. – 2012. – №134.

В. о. директора Інституту політичних та етнонаціональних досліджень НАНУ, доктор історичних наук О. Майборода прогнозує, що російська певний період ще буде однією з найпоширеніших мов в Україні. Але з часом англійська витіснить її, бо вона вже потрібна вченим, інженерам, конструкторам, підприємцям, усім тим, хто зветься елітою. Еліта повинна принаймні вміти спілкуватися і читати англійською ⁶.

Отже, повертаючись до ініціатив Президента України щодо мовної політики, слід сказати, що в Україні у 2011 році розпочата Програма, яка триватиме до кінця березня 2015 року, а саме – проведення Британською Радою курсів вивчення професійної англійської мови для державних службовців України. Учасниками програми стали співробітники вищої та середньої ланки апарату Верховної Ради України, Кабінету Міністрів, Міністерства освіти, Міністерства закордонних справ та Міністерства юстиції України. Їхня загальна кількість нараховує близько 300 осіб. Відповідно до потреб та запитів державних

службовців Британська Рада розробила спеціальні навчальні програми з урахуванням специфіки діяльності – юридичної, освітньої та міжнародної. На початку навчального курсу шляхом тестування було визначено рівень учасників, проведено їх поділ на групи. По завершенню кожен учасник пройде іспит Aptis та отримає відповідний міжнародний сертифікат знання мови (у зв'язку з політичною ситуацією в країні початок курсів у частині державних установ було відкладено).

Стрімкий розвиток подій в Україні, підписання Угоди про Асоціацію з ЄС робить мовне питання ще більш актуальним на даний момент. Оскільки комунікація з євроструктурами буде здійснюватися на середньому та вищому рівні державних службовців, високопрофесійне знання англійської їм дуже знадобиться.

Отже, зважаючи на мовну позицію Президента України, слід констатувати, що в Україні нині є всі підстави говорити про особливий статус не для російської, а для англійської мови, що потребує в перспективі відповідного законодавчого закріплення.

I. Беззуб, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Правове регулювання поводження з небезпечними побутовими відходами в Україні

В Україні серйозне занепокоєння викликають проблеми, пов'язані з охороною довкілля та здоров'ям населення, однією з причин яких є низький рівень використання відходів. Через об'єми накопичених в Україні відходів її можна віднести до однієї з найбільш техногеннонавантажених країн світу. У досвіді поводження з відходами Україна на кілька десятиліть відстала від розвинених країн Європи. Це підтверджує той факт, що загальні об'єми щорічного накопичення відходів з населенням близько 45,8 млн пере-

вищують відповідні сумарні показники країн Західної Європи з населенням близько 400 млн в 3–3,5 рази.

Україна вже не один рік намагається впроваджувати власні варіанти та досвід інших країн у поводженні з небезпечними побутовими відходами. Останніми роками намітилися позитивні тенденції у сфері державного регулювання системи поводження з відходами, але і дотепер в Україні не створено відповідної нормативно-правової бази, яка б поступово наближалася до вимог європейського законодавства. Профільні міністерства та відомства, громадськість країни приділяють недостатньо уваги контролю за розміщенням відходів, їх впливу на здоров'я людини і навколишнє середовище. Невідповідність

⁶ Васюнець Н. За другу державну – за... англійську! // Експрес. / Електронний ресурс /. – Режим доступу: (<http://expres.ua/main/2014/04/28/105605-drugu-derzhavnu-angliysku>)

між прогресуючим накопиченням відходів і заходами, спрямованими на запобігання їх створення, утилізацію, знешкодження і видалення, загрожує не тільки поглибленню екологічної кризи, але і загостренню соціально-економічної ситуації.

Базовим документом в цій сфері є Закон України «Про відходи» від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР. В ньому викладені загальні аспекти поводження з відходами, включаючи небезпечні. Стаття 1 цього Закону визначає, що небезпечні відходи – це відходи фізичні, хімічні чи біологічні, характеристики яких створюють чи можуть створити значну небезпеку для навколишнього природного середовища та здоров'я людини та вимагають спеціальних методів і засобів поводження з ними. Відповідно до Наказу Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 16 лютого 2010 р. № 39 «Про затвердження Методичних рекомендацій з визначення морфологічного складу твердих побутових відходів», батарейки та ртутні лампи віднесені до вкрай небезпечних відходів, оскільки містять свинець, ртуть, кадмій, нікель, марганець та інші хімічні елементи, які можуть дуже довгий час залишатися активними, мати шкідливий вплив на живі організми, в тому числі на людину, здатні накопичуватися в тканинах, викликаючи ряд захворювань (термін їх розкладання 200 років).

Експерти відзначають, що у побутовому смітті частка батарейок незначна – менше піввідсотка, проте 50 % токсичних речовин, які утворюються у твердих побутових відходах, йдуть саме від батарейок.

За даними Всеукраїнської екологічної ліги, одна відпрацьована «пальчикова» батарейка, потрапляючи до загальних відходів, забруднює 400 л води або 20 м² ґрунту. У лісовій зоні це територія, на якій ростуть три дерева, десятки рослин, живуть два кроти, один їжачок, кілька тисяч дощових черв'яків.

Одна енергозберігаюча лампа містить від 3 до 5 мг ртуті. Якщо при пошкодженні лампи у повітря потрапить лише 1 мг ртуті, її концентрація становитиме 0,02 мг на кубічний метр повітря, що більш аніж у 60 разів

перевищує граничнодопустиму концентрацію. За підрахунками екологів, щорічно в Україні на полігони твердих побутових відходів потрапляє близько 500 кг ртуті, 160 кг кадмію, 260 т марганцевих сполук, 250 т натрієвих хлоридів.

Тому, у сучасних умовах надзвичайно актуальною є проблема роздільного збирання твердих побутових відходів (ТПВ). Негативним явищем для вітчизняної системи збирання сміття є низький рівень сортування на початковій стадії. Як наслідок – потрапляння усіх відходів у один контейнер (бак) для сміття.

Завдяки Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері поводження з відходами» (16 лютого 2010 р.), у Законі «Про відходи» з'явилася ст. 35-1, у якій зазначено, що небезпечні відходи у складі побутових відходів збираються окремо від інших видів побутових відходів, а також мають відокремлюватися на етапі збирання чи сортування та передаватися спеціалізованим підприємствам, що одержали ліцензії на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами. Крім цього передбачається установка контейнерних майданчиків для збору різних компонентів твердих побутових відходів, у тому числі контейнерів для батарейок та інших небезпечних відходів.

Згідно з чинним законодавством України, до надзвичайно небезпечних відходів віднесені також відходи, що містять ртуть. Ці відходи теж заборонено вивозити для захоронення на полігонах твердих побутових відходів (Державні санітарні норми і правила ДСанПіН № 2.2.7029-99 «Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення їх класу небезпеки для здоров'я населення»). На шляху вирішення проблем у сфері поводження з відходами, що містять ртуть та інші небезпечні сполуки, основними перешкодами є недосконалість нормативно-правової бази, відсутність ефективного контролю виконання вимог законодавства власниками, виробниками та імпортерами цих відходів, відсутність інформації про обіг компактних люмінесцентних ламп, побутових батарейок та портативних акумуляторів, які

містять багато токсичних елементів: нікель, кадмій, цинк, ртуть, літій тощо.

Окремі напрями поводження з небезпечними побутовими відходами окреслюються у Законі «Про хімічні джерела струму» (2006 р.), Постанові Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2008 р. № 1070 «Правила надання послуг з вивезення побутових відходів» із внесеними змінами та доповненнями, Наказі Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 16 лютого 2010 р. № 38 «Про затвердження Методичних рекомендацій із формування громадської думки щодо екологічно небезпечного поводження з побутовими відходами»), Постанові Кабінету Міністрів від 16 листопада 2011 р. № 1173 «Питання надання послуг з вивезення побутових відходів».

Відповідно до ст. 30 та 33 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» та ст. 21 Закону «Про відходи» практично усі функції щодо регулювання відносин у сфері поводження із відходами, у тому числі з небезпечними, відноситься до компетенції органів місцевого самоврядування. Виконавець послуг з вивезення побутових відходів на певній території визначається місцевою радою на конкурсних засадах.

Єдиної думки про те, як в Україні має функціонувати система збору відпрацьованих елементів живлення та компактних люмінесцентних ламп, серед науковців, чиновників, громадських активістів сьогодні немає. Одні вважають, що організувати та контролювати цю систему має держава, інші – категорично проти. Сходяться в одному – відповідальність за переробку відпрацьованих предметів вжитку повинна бути на виробниках.

«Будь-який підприємець, що приходить на ринок зі своєю продукцією, має супроводжувати цей товар до моменту потрапляння його на завод з утилізації. Тобто виробники та постачальники повинні взяти на себе фінансові зобов'язання щодо збору, перевезення, зберігання і переробки поставленої продукції», – каже директор Інноваційного центру державного підприємства «Аргентум» Т. Когут. На його думку, постачальники батарейок повинні

створити в Україні організацію, метою якої має бути не заробіток грошей, а супроводження свого товару. Це своєрідний фонд, в який підприємці відраховуватимуть кошти для оплати послуг збирання електронних відходів, їх перевезення та переробку на підприємстві. Магазины, які реалізують батарейки і товари з акумуляторами, повинні розмістити в себе скриньки для їх збору. Державі Т. Когут відводить лише роль контролера, не довіряючи навіть ролі модератора інтересів. Координувати інтереси сторін, наголошує фахівець, має авторитетна громадська організація національного рівня.

Він впевнений, якщо процес збору та переробки координуватиме держава, не буде ані грошей, ані переробки. Як приклад наводить податок на бензин, який водії відраховують на ремонт українських доріг, але через корупцію в Україні тотальне бездоріжжя.

Втім, інша група стверджує, що збудувати систему поводження з відпрацьованими електронними предметами вжитку в обхід держави не вдасться. Активістка національного екологічного проекту «Екофан» Р. Оксюта вважає, що в Україні не вистачає директиви щодо утилізації відпрацьованих батарей і акумуляторів, яка діє в країнах ЄС. Команда активістів, разом з якими вона добивається вирішення проблеми з батарейками, прийшла до висновку, що без держави і без того, щоб це була державна програма, їм не обійтись. За її словами, в новій системі все буде просто – кожен абсолютно безкоштовно віддає батарейки в пункти прийому, які будуть по всій Україні, потім це все збирається і відправляється на завод на утилізацію.

Працівник управління екології Львівської міської ради О. Війтик впевнена у необхідності створення державного фонду, який наповнюватимуть виробники електронного та електричного обладнання. Зібраними грошима розпоряджатиметься держава. Таким чином, в руках чиновників будуть усі етапи роботи галузі, починаючи з вибору фірм, які збиратимуть відпрацьовані предмети вжитку, до підприємства, яке їх утилізуватиме.

Найкращим варіантом для розміщення виробничих потужностей з переробки

електронних предметів вжитку, на думку фахівців, є індустріальні парки. Ця промислова зона ідеальна для інвесторів, адже місцева влада створюватиме на цих територіях максимальні умови для входження бізнесу. Такі технопарки мають з'явитися у Львові, Яворові, Новому Роздолі.

Усвідомлення людьми реальної небезпеки для їхнього життя й здоров'я через неконтрольоване викидання небезпечних побутових відходів – це один із головних чинників, що має призвести до вирішення проблеми. «Владу треба стимулювати у цьому питанні», – вважають екологи.

28 жовтня 2014 р. Київський апеляційний адміністративний суд задовольнив позов киянина адвоката Р. Кравця, який вказав на невиконання владою обов'язків щодо збору та утилізації небезпечних побутових відходів, зокрема, люмінесцентних ламп і батарейок. Суд зобов'язав Київраду організувати процес збору, вивозу та утилізації небезпечних відходів шляхом укладання на конкурсній основі відповідних договорів та контролю за їх виконанням. На думку юристів, судовими органами зроблено перший крок до наближення України до європейських стандартів з охорони навколишнього середовища.

Вплив громадського суспільства та контролю на розбудову цієї сфери в Україні важко переоцінити. Адже запрацює галузь, чи ні, залежить від свідомості українців: будуть вони і надалі викидати батарейки та лампи у смітники, чи у спеціальні скриньки.

Інфраструктура збору використаних батарейок на сьогодні є вкрай несистемною і представляє собою сукупність окремих ініціатив. Втілюють їх в основному громадські організації, малий і середній бізнес. Деякі державні підприємства також займаються збором на громадських засадах.

Саме громадські організації здебільшого ініціюють збирання цих відходів: вони організовують акції у школах та університетах, встановлюють скриньки для збору в магазинах. Але це точкові дії. По всій Україні сьогодні є лише 600 пунктів збору відпрацьованих батарейок, тоді як в сусідній Польщі таких 26 тис.

Громади повинні вимагати від влади встановлення у достатній кількості контейнерів для небезпечних відходів: батарейок, люмінесцентних ламп, термометрів, акумуляторів, а також їх регулярного вивезення й утилізації, зазначає еколог А. Хрутьба, координатор екологічних проєктів «Зробимо Україну чистою» та «Друге життя: подвійний добрий вчинок».

Окремі громадські організації та ініціативи проводять акції зі збирання батарейок у великих містах, а в деяких областях є приватні підприємства, що збирають ртутьмісні прилади: «Екоцентр» у Львівській, Кіровоградській і Закарпатській областях, ТОВ «Фірма Діола» на Полтавщині, «Еко-Хелп» на Рівненщині, «Микитртуть» на Донеччині, у Львові ТЗОВ НТП «Галекоресурс», ПП «Ріал», ТЗОВ «Еко-Захист-Україна» збирають відпрацьовані люмінесцентні лампи. Переробкою батарейок в Україні займається Інноваційний центр державного підприємства «Аргентум», що у Львові. Він також оплачує пересилання зібраних активістами батарейок з усієї країни.

8 жовтня 2013 р. в Україні стартувала Національна програма зі збору та утилізації відпрацьованих батарейок під назвою «Викидай правильно!». В масштабах держави для промисловості відпрацьовані батарейки – це сировина з високим рівнем концентрації цінних елементів – кольорових металів та мінералів. Після переробки батарейки з її компонентів отримують сухі розподілені хімічні елементи і сортовані відходи з упаковки (картон і пластик). «За нашими даними, батарейки – це ресурс, який може працювати на 97 % повторно», – говорить директор Інноваційного центру «Аргентум» Т. Когут. Окупність цього процесу він оцінює у 80 %. Отже розпочатий екологічний проєкт має і комерційну вигоду на рівні держави.

Всеукраїнська екологічна ліга, Національний молодіжний центр «Екологічні ініціативи» та Всеукраїнська дитяча спілка «Екологічна варта» проводять всеукраїнську громадську природоохоронну кампанію «Батарейкам – утилізація!». Основним завданням кампанії є інформування населення про необхідність

правильного поводження з відпрацьованими хімічними джерелами струму, зокрема батарейками, та залучення небайдужих громадян до збирання цих небезпечних відходів для подальшої їх утилізації.

З початку цієї кампанії по всій території України встановлено близько 200 контейнерів для збирання відпрацьованих батарейок, проведено презентацію природоохоронної кампанії у м. Києві та в регіонах України, організовано публічні відкриття пунктів збору відпрацьованих джерел струму, розгорнуто постійну інформаційно-просвітницьку роботу в ЗМІ, освітніх закладах, серед мешканців населених пунктів.

На жаль, завод з переробки батарейок у Львові та експериментальний завод у Дніпропетровську більше простоюють без діла, так як їм не вистачає сировини для запуску, тому українці започаткували проект «Батарейки, здавайтеся!». По всій країні ентузіасти підключають до збору батарейок школи, магазини, кав'ярні, офіси і навіть власні під'їзди, створюють перевалочні пункти, де збирають кілограми використаних батарейок, а потім відправляють на переробні заводи. За рік активісти Дніпропетровська, Києва, Луганська, Рівного, Харкова, Полтави, Черкас, Кривого Рогу та інших міст України організували більше 250 пунктів прийому батарейок.

Полтавці, долучившись до цього проекту, розпочали активну роботу зі встановлення пунктів прийому батарейок у житлових будинках, публічних місцях та торгових точках. Організують цей корисний рух у місті волонтери ГО «ЕкоЛтава», «ЧистоТак», «Наш шлях», «Чиста Полтава», «Мама-86».

Волонтерську акцію «Батарейки, здавайтеся» у Дніпропетровську організували представники громадської організації «ЕкоДнепр».

На думку члена молодіжної організації «Здорова столиця», координатора проекту «Батарейки, здавайтеся!» у Києві І. Сумленного, якби виробники, які ввозять батарейки на територію України, сплачували хоча б по 2 коп. за батарейку, то держава могла б отримувати мільйони, і кошти могли б піти на збільшення переробних потужностей.

У Києві батарейки, енергозберігаючі лампочки, ртутні термометри приймає, а потім транспортує до заводу «Аргентум» «Рятувальна служба». Крім цього, з 1 листопада 2014 р. у мережі супермаркетів «Велика Кишеня» та гіпермаркетів «Велмарт» стартувала програма «Обміняй старі батарейки на нові». В період з 1 листопада 2014 р. по 15 січня 2015 р. в цих магазинах будь-які використані батарейки можна обміняти на купон, що дає 50 % знижки на нові батарейки ТМ «PHILIPS».

Екологічна ініціатива щодо вирішення проблеми утилізації відпрацьованих батарейок, люмінесцентних ламп та ртутних термометрів поширюється у Чернігові. Ситуацію з відходами, які несуть загрозу довкіллю, прокоментував заступник міського голови з питань ЖКГ В. Кривенко: «На першому етапі ми разом із комунальними підприємствами та ЖЕКами будемо проводити роз'яснювальну роботу. Плануємо за місцем проживання встановити окремі контейнери чи організувати територіальні пункти прийому небезпечних відходів».

Переймаються питанням збереження навколишнього середовища і працівники Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Чернігівської області. На базі центру організовано збір використаних батарейок, які потім будуть доставлені до магазину «Адреналін», через який громадські ентузіасти збирають небезпечні відходи для подальшої пересилки до Львова на завод «Аргентум».

У Хмельницькому для збору небезпечних побутових відходів організували мобільний пункт. Хіміко-радіологічна лабораторія на колесах чергувала у мікрорайонах міста і безкоштовно приймала у хмельничан батарейки, ртутьвмісні лампи, акумулятори та термометри. За час дії акції (1–10 жовтня 2014 р.) хмельничани «внесли з дому» більше тисячі батарейок та 400 ламп.

Долучення населення до культури утилізації побутових відходів є дуже важливим. «Батарейки містять у собі надзвичайно шкідливі елементи... Вилучити цю отруту із землі фактично неможливо. Тому треба

проводити інформаційно-освітню кампанію, аби люди усвідомили, яку велику небезпеку становить одна викинута в смітник батарейка, а їх мільйони», – розповіла співорганізатор «Проекту збору та утилізації відпрацьованих батарейок у Львові» З. Пігович. Місцева влада повинна фінансувати проведення заходів з метою популяризації основних правил роздільного збору сміття, зокрема, виготовлення та розповсюдження друкованих матеріалів відповідного змісту: кольорових буклетів для дітей, посібників для школярів і т.д.

Соціологічне опитування, проведене серед тернополян, засвідчило, що 62 % з них знає про небезпеку батарейки для довкілля, але відносять їх до спеціальних пунктів лише 22 % опитаних. А ось 16 % тернополян про шкоду батарейок навіть не здогадуються, тому й викидають їх просто у смітник.

Чи не єдиний успішний в Україні приклад централізованого збору небезпечних відходів на території населеного пункту – Черкаси. Тут станом на початок 2014 р. діяло 24 пункти прийому батарейок, люмінісцентних ламп, акумуляторів та інших приладів, що містять ртуть. Оголошення про пункти збору розміщені на під'їздах, і при накопиченні достатньої кількості їх везуть на переробку до ДП «Аргентум», а відпрацьовані люмінісцентні лампи – на підприємство «Микитртуть».

Екологічні питання за останні роки набули дуже важливого значення у всьому світі. Протидія забрудненню довкілля розглядається як один з головних пріоритетів у світовій політиці та у міждержавних відносинах. І це зрозуміло, адже людство збагнуло як життєдіяльність людини негативно впливає на довкілля.

Значну концептуальну та фінансову підтримку у вирішенні проблем зі збором та утилізацією небезпечних побутових відходів здійснюють міжнародні донори. Завдяки цьому існують програми та проекти, що працюють на покращення екологічного стану в Україні. На сьогодні існує понад 30 донорів, а саме: міжнародні організації (ПРООН, ЮНІДО ЄБРР, МБРР) та уряди окремих країн (Австрії, Бельгії, Данії, Італії, Норвегії, Німеччини, Швейцарія, Швеція, Японія).

Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства співпрацює з Швейцарсько-українським проектом «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO, проектом ПРООН «Муніципальна програма врядування та сталого розвитку» (ПРООН/МПВСР), проектом «Управління відходів – Інструмент Європейського добросусідства і партнерства» у Закарпатській області, а також проектом Twinning «Реформування та розвиток сфери поводження з побутовими відходами в Україні» за підтримки Євросоюзу, який розпочав свою роботу у 2013 р.

Надання підтримки Міністерству в рамках проекту Twinning обумовлені принципами, передбаченими Рамковою Директивою ЄС щодо відходів та Директивою щодо відпрацьованого електричного й електронного обладнання, для забезпечення більш ефективного регулювання місцевими адміністраціями потоків твердих побутових відходів для збереження якості ґрунту, води та атмосфери, і забезпечення відновлення компонентів ресурсу, присутніх у побутових відходах.

Окремо заслуговує увагу впровадження в Україні проекту ЄС «Управління і регулювання відходами – Інструмент Європейського добросусідства і партнерства – Схід». Офіційно цей проект розпочався 17 грудня 2009 р. Проект фінансується в рамках Європейського Інструменту сусідства та партнерства (ЄІСП – ENPI) Східної регіональної програми дій, затвердженої в 2008 р., і має загальний бюджет 5 млн 845 тис. 500 євро.

Країни-бенефіціари проекту Азербайджан, Вірменія, Грузія, Білорусь, Україна, Молдова, Російська Федерація (Східні країни «Європейської програми добросусідства та партнерства»).

Проект спрямовано на вдосконалення систем управління відходами, запровадження більш ефективних ініціатив щодо запобігання утворення відходів, підвищення потенціалу для збору і сортування, а також збільшення повторного використання, відновлення та безпечного видалення відходів.

За фінансової підтримки Фонду Східна Європа, за рахунок коштів, наданих Фондом

Євразія та Агентством США з міжнародного розвитку (USAID), у Рівному було започатковано проект «Впровадження системи утилізації ртутьмісних ламп у м. Рівне», що реалізовується міською молодіжною громадською організацією «Екоклуб». Метою проекту є розробка у місті системи збирання у населення відпрацьованих ртутьмісних ламп та формування відповідального ставлення мешканців до використання та утилізації енергозберігаючих ламп.

Не сподіваючись на підтримку держави, львівська міська влада взялась за створення муніципальної системи поводження з електронними відходами. Як розповіла працівник управління екології міської ради О. Війтик, місто виграло на цей проект 700 тис. євро гранту від ЄС. Вже оголошено тендер на закупівлю лінії для переробки ртутних ламп. Якщо таке комунальне підприємство запрацює, то буде першим в Україні, а потужностей обладнання вистачить для утилізації ламп з усього західного регіону. «Я щаслива, що у Львові буде індустріальний парк, ми готові впровадити європейський досвід, щоб показати – такі підприємства є прибутковими там і будуть прибутковими в нас», – зазначила еколог.

З метою сприяння залученню інвестицій та інновацій, реалізації екологічно дружніх, ресурсо- та енергоефективних технологій, розроблення рекомендацій для комплексного розв'язання муніципальних і регіональних проблем у сфері поводження з відходами, формування нормативно-правової бази у цій сфері, налагодження та зміцнення міжнародного співробітництва, збереження довкілля 4–5 листопада 2014 р. в Києві відбувся Національний Форум «Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології». Організатори форуму – Всеукраїнська екологічна ліга, Центр муніципальних технологій, Центр екологічної освіти та інформації.

До участі у форумі запрошені представники органів державної влади та місцевого самоврядування, науковці, бізнес-структури, які працюють у сфері поводження з

відходами, підприємства-виробники техніки та технологічного обладнання для збирання, транспортування, зберігання та переробки відходів, установи, які працюють у галузі екологічної безпеки та охорони навколишнього середовища, природоохоронні громадські організації, ЗМІ.

Форум проводиться за сприяння Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерства екології та природних ресурсів України, Комітету ВР України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, Комітету ВР України з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства та регіональної політики, Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг, Асоціації міст України, Національної екологічної ради України, Програми розвитку ООН в Україні.

На пленарних сесіях розглядалися проблеми адаптації українського законодавства до європейських вимог та стандартів у сфері поводження з відходами, інформаційної політики для суспільства, розвиток освітніх програм, спрямованих на підвищення рівня обізнаності населення щодо необхідності роздільного збирання відходів.

Слід зазначити, що у процесі формування вітчизняного законодавства про відходи обов'язково враховується європейський досвід у вирішенні відповідних проблем. Зокрема, законодавство України сприйняло ключові положення Директиви Ради Міністрів ЄС 91/689/ЄЕС щодо небезпечних відходів (має на меті сформулювати загальне визначення небезпечних відходів і запровадити жорстку уніфікацію в роботу з такими відходами).

У країнах ЄС дуже серйозно ставляться до заходів запобігання екологічній загрози, пов'язаній з накопиченням небезпечних відходів. Європейська комісія ухвалила два важливі документи – Директиву про відходи електричного та електронного устаткування

та Директиву про обмеження використання деяких небезпечних речовин в електричному та електронному обладнанні 2002/95/ЄС. Основними їхніми цілями є підвищення обсягів вторинного перероблення електронних відходів і скорочення обсягів їхнього накопичення. Виробники фінансують процес поводження з електронними відходами через цільовий грошовий платіж до спеціального фонду повторного перероблення. Ці витрати формують оптову й роздрібну ціну продукції, яку покупці сплачують за нове обладнання.

Держави з розвинутими технологіями перероблення та утилізації небезпечних відходів можуть мати велику економічну вигоду від їхньої купівлі, адже електричне й електронне обладнання складається з матеріалів, які, в тому числі, мають високу цінність: золото, платина, срібло, мідь та ін.

В Європі є кілька заводів, які мають потужності переробляти батарейки: у Швейцарії (Batrec Industrie AG), Італії (TERMAR), Франції (TREDI), Болгарії (Nadin) та багатьох інших країнах західної Європи.

На думку еколога В. Борейка, цикли на основі гідролізу – одні з найефективніших способів перероблення батарейок, адже так можна дістати солі важких металів, яких у них багато. Так, близько 95 % кожної батарейки можна використовувати як вторинну сировину. Й у цьому плані елементи живлення можуть конкурувати навіть із природними копалинами, адже містять від 16 до 60 % заліза, до 27 % кольорових металів. Для прикладу, цинк може становити понад третину батарейки, тоді як у руді вміст цього металу коливається від 1 до 20 %.

У різних країнах Європи переробляють від 40 до 85 % батарейок. Зокрема Німеччина, яка отримує найбільші прибутки з повторного використання сміття в ЄС, дає «друге дихання» близько 90 % використаних батарейок та акумуляторів. Інше велике підприємство існує у Франції. Франція і Німеччина – європейські центри, звідки після первинної обробки сировина їде – залежно від її технологічного виду – в один із 48 спеціалізованих заводів на території ЄС на подальшу переробку.

У країнах Євросоюзу, Канаді та США процес збору використаних батарейок від населення і подальшої грамотної їх утилізації налагоджений дуже добре. Збір батарейок в цих країнах організовано різними методами: в Бельгії на державному рівні, в Швеції та Нідерландах на муніципальному, в інших країнах муніципалітети працюють спільно з постачальниками. Втім незалежно від системи збору, в Європі діє принцип розширеної відповідальності виробника за свій товар. Тобто виробники та постачальники супроводжують увесь цикл «життя» батарейки – від виробництва до утилізації. Держава охоплює лише функції реєстрації та контролю, при цьому не фінансує галузь і не збирає кошти, а громадськість контролює процес переробки.

У більшості європейських країн відпрацьовані елементи живлення можна покласти у спеціальний контейнер в супермаркеті. 6 країн ЄС законодавчо зобов'язують підприємства розміщувати спеціальні контейнери для використаних батарейок (Бельгія, Швеція, Австрія, Німеччина, Нідерланди, Франція). А в Японії батарейки старанно збирають і зберігають до тих часів, коли буде винайдена оптимальна переробна технологія.

У Нью-Йорку, де викидати батарейки у сміття заборонено законом, виробники і великі магазини, що продають елементи живлення, зобов'язані забезпечувати збір використаних батарейок, а інакше – штраф до 5 тис. дол.

Польське законодавство також передбачає обов'язкову передачу відпрацьованого електронного та електричного обладнання спеціалізованим організаціям, які отримують від виробників кошти на його утилізацію. За викидання батарейок у смітник у Польщі накладають штраф, еквівалентний 1250 грн, а роздрібні магазини, площею понад 25 м², зобов'язані встановити контейнери для збору відпрацьованих елементів живлення.

У Німеччині, де населення давно звикло до роздільного збору відходів, у кожному супермаркеті встановлені спеціальні контейнери для прийому відпрацьованих батарейок. У німців, не здавши стару акумуляторну батарейку, нову не купиш.

За викинуті батарейки – штраф у розмірі 300 євро. Постачальники батарейок через «систему спільного збору батарей» забезпечують муніципалітети і роздрібних продавців скриньками, фінансують логістику зібраного матеріалу, сортування і переробку.

Громадськість і державні органи здійснюють нагляд. Безумовно, одним з найцікавіших прикладів контролю за чистотою довкілля від токсичних відходів є німецькі «Сміттеві детективи» – служба контролю над сортуванням відходів. Ці незвичні детективи відстежують тих, хто влаштовує несанкціоновані звалища, а також контролюють склад сміття, що йде на полігони, аби не допустити потрапляння до нього небезпечних відходів.

В Швейцарії, за словами координатора програм хімічної безпеки екологічного об'єднання «Мама-86» Д. Павловського, обов'язки збору відпрацьованого електричного та електронного обладнання розділені на дві стадії: держава відповідає за збір, а приватна компанія – за транспортування і утилізацію. Виробник покриває усі витрати.

Дбають в західних країнах і про утилізацію ртутних ламп. Європа, де кілограми ртуті від лампочок добре пораховані, взагалі готова відмовитися від ртуті. Наприклад, органи влади в Норвегії та Швеції ввели заборону на використання ртуті у виробництві, а також на її імпорту та експорт. Така ж заборона вступила у дію і в США в 2010 р. Це означає, що в цих країнах традиційно «ртутні галузі» змушені будуть обходитись без цього токсичного металу: потрібно буде використовувати альтернативні «безртутні» технології в стоматології, при проведенні лабораторних аналізів та в хімічній промисловості. Крім того, щоб зменшити оборот ртуті в довкіллі, країни Євросоюзу ще в 2007 р. заборонили виготовляти ртутні термометри, а в США їх визнали поза законом ще в 2002 р.

Оскільки, Україна належить до країн з найбільшими обсягами утворення й накопичення відходів, що призводить до прогресуючого погіршення екологічної ситуації, вирішення зазначеної проблеми потребує оптимального поєднання законодавчих, економічних (в т. ч. облікових) і соціально-екологічних важелів.

Закріплені у національному законодавстві положення щодо правил утилізації небезпечних побутових відходів не реалізуються в повній мірі. Це викликає необхідність удосконалення правозастосовної практики з цього питання, а також внесення змін і доповнень до існуючих нормативно-правових актів, необхідно розробити ефективну державну програму на 2015–2020 рр., яка б передбачала комплекс державних заходів для створення спеціалізованих підприємств з сортування та перероблення небезпечних побутових відходів в Україні, виконання якої було б покладено на органи місцевого самоврядування та великі підприємства, провести комплекс роз'яснювальних заходів серед громадян, створити значну кількість пунктів збору батарейок та ртутних ламп у кожному місті, щоб забезпечити активний процес їх перероблення.

Українське законодавство щодо ефективного розв'язання проблеми поводження з небезпечними відходами повинно будуватись з урахуванням національних особливостей у вирішенні цього питання та позитивному досвіді відповідного європейського законодавства (*За матеріалами: Вголос (vgholos.com.ua); Бородянська селищна рада (bsr.gov.ua); Україна комунікальна (jkg-portal.com.ua); Всеукраїнська екологічна ліга (ecoleague.net); Lb.ua (society.lb.ua); Головне управління Держсанепідслужби у Харківській області (dses.kharkiv.ua); Люмінесцентні лампи (bei-lamps.blogspot.com); Громадський простір (civica.org); ZAXID.NET (zaxid.net); Святошинська районна в м. Києві державна адміністрація (svyat.kievcity.gov.ua); Gorod.cn.ua (m.gorod.cn.ua); Echo з регіону (exo.in.ua); Україна молода (umoloda.kiev.ua); Студклуб (news.studclub.poltava.ua); Вільне життя (vilne.org.ua); Львівська пошта (lvivpost.net); Ye.ua (ye.ua); CitizenJournal (citizenjournal.info); Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (minregion.gov.ua); Управление отходами (www.wastegovernance.org); takeinfo.net); Четверта Влада (4vlada.com); Підручники онлайн (textbooks.net.ua); Офіційний сайт КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ (kam-pod.gov.ua); Shram.kiev.ua (uk.shram.kiev.ua)).*

О. Кривецький, голов. ред. НЮБ НБУВ

Укравтодор: реалії сьогодення

Вигідне географічне розташування України на шляху основних транзитних потоків між Європою та Азією, розгалужена мережа автомобільних доріг створюють усі необхідні передумови для збільшення обсягів транзиту країною вантажів. Проте сучасна транспортна галузь держави досі конче потребує комплексного розвитку, а якість дорожніх сполучень як була, так і лишається для України надзвичайно гострою проблемою. Вона за багатьма параметрами не відповідає потребам суспільства та європейським стандартам, що перешкоджає підвищенню ефективності її функціонування, тому підлягає терміновій модернізації. Не дивно, що українські автошляхи у світовому рейтингу американських дослідників за якістю посідають 133 місце з 148-ми, що зайвий раз нагадує про їх жалюгідний стан.

Надумку фахівців галузі, для розбудови сучасної мережі автодоріг, утримання їх у належному експлуатаційному стані та зниження аварійності на дорогах необхідно терміново прийняти Закон України «Про швидкісні автомобільні дороги», в якому передбачити всі необхідні умови та дійові механізми взаємодії Укравтодору, державних та місцевих органів влади з міжнародними фінансовими організаціями, банками, приватними інвесторами для залучення коштів на фінансування будівництва автомобільних доріг. Необхідно також внести зміни до Закону України від 2005 р. «Про автомобільний транспорт» з урахуванням практики європейського Союзу щодо регулювання у сфері автомобільного транспорту, що повинно створити законодавче підґрунтя для підвищення безпеки перевезень. Також існує нагальна потреба внесення змін і до деяких законодавчих актів щодо реформування системи держуправління автомобільними дорогами загального користування. Крім того, необхідно переглянути і внести відповідні зміни до «Державної цільової економічної програми розвитку автодоріг загального користування на 2013-2018 рр.».

Нещодавно комісією за участю представників ДАІ, Автодору та фахівців галузі оцінювалися стан узбіч українських автошляхів, смуг відведення, придорожніх територій, тротуарів, автопавільйонів, технічних засобів організації дорожнього руху і зовнішнього освітлення, облаштування аварійно-небезпечних ділянок і місць концентрації ДТП. За її інформацією, в найгіршому стані серед усіх областей України знаходяться дороги Одещини, ямочність на яких складає більше 680 тис. м. кв. В ненабагато кращому стані і дороги інших областей, зокрема, Львівщини, Івано-Франківщини, Миколаївщини тощо.

Між тим, в Укравтодорі, як завжди, запевняють, що усі наявні проблеми планують ліквідувати найближчим часом. Прес-секретар Укравтодору С. Литвицький зазначив, що з початку року в Україні ліквідовано ямочність на дорогах загального користування площею більше 2 млн. м. кв. За його словами, великі сподівання Автодор покладає на реалізацію другого спільного інфраструктурного проекту Державного агентства автомобільних доріг України та Світового банку – це «Проект покращення автомобільних доріг і безпеки руху» (вартістю у \$450 млн.), суть якого полягає у приведенні експлуатаційного стану автомобільних доріг, що співпадають з напрямками транснаціональних коридорів, до належного рівня у відповідності до світових норм і стандартів; а це, в свою чергу, надасть змогу значно збільшити транспортний потенціал України для надійного забезпечення міжнародних сполучень та перевезень.

Про хід виконання робіт, обсяги використаних коштів, а також плани співробітництва зі Світовим банком на майбутнє розповів Голова Держагентства автомобільних доріг С. Підгайний: «Так, більшість інфраструктурних проектів – не дешеві, проте соціальний та економічний ефект від їх реалізації набагато цінніший. До того ж, перевагою проектів МФО є низька процентна ставка за кредитами, які надають Міжнародні

фінансові організації.» Підгайний також вважає, що реалізація Проекту має значний соціальний та економічний ефект. Це і скорочення терміну перевезення вантажів, і створення нових придорожніх об'єктів сервісу, що призведе до створення нових робочих місць, й економія коштів на утримання транспортних засобів внаслідок покращення якості дорожнього покриття, не кажучи вже про низку інших позитивів – задоволення від самої подорожі для водіїв та зменшення негативного впливу на екологію. А результати нещодавньої Місії Світового банку продемонстрували зацікавленість цієї значної міжнародної фінансової організації у подальшій співпраці. Крім того, Міжнародний банк реконструкції та розвитку має виділити Україні ще близько 800 мільйонів доларів на ремонт доріг – такої домовленості було досягнуто у ході чергового перегляду проектного портфелю МБРР, що нещодавно відбувся у Києві.

За словами Т. Бабич, начальника Відділу міжнародного співробітництва Державного агентства автомобільних доріг України, два спільні проекти, що вже реалізуються в Україні, довели Банкові ефективність інвестування в українську економіку. «Серед низки країн Східного регіону та Центральної Азії за темпами вибірки Україна займає 6 місце, а доля транспортної галузі в інвестиційному портфелі Банку в Україні сягає близько 25 % і має тенденцію до збільшення», – додала вона. Треба зазначити, що роботи з капітального ремонту та реконструкції виконуються турецькою дорожньою компанією «Онур» та українським дорожнім підприємством «Альтком», що ж до заходів з підвищення безпеки руху – то тут підрядниками виступили вітчизняні підприємства ПАТ «Південшляхбуд» і ПАТ «Мостобуд». А технічний нагляд, на вимогу Світового банку, здійснюють британська компанія «High-Point Rendel», італійсько-бельгійська «Safège&IRD» і французька «Egis VCEOM».

Але, як би там не було, масштаб ямковості в Україні на автомобільних дорогах загального користування, зараз становить 4,2 млн кв. м, в тому числі 2,0 млн кв. м на автомобільних дорогах державного значення загальною протяжністю 23 тис. км, хоча дорожніми підприємствами

та організаціями і ліквідовано вже близько 2,65 млн кв. м, що становить 64 % від усієї площі покриття, ураженої деформаціями на покритті. Доречі, мережа автомобільних шляхів України загального користування налічує загалом 169,5 тис. км доріг, з них з твердим покриттям – 165,8 тис. км (без урахування муніципальних, відомчих, внутрішньо господарських).

Звичайно, обмежене та неритмічне фінансування дорожньої галузі негативно позначається на темпах ремонтних робіт, а також змушує дорожні організації за відсутності достатніх обсягів матеріалів для приготування асфальтобетонних сумішей частково застосовувати при ліквідації ямковості матеріали без в'язучих компонентів, що не дає змоги задіяти існуючі потужності в достатній кількості. Тому, за даними Укравтодору, на 1740 км автомобільних доріг покриття взагалі відсутнє, й їх ремонт можна виконати тільки комплексно.

У нагоді може стати досвід інших європейських країн. Зокрема, джерелом фінансування дорожнього господарства у провідних країнах світу з розвинутою інфраструктурою є спеціальні статті в бюджетах цих країн, які формуються з акцизного податку на вироблені в країні чи імпортовані підакцизні товари в частині нафтопродуктів і транспортних засобів, а також ввізного мита на нафтопродукти і транспортні засоби та шини до них. Аналогічний Дорожній фонд має бути й у складі спеціального фонду Держбюджету України, бо в іншому випадку привести існуючу мережу автомобільних доріг України у належний експлуатаційний стан не можливо. Адже, мінімальна потреба вітчизняної дорожньої галузі складає близько 35-40 млрд. грн. на рік. На думку фахівців, саме такий обсяг фінансування дозволив би не лише привести ті українські дороги, що не відповідають сучасним вимогам з навантаження, до належного експлуатаційного стану, а й дотримуватися міжремонтних термінів – вчасно проводити капітальний ремонт і реконструкцію, а також здійснювати належну підготовку дорожньої мережі до зимового утримання. Створення Дорожнього фонду дозволить цілеспрямовано фінансувати

саме дорожнє господарство, а отже допоможе вивести галузь з кризи та відновити більшу частину української дорожньої мережі.

Проте невтішні реалії такі, що цьогорічний прогнозований обсяг надходження коштів до спецфонду Держбюджету, з якого фінансується дорожня галузь, становить 16,9 млрд. грн., з яких 11,1 млрд. грн. – погашення кредитних зобов'язань, 2,5 млрд. грн. – субвенції місцевим органам влади, 440 млн грн. – погашення кредиторської заборгованості перед підрядними організаціями за роботи, виконані у минулі роки, 100 млн. грн. – співфінансування проектів МФО за рахунок коштів Держбюджету. Таким чином, фактичний обсяг фінансування галузі становить 2,6 млрд. грн., яких не вистачає навіть на здійснення експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування, адже мінімальна потреба фінансування цього виду робіт – 6,7 млрд. грн. на рік. За словами шляховиків, цих коштів вистачає лише на ліквідацію дефектів дорожнього покриття в мінімальному обсязі та закупівлю мінімуму піщано-соляних сумішей для боротьби з першою ожеледицею. Що вже казати про роботи з капітального ремонту, реконструкції, а тим більше будівництва, на виконання яких коштів взагалі не передбачено.

Сьогодні кредитний портфель Укравтодору становить близько 39 млрд. грн. Більша його частина – кредити МФО, залучені на вигідних багаторічних умовах, інша – середньо- та короткострокові кредити українських банків, залучені на різних умовах, у тому числі й неприйнятних, а також цінні папери, що їх було розміщено у закритому режимі під високі відсотки. Тому одним із шляхів виходу з даної критичної ситуації є нова Концепція реформування системи державного управління автомобільними дорогами загального користування, яку розроблено Укравтодором та схвалено Міністерством інфраструктури України, і вже надано Службам автомобільних доріг для обговорення облдержадміністраціями, міськими радами і громадськістю, а також всім зацікавленим Міністерствам і відомствам на погодження.

Що стосується її основних положень – нова редакція Концепції передбачає чітке розмежування повноважень центральних і місцевих органів влади в частині управління

автомобільними дорогами загального користування, зокрема – передачу доріг місцевого значення у спільну власність територіальних громад на регіональний рівень – в управління обласних рад, а у подальшому – на базовий рівень. Також, відповідно до нової редакції, планується внести зміни до класифікації автомобільних доріг і запровадити довгострокові (до 7 років) контракти на їх експлуатаційне утримання, що дозволить залучити до виконання цих робіт комерційні компанії, що мають більші виробничі потужності та матеріально-технічні ресурси ніж «облавтодори». Головне ж положення Концепції – це створення захищеного Державного дорожнього фонду й розширення прибуткової частини спеціального фонду Держбюджету, що дозволить задовольнити потреби дорожнього господарства України в повному обсязі. Крім цього, з огляду на те, що лівова частка техніки Державної служби з надзвичайних ситуацій України та Збройних сил України, з якими Укравтодор співпрацював минулого року, цьогоріч задіяна у зоні АТО, планується посилити співпрацю з місцевою владою, а також залучити до роботи якомога більше спеціалізованої техніки сторонніх організацій і мобільних загонів у Київській, Харківській, Херсонській та Івано-Франківській областях.

Звичайно, вкрай важливим є визначення пріоритетів реформування транспортно-дорожнього комплексу України, виведення його на рівень, який відповідатиме сучасним вимогам та сприятиме подальшій інтеграції до європейських транспортних систем. Але як це відіб'ється на кишнях пересічних громадян-водіїв – залишається питанням...

Нескінченне латання ям на дорозі, яку постійно руйнує волога, проблеми не вирішить. Тому автодорожнім реформаторам треба розробити і вжити більш дієві законодавчі механізми підвищення ефективності функціонування українських автодоріг, забезпечити безпеку руху автомагістралями України, аби не опинитися на «шляху у нікуди». А поки що українським водіям та західним туристам, які приїдуть до України, варто запастися терпінням і запчастинами. Або ж десь шукати інші шляхи...

У ЦЕНТРИ СУСПІЛЬНОЇ УВАГИ

Правові аспекти нормалізації життя на територіях, звільнених у ході АТО

П. Порошенко підписав указ про розгляд у Верховній Раді законопроекта про визнання втраченим силу закону України «Про особливості місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей».

Крім того, к сведению граждан Украины, госорганов, органов местного самоуправления, предприятий, учреждений и организаций, их должностных и служебных лиц надлежит донести что любые органы, их должностные и служебные лица, образованные, избранные, сформированные и назначенные по результатам так называемых выборов 2 ноября в отдельных районах Донецкой и Луганской областей, являются образованными, избранными, сформированными, назначенными и действующими вопреки Конституции и законам Украины.

«Кабинет Министров должен неотложно обеспечить установление порядка предоставления гуманитарной помощи населению Донецкой и Луганской областей, предусмотрев ее маркировку государственной символикой Украины», – отмечается в документе. Указ, подписанный 14 ноября, вводится в силу со дня опубликования (*Новости Донбасса* (<http://novosti.dn.ua/details/238471/>). – 2014. – 15.11).

Президент України П. Порошенко пропонує прийнятий новий закон з новою датою місцевих виборів у частині Донецької та Луганської областей, яка перебуває під контролем терористів. Про це він повідомив в ході засідання РНБО.

«Ми готові прийняти новий закон і призначити нову дату виборів. Ми готові чітко окреслити територію, де відповідно до українського законодавства ці вибори проходять, і діятиме спеціальний режим місцевого управління. Більш того, ми готові

забезпечити спеціальний режим вільної економічної зони, де суб'єкти господарювання, які зареєстровані на цих територіях, будуть мати спеціальний режим економічних відносин з ЄС та спеціальний режим економічних відносин з Росією», – заявив глава держави.

П. Порошенко також висловив сподівання, що народні депутати підтримають його пропозицію про припинення дії закону про особливості місцевого самоврядування в окремих регіонах Донецької та Луганської областей. За його словами, скасування цього закону не означає, що Україна відходить від виконання Мінських домовленостей і мирного процесу.

«Скасування цього закону ні в якому разі не означає наш відхід від Мінських домовленостей – навпаки», – наголосив Президент.

Крім цього, П. Порошенко пояснив, що до 7 грудня (на цю дату були призначені місцеві вибори в окремих районах Донбасу) Україна не встигає якісно організувати і провести вибори.

Глава держави додав, що новий закон з проведення виборів буде прийнятий в умовах, коли українська влада побачить тривалий період припинення вогню на сході України, відведення військ від лінії зіткнення, чітку демаркацію лінії зіткнення, яка зафіксована в Мінських домовленостях, коли будуть здійснені рішучі кроки по звільненню всіх заручників, зокрема, утримуваних на території РФ, а також коли Україна побачить, що наслідки псевдовиборів, що пройшли 2 листопада, будуть скасовані (*Zxid.net* (http://zaxid.net/news/showNews.do?poroshenko_gotoviy_priznachiti_novu_datu_viboriv_v_okremih_rayonah_donbasu&objectId=1328878). – 2014. – 4.11).

З огляду на непередбачуваність обставин, зумовлених воєнними діями, реакцією на них нашого уряду та іншими економічними та політичними обставинами, що не

залежать від волі сторін договору, адвокат І. Висіцьк радить всім українським суб'єктам господарювання в усіх договорах із їхніми контрагентами закріпити детальне та актуальне застереження про форс-мажор.

Це звільнить боржника від відповідальності за невиконання договірних зобов'язань у разі настання обставин, які він не міг передбачити при укладанні договору та наслідки яких не здатний усунути.

Детальність такого застереження вимагають судові установи, актуальність – новітні законодавчі акти в цій сфері.

Так, 15 жовтня ц.р. вступив у силу Закон України від 02.09.2014 р. № 1669-VII «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції», який єдиним належним та достатнім документом, що підтверджує настання обставин форс-мажору, що мали місце на території проведення антитерористичної операції (АТО), визнає сертифікат Торгово-промислової палати України.

Територія АТО визначається Кабінетом Міністрів України шляхом затвердження переліку населених пунктів, де проводилась АТО. Початковий перелік таких населених пунктів має бути затверджений до 24.10.2014 р., остаточний – у десятиденний строк із дня закінчення АТО. Наразі невідомо, як далеко вглиб України захоче та зможе просунути агресор, а це означає, що теоретично територія АТО може не обмежитися населеними пунктами Донецької та Луганської областей. В такому разі сертифікат ТПП України щодо форс-мажору необхідно буде отримувати і стосовно договорів із партнерами, місцезнаходження яких в інших областях України.

Процедура отримання такого сертифікату закріплена в затверженому ТПП України Регламенті засвідчення форс-мажору, який діє з 25.07.2014 р. (*Юридичний журнал колективу «Єфімов і партнери»*. – 2014. – 11. – № 39).

Як повідомив речник Інформаційного центру РНБО А. Лисенко, українська влада готує рішення про компенсацію громадянам збитків, завданих воєнними діями.

Після його прийняття люди зможуть отримати матеріальне відшкодування й відремонтувати власне житло, або купити інше житло в безпечнішому місці. Він пояснив, що для отримання компенсації потрібно буде документально зафіксувати пошкодження та руйнування (*Українська правда* (<http://www.pravda.com.ua/news/2014/11/17/7044499/>). – 2014. – 17.11).

Керівник громадського штабу Нацгвардії В. Волков наголосив, що підтримує застосування економічних санкцій щодо територій, які зараз окуповані терористами

За його словами, так звані вибори терористичних «ЛНР» і «ДНР» направлені не те, щоб мати підстави на витіснення Нацгвардії і ЗСУ зі звільненої території Донбасу.

Весь той фарс, який був зроблений в якості виборів і референдуму, був направлений на одне єдине – до адміністративних розмірів Луганської і Донецької областей, – впевнений Волков.

Також він вважає доцільним ввести військовий стан в Луганській і Донецькій областях, а також напіввійськовий – у прикордонних регіонах.

Необхідно розробити положення в Раді щодо прикордонної території, тобто запровадити напіввійськовий стан, який можна було б дати негайно Запорізькій, Харківській, Миколаївській і Одеській областям. Це має бути регуляторний документ про напіввійськовий стан, тобто зону підвищеного контролю і оборони, – каже керівник громадського штабу Нацгвардії (*Телеканал новин «24»* (http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?treba_zastosuvati_ekonomichni_sanktsiyi_shhodo_donbasu__kerivnik_gromadskogo_shtabu_natsgvardiyi&objectId=505387). – 2014. – 4.11).

Комбати пропонують коаліції ухвалити закон про військову організацію.

У новообраному парламенті прагнуть узаконити діяльність добровольців у зоні АТО. Українська військова організація, якій будуть

підпорядковані підрозділи територіальної оборони, дасть відсіч ворогу не гірше армії. Про це повідомив командир батальйону «Донбас» С. Семенченко.

До військової організації уже зголосилось кілька тисяч охочих. Тож багнетів не бракуватиме, – кажуть ініціатори законопроекту. Голова громадського штабу Нацгвардії В. Волков зазначив, що потенційними учасниками є всі загони самооборони, добровольчі батальйони, але не ті, які оформлені як військові частини при Нацгвардії чи при МВС.

Комбати вважають, що військову організацію треба озброїти, тому держава має подбати про те, аби захисники отримали зброю легально.

Правоохоронці є найбільшими противниками легалізації зброї. Мовляв, не можна віддавати автомати в руки, коли в країні воєнний конфлікт. Арсен Аваков запевнив, що підтримає озброєння українців, як тільки парламент ухвалить відповідний закон. Тим часом, на руках в українців майже 4 мільйони одиниць нелегальної зброї (*Телеканал новин «24»* (http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?kombati_proponuyut_koalitsiyi_uhvaliti_zakon_pro_viyskovu_organizatsiyu&objectId=505461). – 2014. – 5.11).

Президент України П. Порошенко підписав закон, який дозволить профінансувати з держбюджету протезування учасників антитерористичної операції.

Президент підписав закон про внесення змін до державного бюджету на 2014 рік, який дозволить профінансувати видатки на протезування учасників антитерористичної операції, що отримали важке поранення, – повідомляє прес-служба глави держави.

Згідно з підписаним законом, введена нова бюджетна програма в обсязі 7 млн грн, що стосується протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, окремих категорій громадян, які брали участь в АТО або в забезпеченні її проведення.

Крім цього, згідно з інформацією, на 2,2 млн грн збільшено видатки на фінансування

у 2014 році новоствореної Державної служби у справах ветеранів війни та учасників АТО (*Ua-pressa* (<http://ua-pressa.com/ukraine/3407-poroshenko-zatverdiv-fnansuvannya-protezv-dlya-uchasnikv-ato.html>). – 2014. – 5.11).

Міністерство внутрішніх справ переводить на посилений режим охорони стратегічні державні об'єкти в зоні, близькій до АТО.

Як повідомив міністр внутрішніх справ А. Аваков, таке рішення ухвалено «у зв'язку із нарощуванням диверсійної діяльності в зоні, близькій до АТО, у зв'язку з підвищеною активністю бойовиків... ухвалено рішення про посилений режим охорони державних об'єктів особливого значення. Це в першу чергу газопроводи, водогони та об'єкти енергетики».

Разом з тим, прем'єр-міністр А. Яценюк на засіданні Кабінету міністрів України повідомив, що уряд ухвалить постанову про додатковий перелік об'єктів, які підлягають обов'язковій охороні підрозділами Національної гвардії України. «Це стратегічні об'єкти, в першу чергу об'єкти енергетики», – сказав він (*Ua-pressa.com* (<http://ua-pressa.com/ukraine/5505-mvs-posilyuye-ohoronu-strategchnih-obyektiv.html>). – 2014. – 12.11).

У Донецьку і Луганську відбулися акції протесту пенсіонерів, які звинувачують ватажків так званих «ДНР» та «ЛНР» у значному погіршенні рівня життя людей. Про це на брифінгу в Києві повідомив речник Інформаційно-аналітичного центру Ради національної безпеки і оборони України А. Лисенко.

«Учора в Донецьку та Луганську відбулися масові виступи місцевих пенсіонерів, які звинувачували керівників так званих «ДНР» та «ЛНР» у значному погіршенні соціальних умов життя та відсутності неодноразово обіцяних їм пенсій від «нової влади», – розповів А. Лисенко.

Він нагадав, що усі соціальні виплати для громадян України – мешканців тимчасово окупованих територій – відтепер

здійснюватимуться на територіях, які контролює українська влада.

Їм будуть нараховуватися усі належні виплати, отримати які можна, звернувшись у встановленому порядку до органів соціального захисту на звільнених територіях Донбасу або

за місцем реєстрації в інших регіонах України, – додав спікер Інформцентру (*Телеканал новин «24»* (http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?u_donetsku_i_lugansku_proyshli_mitingi_pensioneriv_rnbo&objectId=508675)). – 2014. – 13.11).

Правові колізії, викликані окупацією Криму

В анексованому Росією Криму погіршується ситуація з дотриманням прав людини. Про це йдеться в доповіді міжнародної правозахисної організації Human Rights Watch, яку наводить «Радіо Свобода».

«Поки увага всього світу була зосереджена на військових діях на сході України, ситуація з порушенням прав людини в Криму погіршилася, – наголосила дослідниця Юлія Горбунова.

«Під різними приводами, як то боротьба з екстремізмом, влада переслідує людей, які насмілилися відкрито висловлювати критику дій Росії на півострові», – зазначає вона.

Доповідь ґрунтується на дослідженні, нещодавно проведеному в Криму. Вона описує наслідки в частині порушення прав людини на півострові після запровадження там російського законодавства.

«Росія порушила кілька зобов'язань, які вона повинна виконувати як окупаційна влада відповідно до міжнародного гуманітарного права, – зокрема, щодо захисту прав людини», – сказано в доповіді правозахисників.

Звіт про зловживання в Криму має 37 сторінок і супроводжується відеоматеріалами про залякування та переслідування жителів півострова, які виступають проти дій Росії в Криму.

Зокрема, правозахисники вказують на тиск із боку місцевої влади щодо кримськотатарського населення, активістів та журналістів.

Правозахисники також згадують про те, що кримчани, які хочуть залишатися громадянами України, кваліфіковані як іноземці, хоча перебувають «у власному домі і на власній території».

«Росія насправді не надає людям вибору, змушуючи обирати – або прийняти російське громадянство або зіткнутися з дискримінацією», – наголосила Горбунова.

В одній з останніх доповідей ООН по ситуацію з дотриманням прав людини в Україні також вказується на те, що в Криму погіршується ситуація з дотриманням прав людини і зростає кількість переселенців, які виїжджають з півострова на материкову Україну (*Українська правда* (<http://www.pravda.com.ua/news/2014/11/17/7044465/>)). – 2014. – 17.11).

З окупованого Криму та зони АТО втекли більше 461 тис осіб, – МОЗ

В Україні зареєстровано понад 461 тис. внутрішньо переміщених осіб зі сходу України та Автономної Республіки Крим, з них – понад 127 тис. дітей.

Про це сьогодні під час брифінгу повідомила заступник міністра охорони здоров'я А. Терещенко.

За медичною допомогою за весь період, починаючи з травня, до закладів охорони здоров'я як стаціонарних, так і амбулаторних звернулось 134 тисячі 303 особи, що становить 34,7% від всіх зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб, – повідомила А. Терещенко.

За її словами, медичний огляд у закладах охорони здоров'я пройшли понад 115 тис осіб, що становить понад 25% від усіх зареєстрованих осіб з внутрішньо переміщених осіб. Окрім того, починаючи з травня, у переселенців народились 1743 немовлят (*Ua-pressa.com* (<http://ua-pressa.com/ukraine/5881-z-okupovanogo-krimu-ta-zoni-ato-vtekli-blshe-461-tis-osb-moz.html>)). – 2014. – 13.11).

Кримські татари задумались про власний батальйон.

Лідер кримських татар Мустафа Джемільєв обговорив у середу з Президентом Петром

Порошенком можливість створення кримськотатарського батальйону. По це він заявив журналістам у Києві, передає Укрінформ.

Питання створення якогось військового кримськотатарського об'єднання південного напрямку, тому що там, у Херсонській області, досить тривожна ситуація, саме це питання сьогодні годину-півтори тому я з Петром Олексійовичем обговорював. Це поки на стадії обговорення, а там побачимо, – сказав Джемільєв.

Джемільєв додав, що, за його даними, близько 450 кримських татар беруть участь в Антитерористичній операції на Донбасі в складі різних військових одиниць, у тому числі й на передовій.

Мустафа Джемільєв підкреслив, що родичі цих військовослужбовців наражаються на особливу небезпеку на території Криму. Він наголосив, що імена таких військовослужбовців мають бути засекречені (*Телеканал новин «24»* (http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?krimski_tatari_zadumalis_pro_vlasniy_batalyon&objectId=508417). – 2014. – 12.11).

В Криму розробтан спеціальний механізм, согласно которому с должников украинских банков взыскиваются средства, полученные в виде кредитов.

По данным «главного судебного пристава Республики Крым» С. Крысина, в настоящее время по всему Крыму ведется более 9,1 тыс. исполнительных производств, связанных с банковскими кредитами.

Он пояснил, что Фонд защиты вкладчиков на сегодня обеспечивает выплаты компенсаций вкладчикам 41 украинского банка. Если решения судов о взыскании кредитов приняты в пользу этих банков, то такие решения будут исполнены после вынесения соответствующего судебного решения, где на стороне истца вместо банка будет выступать Фонд защиты вкладчиков. Деньги, взысканные с должников в пользу Фонда, будут направлены на выплату компенсаций вкладчикам этих же банков.

«Судебные решения, принятые в пользу банков, которые не входят в сферу деятельности

Фонда, согласно Минской конвенции, направляются на Украину», – добавил главный судебный пристав Крима.

По мнению С. Крысина, украинские банки, покинувшие территорию Крима, «не могут предъявить претензии крымчанам, потому как их никто не выгонял с полуострова, они ушли сами и при этом не погасили свои обязательства перед вкладчиками».

В Крыму вкладчикам украинских банков выплатили почти 23 млрд рублей компенсаций. Компенсации получили 177,8 тыс. крымчан.

Всего за время своей работы фонд принял заявления на получение компенсационных выплат от 220 тыс. вкладчиков украинских банков, прекративших работать в Крыму (*Крымедиа.Ру* (<http://krymedia.ru/economics/3360309-v-krymu-vkladchikam-ukraynskykh-bankov-vyplatyly-pochty-23-m>); *Новосту Крима* (<http://news.allcrimea.net/news/2014/10/31/sudebnyi-prstav-rasskazal-kak-v-krymu-budut-vozvrashat-kredity-ukraynskih-bankov-24692/>). – 2014. – 31.10).

Въезд в Крым будет по визам.

Туристы и специалисты, приезжающие в Крым в рамках инвестпроектов, смогут получить визу сроком до 30 дней по прибытии в консульство полуострова. Об этом сообщил министр РФ по делам Крима О. Савельев на заседании правительства, где было принято решение о создании в Крыму свободной экономической зоны.

«Вступить в силу основной закон должен с 1 января 2015 года, поскольку к этому моменту заканчиваются особенности переходного периода (в Крыму), – отметил министр.

По его словам, свободная экономическая зона «предусматривает возможность получения визы на срок до 30 дней по прибытии в соответствующие консульские пункты в местах пересечения государственной границы». «Виза будет действовать только на территории Крымского федерального округа», – подчеркнул Савельев.

«Предоставление визы предусмотрено для специалистов, привлекаемых инвесторами при

обсуждении потенциальных инвестиционных контрактов и для реализации инвестпроектов в КФО, а также для туристов», – пояснил министр. Кроме того, такой упрощенный визовый режим будет действовать «и для туристов, поскольку это крайне важный потенциал развития Крыма», – добавил он (*Новости Крыма (http://news.allcrimea.net/news/2014/10/31/vezd-v-krum-budet-po-vizam-24611/)*. – 2014. – 31.10).

Автомобили с новыми российскими номерами не пропустят из Крыма в Украину.

Власти Украины не будут пропускать на свою территорию автомобили, которые были зарегистрированы в Крыму и имеют российские госномера.

Об этом в эфире телеканала новостей «24» сообщил начальник взаимодействия со СМИ Госпогранслужбы Украины О. Слободян. По его информации, машину с российскими госномерами попросту не пропустят украинские пограничники.

Слободян напомним, что, в соответствии со статьей 9 Закона Украины «О правовом статусе граждан» и другими законодательными актами страны, любой документ, выданный действующими сейчас на полуострове властями, «считается недействительным и не дает право на пересечение административной границы с АРК».

Представитель Госпогранслужбы Украины добавил, что водительское удостоверение, право собственности на автомобиль или любой другой документ не дает права на перемещение транспортного средства или проезд граждан на материковую Украину (*Крым.net (http://ikrim.net/2014/1103/0312601.html)*. – 2014. – 3.11).

Крымчане с паспортом РФ не смогут попасть в Украину. Кроме жителей Крыма, получивших российские паспорта, в Украину также не пускают транспорт, прибывший через Керчь.

Об этом заявил начальник управления пограничного контроля и регистрации в администрации госпогранслужбы А. Жданенко.

«Граждане, которые получили там документы, не могут въехать по ним на территорию Украины, они являются недействительными», – подчеркнул представитель госпогранслужбы.

Запрет въезда в Украину также касается тех, кто пытается попасть в страну из Крыма на автомобилях с оформленными на полуострове документами. Кроме того, на территорию страны украинские пограничники не пропускают машины, въехавшие на территорию полуострова через Керченский пролив. «Если машина попала на территорию Крыма через Керчь, Украина ее не пропускает», – пояснил он.

А. Жданенко отметил, что россияне по-прежнему могут въезжать на территорию Украины как по заграничному, так и по внутреннему паспортам. «Изменения в соответствующее соглашение, подписанное между Россией и Украиной, никто не вносил», – добавил он (*Корреспондент.net (http://korrespondent.net/ukraine/3439548-krumchane-s-pasportom-rf-ne-smohut-popast-v-ukraynu)*. – 2014. – 3.11).

Путин подписал закон о регистрации и перерегистрации юрлиц в Крыму.

Согласно документу, в статью 12 федерального закона о присоединении полуострова и создании двух новых субъектов РФ вносятся два новых пункта.

Так, определяется, что до 1 января 2015 года в отношении государственной регистрации юрлиц действуют нормативно-правовые акты Республики Крым и Севастополя. Кроме того, снимаются существующие ограничения в законодательстве на перерегистрацию юридических лиц.

Еще одним пунктом предусмотрено, что юрлица, исполнительный орган которых находится на территории полуострова, могут привести свои учредительные документы в соответствие с нормами законодательства РФ и обратиться с заявлением о внесении сведений о них в госреестр до 1 марта 2015 года (*Start.crimea.ua (http://news.start.crimea.ua/news_details.php?news_type_id=15&news_id=318607)*. – 2014. – 5.11).

«Укрзалізниця»: любые дополнительные сборы за перевозку пассажиров в Крыму – незаконные. Об этом говорится в сообщении компании.

«Укрзалізниця» не видит законных оснований для введения каких-либо дополнительных сборов за проезд по территории Крыма, ведь это противоречит нормативным актам», – говорится в сообщении компании.

Как сообщает в письме руководитель самопровозглашенной Крымской железной дороги А. Каракулькин, Крымская железная дорога с начала ноября вводит дополнительный сбор, который будут принимать билетные кассиры при пересечении контрольно-пропускных пунктов – станций Армянск, Джанкой, Солёное Озеро и действовать тариф как и на пассажирские поезда формирования РЖД, хотя перевозки пассажиров осуществляется в поездах формирования украинских железных дорог. Дополнительная плата при покупке билета на поезда из Крыма в Украину взимается только с тех пассажиров, у которых нет крымской прописки.

«Укрзалізниця» сообщает, что никаких дополнительных сборов, кроме тех, которые предусмотрены внутренними и международными тарифами, которые установлены в соответствии с действующим законодательством «Укрзалізниця» не вводила.

«Также не понятно, на каких основаниях Крымская железная дорога вычислила стоимость дополнительного сбора за проезд между станциями Крыма. Для его оплаты она обязывает пассажиров иметь при себе определенную сумму в российской валюте и оплачивать сбор в поезде в пунктах пропуска», – отмечают в пресс службе.

Такие самовольные действия Крымской железной дороги, как считает «Укрзалізниця», приведут к вынужденному увеличению продолжительности остановок поездов, сбоям в графике движения и жалоб пассажиров (*Українська Правда* (<http://www.epravda.com.ua/rus/news/2014/11/4/502957/>). – 2014. – 5.11).

В России «напишут» новую историю Крыма.

Президент РФ В. Путин поддержал «написание» истории Крыма, подчеркнув, что Крым с Россией связывают глубокие исторические корни. «То, что нужно обратиться к этой работе, этой теме, к истории Крыма – конечно. Это актуально сегодня и, разумеется, было бы неплохо, если бы вы и ваши коллеги, которые в Крыму живут и работают, чтобы они к этой теме обратились и ею занялись. Мы с удовольствием поддержим, я поговорю с правительством, даже на правительственном уровне поддержим», – заявил Владимир Путин на встрече с молодыми учеными и преподавателями истории, передает ТАСС. Совместно было решено, что что российским ученым необходимо написать историю Крыма, «пока ее не написал кто-то другой». «Вы прямо отказываете своим коллегам украинским в презумпции невиновности, априори считаете, что там все будет политизировано», – отметил Путин.

Тем не менее, президент отметил, что в некоторых вопросах в нем все же придется прислушаться. «Некоторые вещи настолько очевидны, что отрицать их невозможно», – сказал президент. Владимир Путин также отметил: «Наши историки не забудут ни про Крым в целом, ни про Севастополь в частности. Это то, на чем мы можем и должны воспитывать наших молодых людей». Президент также заметил, что для РФ в истории нет ни единой проигрышной позиции, и обратился к вопросу Киевской Руси. «Именно в Херсонесе крестился князь Владимир, а потом крестил Русь. И Херсонес – это же что? Это Севастополь. Вы представляете, какая связь между духовным истоком и государственной составляющей, имея в виду борьбу за это место, и за Крым в целом, и за Севастополь, за Херсонес. По сути, русский народ много веков борется за то, чтобы встать у своей исторической духовной купели», – сказал Путин.

Владимир Великий, которого упоминал президент РФ, являлся князем Киевской Руси, столица которой располагалась в городе Киеве. На тот момент, конец 9-го века, на территории современной Москвы были

болота. Датой основания нынешней столицы России по официальной версии считается 1147 год. Сама же Россия по версии украинских и многих западных ученых не является прямым наследником Киевской Руси. Со стороны России на протяжении долгого времени наблюдается значительное количество искажений по украинской истории (*UBP* (<http://ubp.com.ua/news/2014/11/05/122763/>). – 2014. – 5.11).

Россия «взяла на себя полную ответственность» за ядерные объекты на территории Республики Крым и города Севастополя, а также готова дать Международному агентству по атомной энергии (МАГАТЭ) возможность провести на них инспекции.

Об этом заявил заместитель постоянного представителя РФ при ООН А. Панкин на заседании Генеральной Ассамблеи всемирной организации, посвященном работе МАГАТЭ, отвечая на прозвучавшие в ходе дискуссии утверждения украинской стороны о том, что «продолжающаяся оккупация» Крыма и Севастополя «подрывает режим ядерного нераспространения» (*Новости Крыма* (<http://news.allcrimea.net/news/2014/11/6/rossiya-vzyala-na-sebya-polnuju-otvetstvennost-za-yadernye-obekty-v-krymu-24809/>). – 2014. – 6.11).

Бизнесмены Крыма хотят оставить себе все льготы и после 1 января. Союзы крымских бизнесменов обратились к уполномоченному при президенте РФ по защите прав предпринимателей Борису Титову с инициативой о некоторых мерах, позволяющих сделать переход в правовое и экономическое поле РФ «более комфортным».

«...Масштаб решаемых задач таков, что становится очевидным: до 01.01.2015г. (до официально обозначенной даты завершения переходного периода) ни сформировать сбалансированную систему регулирования экономической деятельности, ни перестроить ведение бизнеса на новые рельсы в Крымском

федеральном округе в полной мере не удастся», – говорится в письме.

В связи с этим главы бизнес-объединений обратились к Борису Титову с просьбой поддержать перед президентом Российской Федерации Владимиром Путиным и правительством РФ ряд инициатив.

В частности, до 1 июля 2016 года ввести в отношении субъектов предпринимательской деятельности КФО, прошедших государственную перерегистрацию, мораторий по применению штрафных и административных санкций за первичное нарушение ими норм законодательства РФ, регулирующих порядок ведения хозяйственной деятельности, но лишь в случае добровольного исправления выявленных нарушений.

Кроме того, предприниматели просят продлить до 1 января 2016 года действие выданных ранее Украиной разрешений на право ведения хозяйственной деятельности при условии спецразрешения в компетентных органах РФ. Также до 1 января 2016 года предприниматели хотят продлить бесплатную перерегистрацию любых видов прав и имущества, переоформление разрешительных документов и документов, подтверждающих соответствие технологии, оборудования, товаров и имущества государственным требованиям и стандартам (*Новости Крыма* (<http://news.allcrimea.net/news/2014/11/7/biznesmeny-kryma-hotyat-ostavit-sebe-vse-lgoty-i-posle-1-yanvary-a-24938/>). – 2014. – 7.11).

Себат: Принятие закона о самозахватах без поправок вызовет в Крыму массовые волнения. Принятие законопроекта «О регулировании вопросов, связанных с самовольным занятием земель на местности Республики Крым» в работающей редакции может привести к массовым протестам на полуострове.

Об этом заявил член правления публичной организации «Себат» Сейдамет Гемеджи на пресс-конференции в пресс-центре «Скиф-Медиа».

По его словам, выучив документ и проконсультировавшись с юристами, в «Себате» пришли к выводу, что указанный чертеж лишает земли фактически 70% соучастников акций протеста.

По словам члена правления «Себата», реакция соучастников полян протеста на сходственные события полностью прогнозируема. «Понятно, какая реакция на это последует – это не меджлис пойти отстаивать поэтому что 23 года управление меджлиса врало этот люд. Но за землю люд выйдет», – уверен С. Гемеджи.

В данной связи, добавил он, представители «Себата» написали ряд писем президенту В. Путину, правительству России, также в ФСБ с просьбой воздействовать на то, чтоб в данный законопроект были внесены конфигурации.

По словам С.Гемеджи, судя по ответам на эти обращения, русское управление готово учитывать предложения «Себата» при внесении поправок в этот законопроект.

Проект закона «О регулировании вопросов, связанных с самовольным занятием земель на местности Республики Крым» рассматривался на сессии Государственного совета РК 30 июля этого года. 2 октября и.о. главы Республики Крым Сергей Аксенов на собственной страничке в Facebook сказал, что Совет министров Крыма будет инициировать его повторное рассмотрение (<http://otpusk-v-krimu.ru/novosti-ark/13034-sebat-prinyatie-zakona-o-samozahvatah-bez-popravok-vyzovet-v-krymu-massovye-volneniya.html>). – 2014. – 7.11).

Крым может запретить вывоз своей продукции в Россию. Власти Крыма могут запретить вывоз крымской продукции за пределы региона во избежание спекуляций, заявил «глава республики» С. Аксенов.

«Мы сегодня изучаем вопрос, возможно, принятии решения позапрету вывоза продуктов с территории республики на территорию Краснодарского края, потому что с учетом разницы в цене многие крымские производители сразу везут свою продукцию уже на материковую часть РФ», – сказал С. Аксенов.

Ранее крымское правительство обратилось с просьбой разрешить завоз в Крым продукции украинских предприятий, даже неаттестованных, в связи с нестабильностью поставок через паромную переправу из-за погодных условий, а также, чтобы избежать дефицита продуктов питания и роста цен.

Замглавы управления Россельхознадзора по Крыму на этой неделе заявил, что препятствий для завоза украинской продукции на полуостров нет.

Между тем, вначале октября сообщалось, что Государственная ветеринарная и фитосанитарная служба Украины запретила ввоз в страну продуктов из Крыма, подлежащих ветконтролю (*Newsland (<http://newsland.com/news/detail/id/1455767/>). – 2014. – 8.11).*

Украина ввела новые правила ввоза валюты в Крым. Украина ввела новые правила перемещения наличной валюты в Крым. Об этом сообщила Государственная фискальная служба страны.

«Запрещено перемещение наличных российских рублей через административную границу СЭЗ (свободная экономическая зона – ред.) «Крым», за исключением их перемещения физическими лицами в сумме, не превышающей в эквиваленте 10 тысяч гривен, при условии устного декларирования должностному лицу таможи», – сказано в сообщении.

Перемещение валюты других категорий осуществляется по общим правилам, установленным Национальным банком Украины.

«Физические лица имеют право ввезти на территорию СЭЗ «Крым» или вывезти из нее на другую территорию Украины наличность в сумме, не превышающей в эквиваленте €10 тысяч без письменного декларирования таможенному органу», – поясняют в фискальной службе.

В то же время, физлица, проживающие на остальной территории Украины, могут перемещать наличные средства в сумме, превышающей в эквиваленте €10 тысяч, при условии письменного декларирования таможенного органа.

Кроме того, они должны предъявить документы, подтверждающие снятие наличности со счетов банков, исключительно на ту сумму, которая превышает эквивалент 10 тысяч евро.

26 сентября опубликован закон о создании в Крыму свободной экономической зоны (*Новости Крыма* (<http://news.allcrimea.net/news/2014/11/9/ukraina-vvela-novye-pravila-vvoza-valjuty-v-krym-25100/>). – 2014. – 9.11).

Добраться в Крым по единому билету будет невозможно уже с декабря. Перевозки пассажиров по единому билету в Крым, который объединил, железнодорожное, автобусное и паромное сообщение, могут приостановить с декабря 2014 года и вновь начать с мая 2015 года, сообщает РИА «Новости» со ссылкой на представителя Минтранса РФ. Это обусловлено значительным спадом пассажиропотока по единому билету», – сообщил агентству представитель Минтранса. Кроме того, добавил он, в связи с неблагоприятными погодными условиями на Керченской паромной переправе в осенне-зимний период возникают дополнительные затраты на компенсацию пассажирам за переоформление билетов из-за опозданий на поезда, а также расходы на обеспечение пассажиров питанием и местами размещения в связи с закрытием переправы на длительный период.

Продажи так называемого единого билета в Крым начались с 1 мая текущего года. Пассажир для поездки по такой схеме мог купить в железнодорожных кассах билет на поезд и талон на проезд другими видами транспорта (*Севастопольские новости* (<http://sevastopolnews.info/2014/11/lenta-sobytiya/069234693/>). – 2014. – 10.11).

Крым не готов работать по бюджетному кодексу РФ. Окончательный переход на формирование бюджета Республики Крым в соответствии с российским законодательством произойдет не раньше, чем через несколько лет.

Об этом заявил «министр финансов РК» В. Левандовский. Он пояснил, что если бы бюджет Крыма рассчитывался по формуле, которую предписывает бюджетный кодекс РФ, доходная часть бюджета РК на 2015 год была бы как минимум на 20% меньше.

«Эти 20% нам компенсируются из федерального бюджета. Минфин России идет на это сознательно, потому что знает, что у нас здесь есть масса проблем. На бюджетный кодекс Российской Федерации мы будем переходить только через несколько лет. Сегодня мы все считаем в ручном режиме, не по формуле», – пояснил глава Минфина республики.

При этом В. Левандовский подчеркнул, что в течение следующего года в бюджет Крыма будут вноситься необходимые поправки. «Если каких-то расходов нам будет катастрофически не хватать, при объективном нашем подходе и при правильных расчетах Минфин России будет рассматривать выделение дополнительных средств. Этого будет очень сложно добиться, но мы будем над этим работать», – заключил В. Левандовский (*Новости Крыма* (<http://news.allcrimea.net/news/2014/11/11/krym-ne-gotov-rabotat-po-bjudzhetnomu-kodeksu-rf-25156/>). – 2014. – 11.11).

Крымский парламент ввел налог на имущество организаций в Крыму. Государственный совет Крыма ввел налог на имущество организаций в Крыму в размере 1% с 1 января 2015 года.

Окончательный вариант закона предусматривает налоговую ставку для сельхозпроизводителей в 0,5%, если объемы производства основной продукции составляют не менее 70% выручки.

От уплаты налога на имущества освобождены санаторно-курортные учреждения, находящиеся в ведении органов власти Крыма, организации по работе с детьми и молодежью в сфере культуры и искусства, если помещения не используются для коммерческой деятельности. При выполнении последнего условия от уплаты имущественного налога освобождены также некоммерческие общественные организации и казачьи общества.

На засіданні комісії Госсовета Крима по економічній, бюджетно-фінансовій і інвестиційній політиці її голова В. Нахлупин висловив прогноз, що введення в Крим з 2015 року російського податку на майно організацій принесе республіці 1 млрд рублів.

Установлену податкову ставку Нахлупин назвав адекватною, але не виключив, що в

будущем вона буде переглядана в бік збільшення. «Є нюанси між кадастровою і оціночною ціною, але після прийняття законодавства ми отримаємо реальну ціну. Напевно, цей податок в 2016-2017 роках буде пропорційно збільшуватися», – сказав він (*Новости Крима* (<http://news.allcrimea.net/news/2014/11/11/dva-rossiiskih-regiona-otkazalis-ot-deneg-v-polzu-kryma-25176/>). – 2014. – 12.11).

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Інформаційно-аналітичний центр FOREX CLUB в Україні

Огляд валютного ринку

Обзор валютного рынка в Украине за неделю с 10 по 14 ноября

Евро

Ціна євро на міжнародному ринку по итогам минулої тижня зросла на 0,58 % до рівня 1,2525. У багатому оптимізму по євро обумовили звіти по ВВП за 3 квартал в Німеччині та єврозоні, які виявилися декількома кращими прогнозами. Це викликало

обережності, що ЕЦБ може відкласти запуск нових монетарних стимулів.

Курс продажу безналичного євро в Україні за тиждень підвищився на 5,45 % до 19,54 грн., наличного – на 10,5 % до 20,23 грн.

Средний курс продажи наличного евро в Украине

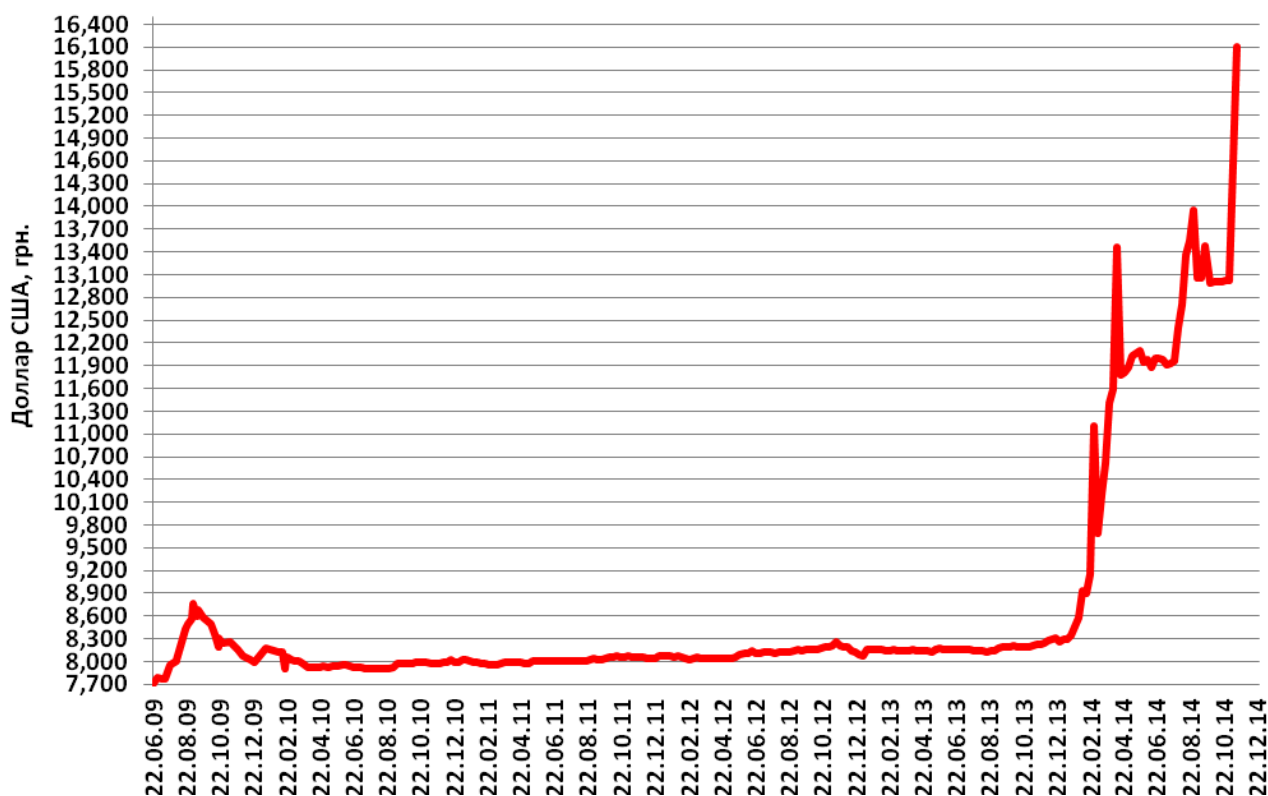
На динаміку євро в Україні на текущій тижні, в основному, буде впливати поведінка курсу гривні, в той час як на міжнародному ринку – макроекономічна статистика з США та єврозони. В цілому, тиск на євровалюту можуть мати дані по будівельному сектору США (за умови, що він продемонструє подальше відновлення економіки). В середу, ринок буде чекати публікації Протоколу останнього засідання ФРС. Будь-які підтвердження тому, що американський регулятор може вирішитися на більш раннє підвищення процентної ставки будуть здатні мати вплив на долар США. За прогнозами аналітиків FOREX CLUB

в Україні, євро на міжнародному ринку в цей період може торгуватися в діапазоні 1,2350–1,2650. Середній курс продажу наличного євро в цьому випадку, за стабільного курсу долара США, може скласти 19,98–20,47 грн.

Доллар США

Курс продажу безналичного долара в Україні за результатами минулого тижня зріс на 0,9% до 15,74 грн., наличного – на 10,6% до 16,1 грн. Середній щоденний обсяг торгів американською валютою за цей період скоротився на 12,08% до 181,1 млн. грн., що стало результатом відсутності достатнього обсягу пропозиції валюти на міжбанку.

Средний курс продажи наличного долара США в Украине

Средний спред по операциям с наличным долларом за прошедшую неделю снизился на 0,15% до уровня 4,45%, что произошло на фоне большего роста курса покупки валюты,

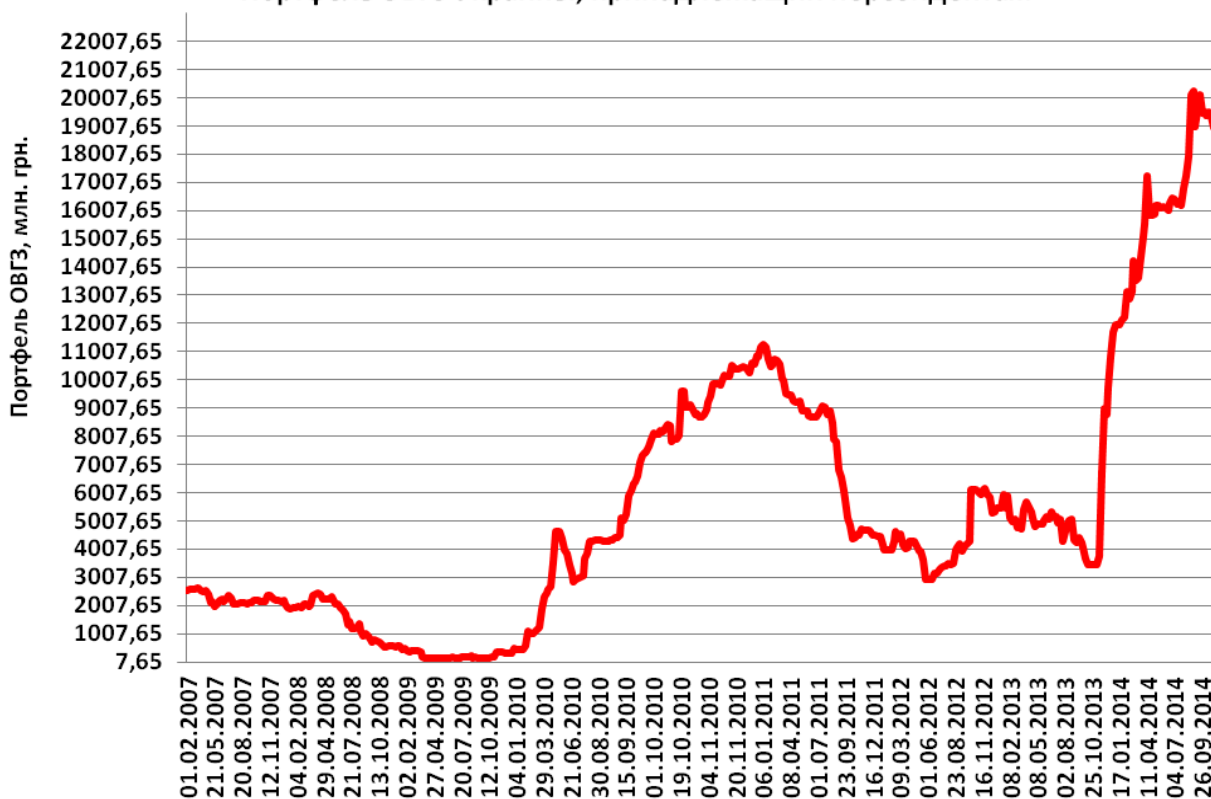
чем продажи. Такая динамика спреда не свидетельствует о вероятности укрепления гривны.

Средний спред по наличным операциям с долларом США

Объем ОВГЗ, которые принадлежат повышенных ожиданиях снижения стоимости нерезидентам, за неделю увеличился на 9,04% национальной валюты. до 21,898 млрд. грн., что свидетельствует о

Портфель ОВГЗ Украины, принадлежащий нерезидентам

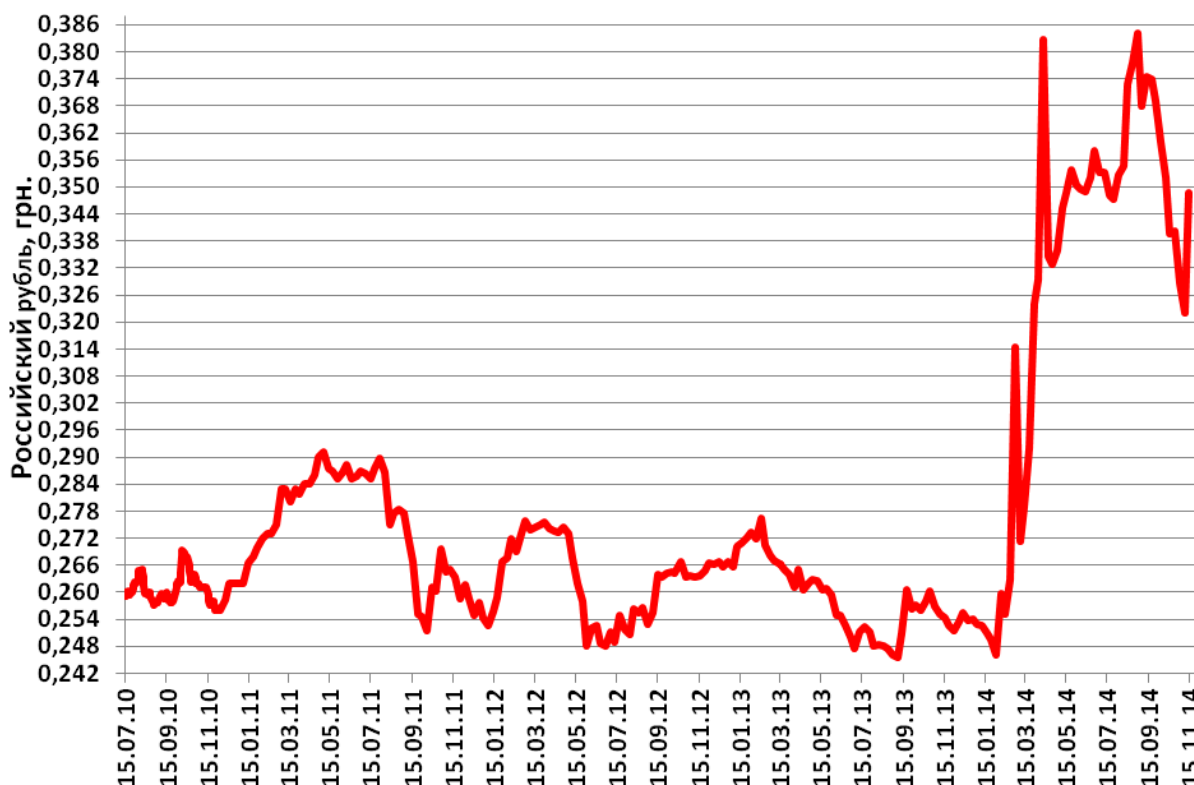
Текущая неделя будет неоднозначной для валютного рынка. С одной стороны, объемы безналичных торгов не увеличиваются в условиях недостаточного уровня ликвидности. Выход НБУ на межбанк не оказывает стимулирующего эффекта продавцам. С другой стороны, есть намерение регулятора продемонстрировать способность управления ситуацией на валютном рынке, что может быть выражено вербальной корректировкой курса посредством общения с крупнейшими банками страны. Основным мотивом для таких действий выступит желание продолжить сотрудничество с МВФ. Кроме того,

как угрозу валюте стоит выделить нарастающий кризис банковской системы, причиной которой выступает отток депозитов. Опасения населения в вероятности дальнейшего закрытия части банков Украины сохраняются высокими. По прогнозам аналитиков FOREX CLUB в Украине, средний курс продажи наличного доллара на неделе может находиться в диапазоне 15,5–17 грн.

Российский рубль

Курс продажи безналичного рубля за прошлую неделю вырос на 5,69% до 0,334 грн., наличного – на 8,26% до 0,348 грн.

Средний курс продажи наличного российского рубля в Украине

На текущей неделе пара USD/RUB может начать корректироваться вниз. Во-первых, это перепроданность российской валюты. Во-вторых, все же не исключена некоторая стабилизация цен на нефть, что также должно поддержать рубль. Свою лепту могут внести и итоги первого годового аукциона РЕПО в валюте, но только при условии, что не повторится история с его краткосрочными аналогами, когда банки не проявили к инструменту достаточный интерес. Тем не менее, напряженность в Украине

сохраняется, а на встрече G 20 президента России встретили достаточно прохладно. Поэтому не стоит исключать возможность того, что пара предпримет попытку вернуться к ранее достигнутому максимуму (48,6285). Кроме того, динамика гривны будет определяющей и важнее внешних факторов. Средний курс продажи наличного рубля на текущей неделе, по прогнозам аналитиков FOREX CLUB в Украине, может колебаться в диапазоне 0,335–0,354 грн.

Моніторинг законодавства

Підготовлено компанією

«ЄФІМОВ ТА ПАРТНЕРИ адвокати • аудитори • податкові консультанти»

Головні зміни

Повідомлення ТПП України

Віце-президент Торгово-промислової палати України Михайло Непран офіційно повідомив, що ст. 141 Закону про ТПП чітко визначає перелік форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили). До цього переліку не входять валютні обмеження і будь-які інші нормативно-правові акти, які видає НБУ. Тому твердження про те, що Торгово-промислова палата України визнала або може визнати постанову НБУ від 29.08.2014 р. № 540 форс-мажорними обставинами, не відповідає дійсності.

Постанова НБУ від 30.10.2014 р. № 685

Скасовано тимчасове обмеження на проведення операцій в іноземній валюті зі здійснення розрахунків за імпортними операціями без увезення товару на територію України та зі здійснення платежів за імпортними договорами, за якими продукція була ввезена на територію України та здійснено митне оформлення на підставі ввізної митної декларації, дата оформлення якої перевищує 180 днів.

Водночас з метою забезпечення належного контролю з боку уповноважених банків за операціями резидентів щодо оплати робіт, послуг, права інтелектуальної власності Національний банк України знизив поріг документального підтвердження відповідності контрактних цін на роботи, послуги, права інтелектуальної власності, які є предметом договору резидентів з нерезидентами, кон'юнктурі ринку зі 100 000 євро до 50 000 євро.

Розпорядження КМУ від 30.10.2014 р. № 1053-р

КМУ цим розпорядженням затвердив перелік населених пунктів, на території яких здійснювалася АТО.

Зокрема, до цього переліку віднесено: м. Донецьк, м. Горлівка, м. Артемівськ, м. Єнакієве, м. Краматорськ, м. Макіївка, м. Маріуполь, м. Слов'янськ, м. Луганськ, м. Ізюм.

Податки і збори

Податок на додану вартість

ГУ ДФС у м. Києві від 24.10.2014 р.

Головне управління ДФС у м. Києві повідомляє, що обов'язковій реєстрації платниками ПДВ з 01.01.2015 р. підлягатимуть лише особи, в яких загальна сума від здійснення операцій із постачання товарів, що підлягають оподаткуванню, нарахована (сплачена) такій особі, протягом останніх 12 календарних місяців сукупно перевищуватиме 1 млн. грн. Без урахування ПДВ.

Обмеження щодо добровільної реєстрації платником ПДВ в Податковому кодексі відсутні.

Зазначені зміни передбачені Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» від 31.07.2014 р. № 1621-VII.

Постанова КМУ від 16.10.2014 р. № 569

КМУ цією постановою затвердив Порядок електронного адміністрування податку на додану вартість.

КМУ визначив, що відкривати спецрахунки з ПДВ та здійснювати їх обслуговування буде Держказначейство. Електронні рахунки будуть відкриватися виключно на підставі реєстру платників ПДВ, який ДФС має направити Держказначейству.

Вказаний вище Порядок набирає чинності з 01.01.2015 р.

Наказ Мінфіну від 23.09.2014 р. № 966

Цим наказом Мінфін затвердив нові:

– форму податкової декларації з податку на додану вартість;

– уточнюючий розрахунок податкових зобов'язань з податку на додану вартість у

зв'язку з виправленням самостійно виявлених помилок;

– розрахунок податкових зобов'язань, нарахованих отримувачем послуг, не

зареєстрованим як платник ПДВ, які постачаються нерезидентами, у тому числі їх постійними представництвами, не зареєстрованими платниками податків, на митній території України.

– порядок заповнення і подання податкової звітності з ПДВ.

Наказ набирає чинності з 1-го числа місяця, що настає за місяцем його офіційного опублікування.

Наказ Мінфіну від 22.09.2014 р. № 957

Цим наказом Мінфін затвердив нові:

– форму податкової накладної;

– порядок заповнення податкової накладної.

Наказ набирає чинності з 1-го числа місяця, що настає за місяцем його офіційного опублікування.

**Запитання – відповідь ДФСУ,
розміщене на ЗІР**

ДФСУ роз'яснила наступне: якщо при постачанні товарів податкова накладна постачальником не була складена та надана покупцю, то у разі повернення товару постачальнику, покупець повинен відкоригувати податковий кредит, сформований на підставі заяви зі скаргою на постачальника, шляхом складання бухгалтерської довідки.

**Запитання – відповідь ДФСУ,
розміщене на ЗІР**

ДФСУ роз'яснила, що якщо платник ПДВ не може підтвердити виробничий характер телефонних переговорів, або визначено, що такі переговори провадилися його працівниками в особистих цілях, то сума ПДВ, сплачена у складі вартості невиробничих телефонних переговорів, не включається до складу податкового кредиту такого платника ПДВ.

При цьому оскільки кошти, що надходять від працівника платника податків у вигляді компенсації за послуги зв'язку, не залишаються у розпорядженні такого платника, а

перераховується ним безпосередньо установі, що надає послуги зв'язку, то при отриманні компенсації вартості послуг зв'язку, об'єкта оподаткування ПДВ не виникає.

**Лист ГУ Міндоходів у Сумській області
від 27.06.2014 р. № 9706/10/18-28-15-01-46**

ГУ Міндоходів у Сумській області у цьому листі нагадало, що податкова накладна, складена в електронній формі, дає право платнику на віднесення сум ПДВ до податкового кредиту.

Підтвердженням отримання органом ДПС електронних документів великого платника податків є повідомлення, яке надається відповідальній особі платника або направляється платнику в електронному вигляді. У разі неодержання від органу ДПС протягом двох робочих днів повідомлення про прийняття і реєстрацію або про відхилення електронного документа ВПП, відправник вживає додаткових заходів з використанням інших засобів зв'язку для одержання від адресата відповідного повідомлення.

Податок на доходи фізичних осіб

**Запитання – відповідь ДФСУ,
розміщене на ЗІР**

ДФСУ зазначила, що у разі подання уточнюючого податкового розрахунку за формою 1ДФ та заповнення рядків на вилучення одного помилкового рядка з попередньо введеної інформації та введення нового або пропущеного рядка підсумковий рядок за графами 3а, 3, 4а та 4 не заповнюється.

**Запитання – відповідь ДФСУ,
розміщене на ЗІР**

ДФСУ зазначила, що у разі відсутності нарахування та виплати доходу в кварталі, в якому відбулося звільнення працівника, податковий розрахунок за формою 1ДФ не подається, а графа 7 «Дата звільнення з роботи» такого розрахунку не заповнюється.

**Запитання – відповідь ДФСУ,
розміщене на ЗІР**

ДФСУ вважає, що у разі повернення фізичною особою - підприємцем суми попередньої

оплати при розірванні договору, яка була відображена суб'єктом господарювання у розрахунку за формою № 1ДФ за попередній квартал, суб'єкт господарювання зазначає таку суму повернення з від'ємним значенням у складі податкового розрахунку за будь-який наступний податковий період, протягом якого відбулося таке повернення коштів.

***Запитання – відповідь ДФСУ,
розміщене на ЗІР***

Сума середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, включається до їх загального оподаткованого доходу як дохід у вигляді заробітної плати, нарахований відповідно до умов трудового договору.

При цьому, під час нарахування доходів у формі заробітної плати база оподаткування визначається як нарахована заробітна плата, зменшена на суму ЄСВ, страхових внесків, а також на суму податкової соціальної пільги за її наявності.

Прес-служба АППУ від 30.10.2014 р.

На думку ДФСУ, з середнього заробітку мобілізованих працівників слід утримувати ПДФО.

Крім того, слід провести перерахунок ПДФО за минулі місяці, в яких такий податок не було нараховано. Таку позицію наведено в системі ЗІР.

Проте, Асоціація платників податків України вважає, що підприємствам у разі наявності нарахувань середнього заробітку мобілізованих працівників варто діяти за законом. У разі донарахувань з боку фіскальних органів – відстоювати свої права в суді, оскільки слідувати позиції, викладеній в ЗІР, не зовсім логічно. Тобто, АППУ рекомендує не утримувати податок.

Разом з цим зазначено, що Асоціація офіційно звернулася за роз'ясненням до ДФС і отримала відповідь, яка аналогічна відповіді викладеній у ЗІР. Проте, не зважаючи на це, АППУ продовжує відстоювати свою точку зору.

Зазначено також, що виправити ситуацію може затвердження порядку відшкодування з бюджету компенсаційних виплат і наявність відповідної статті видатків у бюджеті. Проте на думку Асоціації відбудеться це не раніше наступного року.

Державана допомога, єдиний соціальний внесок

***Постанова ВСУ від 21.10.2014 р.
№ 3-147с14***

Верховний Суд України погодився з висновками судів попередніх інстанцій щодо відсутності підстав для задоволення позову про стягнення з банку страхових коштів, надлишково перерахованих ФСС від НВ застрахованій особі, яка померла.

Суди виходили з того, що у банку відсутні підстави для списання коштів з особового рахунку клієнта (застрахованої особи, яка померла). І банк не має повноважень проводити повернення коштів, які Фонд помилково перерахував для зарахування на рахунок одержувача після його смерті.

Відповідно до ст. 1071 ЦКУ банк може списати грошові кошти з рахунка клієнта лише за розпорядженням останнього. Без такого розпорядження грошові кошти можуть бути списані з рахунка клієнта на підставі рішення суду, а також у випадках, встановлених законом чи договором між банком і клієнтом.

***Ухвала ВАСУ від 06.03.2014 р.
№ К/9991/73036/12***

ВАСУ відзначив, що після відновлення працездатності працівник зобов'язаний стати до роботи у час початку відповідної зміни або час початку роботи підприємства. Приступати до роботи об 00.00 годині доби, на яку припадає відновлення працездатності, працівник не зобов'язаний. Тим паче, якщо це припадає на середину зміни.

Отже, коли вихід на роботу з лікарняного припадає на середину робочої зміни працівника, то виходити на роботу саме в цю зміну не потрібно. При цьому частина зміни, що переходить на іншу добу підлягає оплаті.

Інші податки та податкові платежі

***Запитання – відповідь ДФСУ,
розміщене на ЗІР***

ДФСУ відповіла на запитання «Чи є об'єктом оподаткування військовим збором доходи, отримані однією фізичною особою від іншої, яка не є податковим агентом?»

Оскільки особою, відповідальною за нарахування, утримання та сплату (перерахування) до бюджету військового збору з доходів, визначених пп. 1.2 п. 161 підрозділу 10 розділу ХХ ПКУ, що є об'єктом оподаткування військовим збором, є податковий агент (роботодавець), то доходи, отримані фізичною особою від іншої фізичної особи, яка не є податковим агентом, не підлягають оподаткуванню військовим збором.

Запитання – відповідь, розміщене на ЗІР

Якщо сума коштів на лікування працівника та придбання ліків не виплачується працівникові, а роботодавець перераховує її на рахунок установи охорони здоров'я, то такий дохід слід розглядати як надання цільової благодійної допомоги разового характеру, яка не оподатковується військовим збором.

Державне регулювання

Перевірки. Контроль. Штрафи. Податковий борг

Роз'яснення ДФСУ

у Тернопільській області від 31.10.2014 р.

ДФСУ у Тернопільській області нагадала, що з 01.11.2014 р. необхідно маркувати слабоалкогольні напої акцизними марками. За не виконання цієї відповідальності передбачена наступна відповідальність: за оптову і роздрібну торгівлю алкогольними напоями без наявності відповідних ліцензій – штрафи у розмірі 200% вартості отриманої партії товару, але не менше 17 000 гривень; за їх реалізацію без марок акцизного податку або з підробленими марками – 200% вартості товару, але не менше 17 000 гривень.

Лист Міндоходів від 29.05.2014 р.

№ 10244/5/99-99- 22-02-05-16

Міндоходів у листі роз'яснює, що ПКУ не встановлює визначення понять мікро-,

малого і середнього бізнесу (підприємництва) та критеріїв такого розподілу платників податків. А тому з питань визначення вказаних понять необхідно керуватися ст. 55 ГКУ, якою передбачено, що суб'єкти господарювання залежно від кількості працюючих та доходів від будь-якої діяльності за рік можуть належати до суб'єктів малого підприємництва, у тому числі до суб'єктів мікропідприємництва, середнього або великого підприємництва.

Відповідно у Міндоходів нагадують про запровадження документальних позапланових невізних електронних перевірок:

- стосовно платників податків, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності – з 01.01.2014 р.;
- стосовно суб'єктів господарювання мікро-, малого та середнього бізнесу – з 01.01.2015 р.;
- інших платників податків – з 1 січня 2016 року.

***Запитання – відповідь ДФСУ,
розміщене на ЗІР***

Податківці пояснили, що пеня у сфері ЗЕД за ненадходження валютної виручки у разі безоплатного надання нерезиденту товарів, зокрема рекламних матеріалів, не нараховується.

Якщо суб'єктом господарювання належним чином заповнено митну декларацію, в якій зазначено, що товар експортується на безоплатній основі (як рекламний матеріал), у цього суб'єкта наявний договір про безоплатне надання товарів та інші документи, які підтверджують переміщення товару на безоплатній основі, то немає підстав для нарахування штрафних санкцій за ненадходження валютної виручки.

Зед і митне регулювання, валюта

Повідомлення НБУ від 04.11.2014 р.

Починаючи з 05.11.2014 р. НБУ замість цільових валютних інтервенцій перейде до проведення аукціонів з невеликих обсягів за голландською схемою. Метою цих аукціонів є не покриття загального попиту на валюту за рахунок використання резервів, а пошук ринком рівноважного валютного курсу.

Так, за результатами аукціонів ринок матиме можливість щодня об 11:00 одержувати індикативний курс в якості об'єктивного орієнтира для роботи міжбанківського валютного ринку. До того ж на сьогодні НБУ має ліміти на міжбанківському валютному ринку на 88 банків, у яких є можливість купувати валюту в регулятора.

Валютні аукціони проводитимуться регулятором щодня протягом трьох-шести місяців спочатку з продажу валюти, а у перспективі – і з її купівлі.

Постанова Правління НБУ від 03.11.2014 р. № 699

Нацбанк врегулював питання валютного законодавства у ВЕЗ «Крим».

Так, особи, які перебувають у ВЕЗ «Крим», прирівнюються до нерезидентів. Крім того, договори, укладені між суб'єктами господарювання у Криму та на материк, є документами, які використовуються замість зовнішньоекономічних договорів (контрактів) під час застосування нормативно-правових актів НБУ.

Перекази (платежі) з материкової території України на територію ВЕЗ «Крим» або з території ВЕЗ «Крим» на материкову територію України, здійснюються у порядку, передбаченому нормативно-правовими актами Національного банку України для операцій з переказу коштів за межі України/в Україну.

Такі перекази здійснюються в гривні або іноземній валюті 1-ї та 2-ї груп Класифікатора іноземних валют та банківських металів, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 04.02.1998 р. № 34.

Інвестиції резидентів в об'єкти інвестиційної діяльності, розташовані в Криму, забороняються.

Наказ ДФСУ від 03.11.2014 р. № 237

Фотозйомка товарів, транспортних засобів під час проведення огляду на митниці здійснюється таким чином:

– фіксація типу транспортного засобу, його номера, а також при переміщенні транспортного

засобу як товару - номерів окремих вузлів транспортного засобу;

– фіксація загального плану закритого вантажного відсіку транспортного засобу, його номера і цілісності накладеного митного забезпечення та / або інших засобів ідентифікації;

– фіксація загального плану відкритого вантажного відсіку не розвантаженого транспортного засобу для оцінки ступеню його завантаженості, характеру вантажних місць і упаковки товарів;

– фіксація вивантаженої частини товарів, яка здійснюється таким чином, щоб була можливість оцінити кількість і / або обсяг фактично вивантаженого товару, в тому числі щодо не вивантаженого;

– фіксація не вивантаженої частини товарів або порожнього відсіку транспортного засобу з наявністю на фото реєстраційного номера транспортного засобу;

– фіксація відкритих вантажних місць та їх вмісту.

Під час проведення фотозйомки фіксуються основні характеристики товарів, що дозволяють однозначно їх ідентифікувати.

Лист ДФСУ від 28.10.2014 р. № 8651/7/99-99-24-01-04-17

ДФСУ відповіла на деякі питання щодо митного контролю та оформлення товарів, що переміщуються через кордон вільної економічної зони «Крим».

Так, з метою ідентифікації операцій, які проводяться з товарами, що переміщуються через кордон ВЕЗ «Крим», третім і четвертим знаками чотиризначного коду в другому підрозділі графі 37 МД зазначається код «08» при:

– приміщенні товарів у митний режим вільної митної зони на території ВЕЗ «Крим»;

– зміну митного режиму товарів після перебування в митному режимі вільної митної зони на території ВЕЗ «Крим», а також подальшій зміні митного режиму товарів, переміщених з території ВЕЗ «Крим» на іншу територію України.

Державні закупівлі

**Наказ Мінекономрозвитку
від 15.09.2014 р. № 1106**

Затверджені форми документів у сфері державних закупівель (зокрема, річного плану, оголошення про проведення та інші), а також інструкції щодо їх заповнення. Дані форми набрали чинності 07.11.2014 р.

Ліквідація та банкрутство

**Закон України від 15.04.2014 р. № 1206-VII
30.10.2014 р. набув чинності Закон України**

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення порядку відкриття бізнесу».

Законом скасовується необхідність сплати реєстраційного збору при створенні юрособи або при реєстрації підприємницького статусу фізособи.

Встановлюється механізм реєстрації юросіб і фізосіб-підприємців шляхом подання електронних документів без обов'язкового використання електронного цифрового підпису.

Електронний підпис виключений з переліку обов'язкових реквізитів електронного документа.

Надається можливість юридичним особам/ФО-П самостійно вирішувати, чи використовувати печатку.

Облік та звітність

Наказ Мінфіну від 30.09.2014 р. № 987

Мінфін наказом від 30.09.2014 р. № 987 скасував:

– Інструкцію про порядок реєстрації виданих, повернутих і використаних довіреностей на одержання цінностей (Наказ Мінфіну від 16.05.1996 р. № 99). Відповідно втрачають чинність й бланк довіреності на одержання цінностей (типова форма № М-2) та Журнал реєстрації довіреностей;

– Порядок ведення консолідованого бухгалтерського обліку промислово-фінансовими групами (Наказ Мінфіну від 23.03.2000 р. № 61).

Крім того, внесено зміни до Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку. Згідно зі змінами,

повноваження на здійснення господарської операції особи, яка в інтересах юр. особи або фіз. особи - підприємця одержує основні засоби, запаси, нематеріальні активи, грошові документи, цінні папери та інші товарно-матеріальні цінності згідно з договором, підтверджуються відповідно до законодавства. Такі повноваження можуть бути підтверджені, зокрема, письмовим договором, довіреністю, актом органу юридичної особи тощо.

Наказ набирає чинності з 01.01.2015 р.

Роз'яснення ДФСУ від 29.10.2014 р.

Центральний офіс з обслуговування великих платників у роз'ясненні від 29.10.2014р. нагадав, що до 01.11.2013р. строк дії безкоштовних ключів складав один рік. І тільки з 01.01.2013 р. вони діють 2 роки. Платникам, у яких строк дії електронних ключів закінчується, потрібно їх поновити.

Великі платники податків мають можливість безкоштовно отримати електронні ключі для подання звітності через Інтернет. Їм знадобиться:

- бланк реєстраційної картки;
- копії паспортів;
- копії реєстраційних номерів облікової картки платника податків та копії наказів про призначення директора та бухгалтера;
- статут (для ознайомлення);
- печатка підприємства;
- 3 CD-R диска (для електронної печатки та електронних підписів директора та бухгалтера) або 2 CD-R диска (для електронної печатки та електронного підпису директора(без бухгалтера)).

Галузі і сфери діяльності

ІТ та телекомунікації

**Рішення Нацради з питань телебачення
від 09.10.2014р. № 1019**

Нацрада з питань телебачення та радіомовлення своїм рішенням внесла зміни до Інструкції про порядок здійснення перевірок телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги. Цими змінами визначається порядок складання протоколів і оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення та про

порушення законодавства про рекламу, а також розгляду відповідних справ.

Так, протоколи про адміністративні правопорушення за порушення, передбачені ст. 1646 -1648, 2129 КУпАП, та про порушення законодавства про рекламу складаються уповноваженими особами Національної ради (у тому числі представниками Національної ради в АРК, областях, містах Києві та Севастополі) за результатами перевірки, проведеної цими уповноваженими особами.

Складений протокол та інші матеріали, що підтверджують факти вчинення

адміністративних правопорушень або порушень законодавства про рекламу, подаються на чергове засідання Національної ради протягом 10 робочих днів з дня складання протоколу.

За результатами розгляду Національна рада приймає рішення про направлення протоколу до суду або відповідних органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення або справи про порушення законодавства про рекламу.

Фінансові послуги

Лист НБУ від 05.11.2014 р.

№ 18-112/64483

НБУ роз'яснив, що для скасування штрафів і пені за кредити жителям зони АТО, банки не повинні вимагати сертифікати про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) Торгово-промислової палати.

Статтею 2 ЗУ «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» встановлено заборону нарахування пені та штрафів на основну суму заборгованості за кредитними договорами та договорами позики в період проведення АТО громадянам

України, які зареєстровані і проживають або переселилися в період з 14 квітня 2014 р. з населених пунктів, визначених Кабміном, де проводилась АТО, а також юрособам та ФОП, які здійснюють (здійснювали) свою господарську діяльність на території цих населених пунктів.

Банки зобов'язані скасувати пеню і штрафи, нараховані на основну суму заборгованості за

кредитними договорами та договорами позики в період проведення АТО.

Періодом проведення антитерористичної операції вважається час з 14.04.2014 р. До дати набрання чинності Указу Президента України про завершення антитерористичної операції або військових дій на території України.

Роз'яснено, що банки повинні встановлювати місце проведення господарської діяльності юрособи, ФОП на основі даних ЄДРЮОФОП, а місце проживання клієнта - фізособи - на основі даних, зазначених у поданих клієнтом офіційних документах або засвідчених в установленому порядку їх копій. Отримані дані банки зіставляють з Переліком населених пунктів на території яких здійснювалась АТО, затвердженим розпорядженням Кабміну від 30.10.2014 р. № 1053-р.

Банки не мають права вимагати від клієнтів будь-які інші документи.

Лист НБУ від 27.10.2014 р.

№ 18-112/62138

НБУ наголошує на необхідності суворого та безумовного дотримання банками положень Закону України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції».

Ст. 2 зазначеного Закону встановлено обов'язок для банків скасувати пеню та/або штрафи, нараховані на основну суму заборгованості за зобов'язаннями за кредитними договорами та договорами позики в період проведення АТО громадянам України, які зареєстровані і постійно проживають або переселилися в період з 14.04.2014 р. з населених пунктів, де проводилась АТО, а також юрособам і фізичним особам-підприємцям, що здійснюють свою господарську діяльність на території цих населених пунктів.

Роз'яснення ДФСУ від 27.10.2014 р.

На території ВЕЗ «Крим» може застосовуватися мультивалютний режим, за яким в оплату вартості товарів (робіт, послуг), що продаються (надаються) у межах ВЕЗ «Крим», приймається як гривня, так і валюти іноземних країн, включені Національним банком України до 1 – 2 груп Класифікатора іноземних валют та банківських металів.

Будь-які безготівкові платежі (перекази) з території ВЕЗ «Крим» на іншу територію України чи з іншої території України на територію ВЕЗ «Крим» здійснюються виключно у гривні або у вільно конвертованій валюті.

Особливості режиму таких платежів (переказів) встановлюються НБУ. Операції, передбачені у ст. 9 розд. I Закону України № 1636 (вищевказані операції), не потребують індивідуальної ліцензії НБУ.

Постанова КМУ від 24.10.2014 р. № 565

У разі загибелі позичальника (одного з членів сім'ї позичальника), на якого поширюється дія Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», що настала під час військової служби в період АТО, за рахунок бюджетних коштів погашається вся сума зобов'язань по кредиту.

Спирт і тютюн

Наказ ДФСУ від 24.10.2014 р. № 213

Цим наказом ДФСУ затвердила Рекомендації щодо організації роботи головних управлінь ДФС України із приймання документів та видачі ліцензій на право роздрібною торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами.

Цим документом передбачено, зокрема, що ліцензія на право роздрібною торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами видається на підставі заяви та документів, перелік яких визначено Законом України від 19.12.1995 р. № 481/95-ВР «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів», поданих суб'єктом господарської діяльності до Головного управління або до Центру обслуговування платників за місцем провадження суб'єктом господарювання торговельної діяльності.

Для отримання ліцензії на право роздрібною торгівлі алкогольними напоями до заяви додається довідка органу ДФС про реєстрацію електронних контрольно-касових апаратів

(книг обліку розрахункових операцій), що знаходяться у місці торгівлі.

Закріплено вичерпний перелік підстав для відмови у видачі ліцензії та строк на прийняття рішення органом ФСУ (10 днів).

Будівництво

Наказ Мінрегіону від 02.10.2014 р. № 275

Наказом Мінрегіону прийнято Зміну № 1 ДСТУ-Н Б Д.1.1-2:2013 «Настанова щодо визначення прямих витрат у вартості будівництва», яка набирає чинності з 01.02.2015 р.

Наказ Мінбуду від 27.08.2014 р. № 232

Наказом Мінрегіонрозвитку внесені зміни до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності у будівництві, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури, затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 27.01.2009 р. № 47.

До Ліцензійних умов включені форми:

– заяви про видачу ліцензії на провадження господарської діяльності у будівництві, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури;

– відомостей про виробничо-технічну базу, склад працівників за професійним та кваліфікаційним рівнем, технологію виробництва, інформаційно-правове, нормативно-технічне забезпечення, про наявну систему контролю якості виконання робіт, про виконані заявником будівельно-монтажні роботи;

– заяви про переоформлення ліцензії на провадження господарської діяльності у будівництві, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури;

– заяви про видачу дублікату ліцензії на провадження господарської діяльності у будівництві, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури;

– заяви про анулювання ліцензії на провадження господарської діяльності у будівництві, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури;

– заяви про внесення змін до переліку робіт провадження господарської діяльності у будівництві, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури.

Об'єкти правовідносин*Земля****Роз'яснення ГУ ДФСУ у м. Києві
від 29.10.2014 р.***

Головне управління ДФСУ у м. Києві нагадало, що відповідно до ст. 5 Закону України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» на території півострова Крим не справляються плата за землю і фіксований сільськогосподарський податок.

Особи, які перебували на обліку в контролюючих органах або мали місцезнаходження (місце проживання) на території АРК або міста Севастополя на початок тимчасової окупації, звільняються від обов'язку подання до контролюючих органів декларацій (крім митних декларацій), звітності та інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів протягом строку такої тимчасової окупації та після її завершення.

***Інформаційний лист ВГСУ
від 27.10.2014 р. № 01-06/1666/14***

Вищий господарський суд України доповнив свій інформаційний лист від 15.03.2011 р. № 01-06/249 «Про постанови Верховного Суду України, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів». У сфері земельних відносин вказаний інформаційний лист доповнено наступними правовими позиціями ВСУ:

– землі, зайняті водним фондом України, а також прибережні захисні смуги вздовж річок, морів і навколо озер, водосховищ та інших водойм не можуть передаватися у власність юридичним особам. Належність земельної ділянки до земель прибережної захисної смуги може підтверджуватися не тільки відповідною землевпорядною документацією, а й у спосіб, пов'язаний з урахуванням нормативних розмірів прибережних захисних смуг, встановлених ст. 88 Водного кодексу України;

– передача в оренду земельних ділянок, що перебувають у державній або комунальній власності, здійснюється за результатами

проведення земельних торгів, крім виключного переліку випадків, вказаних в ст. 134 ЗК України. Недотримання зазначеної процедури є порушенням місцевою радою законодавства під час укладення договору оренди землі.

***Лист Мінагрополітики
від 23.10.2014 р. № 37-18-4-15/16276***

Мінагрополітики повідомило про необхідність на законодавчому рівні закріпити повноваження місцевих рад щодо самостійного формування земельних ділянок для визначення розміру плати за них, а також фінансову відповідальність за недотримання власниками нерухомості порядку оформлення права на займані ними ділянки.

Крім того, згідно із Листом буде забезпечено щорічне проведення індексації нормативної грошової оцінки земель з врахування дійсних показників споживчих цін, що склались за попередній рік. У разі дефляції нормативна грошова оцінка земель буде індексуватись на коефіцієнт 1,0.

***Наказ Держземагентства
від 22.10.2014 р. № 343***

Наказом затверджені Методичні рекомендації щодо підготовки територіальними органами Держземагентства до продажу на земельних торгах прав на земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної власності за рахунок коштів виконавців земельних торгів.

Зокрема, визначено рекомендовані механізми:

– включення зазначених земель до переліку земельних ділянок, права на які виставляються на земельні торги для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, та прийняття відповідного рішення;

– відбору виконавців робіт із землеустрою, оцінки земель та земельних торгів у процесі підготовки лотів до продажу на земельних торгах;

– затвердження документації із землеустрою, встановлення стартового розміру річної плати за користування земельною ділянкою, державної реєстрації права на земельну ділянку;

– підписання договору оренди земельної ділянки та оприлюднення результатів земельних торгів.

Нерухомість

Наказ Мінрегіону від 12.09.2014 р. № 250

Наказом Мінрегіону внесено зміни до Інструкції щодо проведення поділу, виділу та розрахунку часток об'єктів нерухомого майна, затвердженої наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 18.06.2007 р. № 55.

Повноваження щодо проведення поділу, виділу та розрахунку часток об'єктів нерухомого майна передані суб'єктам господарювання, які здійснюють технічну інвентаризацію об'єктів нерухомого майна.

Розрахунок розміру часток у спільній частковій власності на квартири, що приватизуються, провадиться відповідно до додатка 1 до Положення про порядок передачі квартир (будинків), жилих приміщень у гуртожитках у власність громадян, затвердженого наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 16.12.2009 р. № 396, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 29.01.2010 р. за № 109/17404. Приклад розрахунку часток у квартирі багатоквартирного житлового будинку наведено в додатку 4 до цієї Інструкції.

Праця

**Наказ Мінсоцполітики, Мін'юсту
від 06.10.2014 р. № 720/1642/5**

Дублікат трудової книжки також може бути виданий за новим місцем роботи у зв'язку з відсутністю доступу до трудової книжки працівника внаслідок надзвичайної ситуації, передбаченої Кодексом цивільного захисту України, або проведення АТО на території, де працював працівник.

Дублікат видається на підставі заяви працівника та отриманої ним у письмовому вигляді інформації зі штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації про виникнення надзвичайної ситуації або Антитерористичного центру при СБУ у довільній формі.

У разі відновлення доступу до трудової книжки записи з дубліката про періоди роботи переносяться до трудової книжки. При цьому на першій сторінці дубліката робиться напис: «Дублікат анульовано», посвідчується печаткою роботодавця за останнім місцем роботи працівника та дублікат повертається його власнику.

Лист Мінсоцполітики

від 28.08.2014 р. № 275/06/186-14

Сторони контракту (як особливої форми трудового договору) можуть передбачати у контракті випадки збереження конфіденційності умов контракту або його окремих частин.

Конфіденційність не розповсюджується на умови договору, що врегульовані законодавством (тобто на ті умови, що дублюють законодавчі положення, напр.: умова щодо 40-годинного робочого тижня).

Укладання окремого договору про конфіденційність не передбачено нормами трудового законодавства.

Лист Мінсоцполітики

від 13.08.2014 р. № 87/0/15-14/06

Працівники несуть матеріальну відповідальність у розмірі прямої дійсної шкоди. Під прямою дійсною шкодою слід розуміти втрату, погіршення або зниження цінності майна, необхідність для юр. особи здійснити витрати на відновлення, придбання, майна або інших цінностей або здійснити надмірні грошові виплати.

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА *

Блог на сайті «ubg.ua»

Про автора: И. Арифметова

«Патентний РЕКЕТ», або крадіжка інтелектуальної власності в рамках Закону для подальшого бізнес-шантажу. Це стало реаліями вітчизняного бізнесу. Таку можливість заробітку надає наше недосконале законодавство, а також деякі власники об'єктів інтелектуальної власності, які не розуміють цінності своєчасної охорони своєї ж інтелектуальної власності. При чому «патентним рекетом» займаються не тільки недобросовісні підприємці. Не гребують цим видом заробітку й деякі патентні фірми. Ще з початку дев'яностих років ряд з них знайшли «застосування» своїм професійним знанням, реєструючи на своє ім'я, або ім'я сторонньої особи, торговельні марки іноземних і вітчизняних виробників, які потенційно планують вихід або вже виходять на ринок України зі своєю продукцією. Поза всяким сумнівом, випускати продукцію або надавати послуги під цими торговельними марками ці фірми і не збираються, їх кінцева мета: змусити виробника придбати у них ліцензію на використання їх же торговельної марки (або саме свідоцтво на знак для товарів і послуг) і заробити на цьому гроші. Однією з найбільш страждаючих галузей від «патентного рекету» стала фармацевтична.

Наведемо приклад з практики.

Одна російська компанія «А», яка займається виробництвом лікарських засобів у гінекології, через дилерську мережу на території України розповсюджувала свій досить відомий препарат на протязі декількох років. Але про захист назви свого лікарського засобу не потурбувалась, окрім реєстрації лікарського засобу в Міністерстві охорони здоров'я України. Компанія «А» вважала, що начебто іншого захисту назви лікарського засобу непотрібно, оскільки згідно з ст. 9 Закону України «Про лікарські засоби» від 4.04.1996 р. № 123-96 ВР лікарські засоби

допускаються до застосування в Україні після їх державної реєстрації. Тобто, ніхто крім власника реєстраційного посвідчення не може виробляти лікарські засоби під визначеною торговою назвою на території України.

Але через деякий час до українських компаній-дилерів російської компанії «А», а потім до самого виробника лікарського засобу, стали надходити листи-попередження з вимогами негайно припинити порушення прав інтелектуальної власності, які належать громадянину України Б. Через деякий час вимоги змінилися на пропозицію придбати знак для товарів та послуг за 1 мільйон доларів США, інакше громадянин Б. зовсім заборонить використання знаку і буде змушений звернутися до суду за захистом своїх порушених прав.

Як з'ясувалося, в той день, коли російська компанія «А» подала заявку на реєстрацію свого лікарського засобу до Міністерства охорони здоров'я України, громадянин Б. подав заявку на реєстрацію словесного знака для товарів 5 класу МКТП, який був ідентичним назві лікарського засобу російської компанії. Нібито в діях громадянина Б. не було ознак протиправних дій, якби не той факт, що громадянин Б. почав вимагати гроші. Платити 1 мільйон доларів США російська компанія не збиралась, на меншу суму громадянин Б. не погоджувався, тому компанія почала шукати шляхи вирішення даної проблеми.

З'ясувалося багато цікавого. Громадянин Б. заявок на реєстрацію свого лікарського засобу до Міністерства охорони здоров'я не подавав, самого лікарського засобу під спірним знаком не виробляв, навіть не був зареєстрований як фізична особа – підприємець. Було вирішено подавати позов до суду про дострокове припинення дії свідоцтва на знак для товарів і послуг у зв'язку з невикористанням знаку щодо товарів 5 класу МКТП, для яких було зареєстровано знак. Громадянин Б. дізнавшись про позов, змінив свої вимоги знизивши

* Збережено стиль і граматику оригіналу

«вартість» знаку для товарів і послуг до 10 тис. доларів США. Врешті решт, з метою економії свого часу, російська компанія «А» погодилась придбати права на вказаний знак, розуміючи, що тим самим економить час, який би був потрачений на судовий розгляд справи. Вочевидь, у цьому випадку російська компанія відбулася «малою кров'ю», а громадянин Б. навіть у програшній ситуації заробив гроші.

Ця ситуація могла б призвести до безвихідного положення, якби на місці громадянина Б. був би добросовісний користувач торгівельною маркою. До цього висновку приходимо аналізуючи наступну норму нашого законодавства. Відповідно до абз. 2 ч. 4 ст. 18 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» дія свідоцтва може бути припинена повністю або частково лише за умови, що власник свідоцтва не зазначить поважні причини такого невикористання. Такими поважними причинами, зокрема, є: обставини, що перешкоджають використанню знака незалежно від волі власника свідоцтва, такі як обмеження імпорту чи інші вимоги до товарів і послуг, встановлені законодавством.

В чому може полягати вихід з ситуації? Юристи вже неодноразово його пропонували, але законодавець чомусь й досі до нього не прислухається. Необхідним є доповнення законодавства про лікарські засоби положенням про можливість відмови у реєстрації лікарського засобу/припинення дії реєстраційного посвідчення у разі подання на реєстрацію/реєстрації як назви лікарського засобу, позначення, яке є тотожним або схожим до ступеню змішування з назвою раніше зареєстрованого лікарського засобу або раніше зареєстрованою торгівельною маркою. Важливо також доповнити процедуру державної реєстрації лікарського засобу обов'язковою перевіркою заявленої торгівельної назви препарату на предмет тотожності або схожості з торгівельними назвами та торгівельними марками раніше зареєстрованих лікарських засобів. І в цій процедурі свої дії мають об'єднати Державний фармакологічний центр МОЗ України та Державна служба інтелектуальної власності. А інформацію про тотожні або

схожі з назвами препаратів торговельні марки можуть надавати зацікавлені особи, які мають змогу ознайомитися з переліком заявлених на реєстрацію лікарських засобів на інтернет-ресурсі Державного фармакологічного центру МОЗ України.

Також важливо законодавчо надати третім особам права подавати заперечення проти поданої заявки та введенням публікації поданих заявок на загальнодоступних ресурсах. Така практика існує у багатьох країнах світу, але чи дійде до неї Україна? Адже під загрозою знаходяться не тільки фармацевтичні, але й інші добросовісні товаровиробники (<http://blog.ubr.ua/pravo/patentnii-reket-priklad-farmaceutichnogo-rinku-8941>). – 2014. – 5.11).

Блог на сайті «korrespondent.net»

Про автора: Е. Димитраш, журналіст

По закону джунглей

Суть всей социальной политики нынешнего украинского правительства легко уместается в одной-единственной фразе из трех слов: «выживайте, как можете». Это новый закон украинских джунглей, где слабые обречены. Людям регулярно задерживают выплаты пенсий и заработных плат. Особенно страдают от этого работники бюджетной сферы, что совершенно не удивительно, поскольку с каждым месяцем государственная казна недополучает все больше и больше средств.

В отечественном Минфине заявляют, что недобор доходов в общий фонд госбюджета по итогам этого года может составить примерно 12 миллиардов гривен. Но это очень оптимистичная оценка, потому что, по официальным данным, только за 9 месяцев текущего года украинские казначеи уже не досчитались 11,1 миллиардов гривен.

Впрочем, в Государственной фискальной службе иные прогнозы – там уверены, что к концу текущего года госбюджет Украины не получит от 14-ти до 17-ти миллиардов налогов в национальной валюте. Возможностей хоть как-то компенсировать такую недостачу у действующей украинской власти попросту нет.

Конечно, можно было бы напечатать побольше денег и тем самым разогнать и без того дикую инфляцию до космических скоростей. Но этого Нацбанку не позволит сделать сердобольный МВФ. При этом сам Фонд помогать деньгами тоже не спешит. В Департаменте внешних связей этой организации уже сообщили, что вопрос о выделении Украине нового транша на \$2,7 млрд. МВФ будет рассматривать лишь в следующем году, до которого, к слову, украинцам еще нужно дожить.

Кроме того, по данным Госстата, падение ВВП Украины в III квартале текущего года, по сравнению с тем же кварталом 2013-го, превысило 5%. Впрочем, существует мнение, что эти данные не отражают всю полноту разворачивающейся в стране экономической катастрофы. В частности, нет точных сведений о том, что происходит на Донбассе, где сосредоточены основные промышленные мощности Украины. А ведь не так давно в Минэкономике признали, что в регионе остановились около 80% всех предприятий.

В общем и целом после очередной «революции» Украина стала жить гораздо хуже, чем всего год назад – при ненавистных Януковиче и Азарове. А скоро все станет еще хуже. Крайне неутешительны прогнозы МВФ, согласно которым по итогам текущего года падение украинской экономики составит 6,5%. По версии Всемирного банка этот показатель еще выше – он близок к 9%. Для терпящей крах украинской экономики подобные прогнозы звучат как приговор.

Причем, главные и самые тяжелые пункты этого «приговора» как всегда ложатся на плечи простых украинцев. Инфляция и девальвация – два слова, смысл которых в Украине сегодня известен практически всем – от школьника до пенсионера. Гривна обесценивается практически на глазах. Цены на коммунальные тарифы при этом постоянно тянутся вверх. Закономерный итог всему этому – обнищание украинской нации.

В последние месяцы в Украине очень быстро стали расти долги по зарплате. В целом по стране только за сентябрь они увеличились

на 35% – до 1,9 млрд. гривен, а с начала года – и вовсе выросли в два с половиной раза. И это, кстати, с учетом оговорки о ненадежности данных с Донбасса.

К слову, о Донбассе. Одно из последних скандальных решений украинского кабинета министров – прекратить все бюджетные выплаты в охваченном войной регионе. Речь идет о пенсиях, зарплатах и социальных пособиях. Очень удобное решение для нынешних украинских властей – чтобы хоть как-то латать финансовые дыры в других регионах, бросить на произвол миллионы граждан, проживающих в зоне АТО.

Хотя, по официальной версии украинских властей, выплаты будут прекращены потому, что перечислять деньги на территории ДНР и ЛНР больше не представляется возможным. Еще совсем недавно все это было возможно хотя бы на территориях, подконтрольных украинским силовикам, но вдруг стало невозможно и там.

Таким образом, свыше миллиона украинских граждан, проживающих на Донбассе и честно заработавших свою пенсию, лишившись ее, фактически будут обречены на голодание, а как следствие – болезни и смерть. Даже некоторые виды диких животных, например, дельфины и киты, заботятся о пожилых и ослабленных особях своего вида до самой их смерти.

В украинском же правительстве предлагают донбасским пенсионерам простой выход из затруднительной ситуации: оставить свои дома и скудные пожитки, бросить все и перебраться жить в Украину – подальше от ДНР и ЛНР. Лишь тогда, заверяют украинские власти, пенсионеры получат свои положенные им по закону пенсии. Вот только, в Кабмине при этом совершенно не уточняют, где сотни тысяч донбасских пенсионеров будут жить.

Быть может, украинские чиновники предполагают, что перебравшиеся из Донбасса в другие регионы Украины пенсионеры будут снимать жилье. Справедливости ради стоит отметить, что для того, чтобы арендовать на один месяц небольшую комнату в одесской коммунальной квартире потребуется минимум 1600 гривен. Это и есть средняя пенсия по Украине.

К слову, всего каких-то полгода назад эта сумма равнялась примерно двум сотням американских долларов. Сегодня ее едва ли хватит, чтобы приобрести хотя бы сотню «зеленых». В городе прожить на такую сумму практически нереально. Что крайне возмущает и обескураживает отдельных граждан почтенного возраста, в свое время яро поддержавших Евромайдан и новое украинское руководство. Это явно не та счастливая европейская старость, которой они желали.

Все дело в том, что для правительства «жамикадзе», швырнувшего многомиллионную страну в жерло вулкана социально-экономического кризиса, не существует «своих» и «чужих» пенсионеров, инвалидов, матерей-одиночек и многодетных семей. В соответствии с нормами европейской демократии и равенства на произвол в Украине брошены абсолютно все. Закон украинских джунглей гласит: «Выживай, как можешь. Или умри, и дай выжить другим» (<http://blogs.korrespondent.net/blog/politics/3444162>). – 2014. – 14.11).

Блог на сайті «vubor.ua»

Про автора: В. Медведчук, политик, общественный деятель, юрист

Коррупция есть, а реальной борьбы с ней – нет

Как известно, Украина остается единственной постсоветской страной, так и не достигшей уровня ВВП 1990 г. Отсюда и наша бедность, и общеэкономическая неразвитость. Причина всем известна – это системная коррупция, подрывающая сами устои экономики и сводящая на нет ее эффективность.

В октябре 2014-го, накануне выборов, Верховная Рада приняла Закон Украины «Об основах государственной антикоррупционной политики в Украине (Антикоррупционная стратегия) на 2014–2017 годы».

Вот главные содержательные моменты этих «основ»:

- декларация о внедрении целевых антикоррупционных программ в центральных

органах исполнительной власти, а также в государственных, казенных и коммунальных предприятиях, в которых государственная или коммунальная доля собственности превышает 50 %;

- попытка введения прозрачной системы осуществления государственных закупок;

- программа по борьбе с коррупцией в судопроизводстве.

Эксперты указывают на то, что антикоррупционные намерения «основ» в принципе неплохи, но вызывает обоснованные вопросы отсутствие реальных механизмов достижения указанных целей.

В трехмесячный срок со дня вступления в силу вышеупомянутого закона Кабмин должен разработать механизм выполнения задач по его реализации. Срок, как видим, небольшой, а сделать предстоит очень много.

Например, важная составляющая «основ» борьбы с коррупцией заложена в Законе Украины «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно определения конечных выгодоприобретателей юридических лиц и публичных деятелей». В этом документе указано, что предприятия обязаны обнародовать информацию о своем конечном бенефициаре, обновлять и хранить данную информацию и предоставлять ее государственному регистратору. Конечный бенефициар – реальный собственник или лицо, имеющее решающее влияние на управление предприятием.

Штраф за непредоставление информации о конечном бенефициаре определен в размере от 1 000 до 2 000 не облагаемых налогом минимумов доходов граждан, что, конечно же, не может стать препятствием к сокрытию информации для крупных и средних компаний. Следовательно, необходимо разработать эффективный механизм реальной идентификации бенефициаров.

Кроме того, закон обеспечивает доступ к Государственному реестру вещных прав на недвижимое имущество. но в настоящее время этот госреестр надлежащим образом не наполнен – в нем отсутствует информация о многих объектах. механизм восстановления

полноты информации совершенно неясен, как и порядок актуализации такого огромного информационного массива.

И подобных примеров, свидетельствующих о наличии нерешенных вопросов, которые препятствуют практической антикоррупционной деятельности, очень много.

Главный вопрос: сможет ли Кабмин за оставшееся время – а это уже даже не три, а два месяца – наполнить этот достаточно декларативный закон реальным практическим содержанием? Весьма сомнительно. За предыдущие семь месяцев правительство ничего не сделало для борьбы с коррупцией, и, к сожалению, нет никаких оснований полагать, что в условиях послевыборного «переформатирования» старые-новые министры и их замы всерьез займутся такой «мелочью», как антикоррупционная политика (http://vybor.ua/article/sistemnye_problemy_gosudarstvennosti/korrupciya-est-a-realnoy-borby-s-ney-net.html). – 2014. – 7.11).

Взгляд юриста

Юридический блог компании Jurimex

Про автора: К. Чарторийский

НДС – электронно.

29 октября 2014 года вступило в силу постановление Кабинета Министров Украины «О некоторых вопросах электронного администрирования НДС» от 16 октября 2014 № 569 (Постановление). Данным Постановлением утверждается Порядок электронного администрирования НДС, который вступит в силу с 1 января 2015 года. На основании этого Государственной фискальной службой Украины (ГФСУ) 29 октября 2014 были предоставлены некоторые разъяснения такого администрирования.

Налоговики отмечают, что начиная с 2015 года, будут автоматически открыты счета в системе электронного администрирования НДС. Электронные счета открываются исключительно на основании реестра плательщиков налога, который ГФСУ после

присвоения лицу индивидуального налогового номера плательщика налога направляет Казначейству. В таком реестре указываются наименование или фамилия, имя и отчество налогоплательщика, налоговый номер или номер и серия паспорта, индивидуальный налоговый номер плательщика налога и дата регистрации его плательщиком налога.

Датой осуществления налогоплательщиком операций с использованием электронного счета является дата регистрации его плательщиком налога (для налогоплательщиков, зарегистрированных до 1 января 2015 года, – 1 января 2015 года).

На счета системы электронного администрирования зачисляются средства с собственного текущего счета плательщика НДС.

Налогоплательщик имеет право получать в ГФСУ информацию о состоянии своего электронного счета, а также сумму налога, на которую он имеет право зарегистрировать налоговые накладные и / или расчеты корректировки в Реестре. Однако процедура получения такой информации не регламентирована Порядком: не определены ни механизмы ее инициирования, ни уполномоченные на осуществление такой процедуры органы, ни сроки проведения самой процедуры.

Также с 1 января 2015 года количество критериев, которые дают право на получение автоматического возмещения, будет сокращено.

К тому же нужно обратить внимания, что новые правила бюджетного возмещения НДС не применяются к суммам бюджетного возмещения, которые были заявлены до 1 января 2015 года. Указанные суммы подлежат возмещению согласно редакции статьи 200 Налогового кодекса Украины от 2 декабря 2010 года № 2755-VI, которая действует до 1 января 2015 года.

Налоговый орган считает, что введение новой системы сделает невозможным формирование фиктивного кредита и получения неправомерного возмещения НДС из бюджета, а это, в свою очередь, будет способствовать повышению уровня поступлений налога в

бюджет. Но электронная система НДС более сложная для понимания и применения (<http://jurblog.com.ua/2014/11/nds-elektronno>). – 2014. – 4.11).

Взгляд юриста

Юридический блог компании Jurimex

Про автора: Н. Кучерук

Піти у набуття

Перехід частки у статутному капіталі товариства до спадкоємця не означає автоматичного набуття ним статусу учасника цього товариства

З належністю учаснику господарського товариства частки у статутному капіталі закон пов'язує певний обсяг прав учасника. Проте не у всіх випадках «власник» частки у статутному капіталі господарського товариства може мати статус учасника цього товариства. В останньому випадку йдеться про належність частки спадкоємцям учасника товариства з обмеженою відповідальністю.

«Часткове» спадкування

У чинному законодавстві відсутня норма, яка б визначала перехід права померлого учасника на участь у товаристві до його спадкоємця. Натомість у статті 147 Цивільного кодексу (ЦК) України йдеться про перехід частки у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю, а стаття 55 Закону України «Про господарські товариства» встановлює переважне право спадкоємців на вступ до цього товариства.

Так, відповідно до частини п'ятої статті 147 ЦК України частка у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю переходить до спадкоємця фізичної особи або правонаступника юридичної особи – учасника товариства, якщо статутом товариства не передбачено, що такий перехід допускається лише за згодою інших учасників товариства.

Згідно зі статтею 55 Закону України «Про господарські товариства» при реорганізації юридичної особи, учасника товариства, або у зв'язку із смертю громадянина, учасника товариства, правонаступники (спадкоємці)

мають переважне право вступу до цього товариства. При відмові правонаступника (спадкоємця) від вступу до товариства з обмеженою відповідальністю або відмові товариства у прийнятті до нього правонаступника (спадкоємця) йому видається у грошовій або натуральній формі частка у майні, яка належала реорганізованій або ліквідованій юридичній особі (спадкодавцю), вартість якої визначається на день реорганізації або ліквідації (смерті) учасника.

Зі змісту наведених правових норм випливає, що перехід частки у статутному капіталі товариства до спадкоємця автоматично не призводить до набуття ним статусу учасника товариства. Частина п'ята статті 147 ЦК України передбачає спадкування спадкоємцем права спадкодавця саме на частку у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю. Отримавши право на частку в статутному капіталі товариства, спадкоємець набуває як переважного права вступу до товариства (стаття 55 Закону України «Про господарські товариства»), так і права відмовитися від вступу до нього.

Однак у судовій практиці вказані правові норми застосовуються неоднозначно. Так, у постанові від 27 березня 2013 року у справі № 5010/674/2012-К-25/15 Вищий господарський суд України вказав, що якщо статутом товариства з обмеженою відповідальністю не передбачено, що перехід частки в статутному капіталі до спадкоємців допускається лише за згодою інших учасників товариства, то перехід права на частку в статутному капіталі (її частини) тягне перехід до спадкоємця прав, що належали учасникові-спадкодавцеві, а отже, – право на участь в товаристві.

Проте у постанові від 24 червня 2014 року у справі № 914/2748/13 Вищий господарський суд України дійшов протилежного висновку, зазначивши, що само по собі одержання статусу спадкоємця померлого учасника товариства засвідчує лише перехід до спадкоємця майнових прав померлого (частка в статутному капіталі, яка належала померлому учаснику товариства), та дає йому право на вступ до господарського товариства.

У даному контексті слід звернути увагу на правову позицію Пленуму Верховного Суду України, викладену у пункті 9 постанови від 30 травня 2008 року № 7 «Про судову практику у справах про спадкування», відповідно до якої спадкується не право на участь, а право на частку в статутному (складеному) капіталі.

Більше того, спадкування права на участь у товаристві прямо заборонено законом. Так, згідно з пунктами 1 та 2 частини 1 статті 1219 ЦК України не входять до складу спадщини права та обов'язки, що нерозривно пов'язані з особою спадкодавця, зокрема, особисті немайнові права (до яких згідно зі статтею 100 ЦК України належить право участі у товаристві); право на участь у товариствах та право членства в об'єднаннях громадян, якщо інше не встановлено законом або їх установчими документами.

Порядок вступу

Чинне законодавство України не містить спеціальної норми, яка б визначала порядок вступу у товариство спадкоємця учасника. На сьогодні така прогалина заповнюється роз'ясненнями (рекомендаціями) вищих судових органів. Так, Пленум Верховного Суду України у пункті 30 своєї постанови від 24 жовтня 2008 року № 13 «Про практику розгляду судами корпоративних спорів» роз'яснив, що прийняття рішення про вступ спадкоємця (правонаступника) учасника до ТОВ (ТДВ) належить до компетенції загальних зборів учасників товариства. Аналогічні положення містяться у підпункті 3.2.4. пункту 3 рекомендацій Президії Вищого господарського суду України «Про практику застосування законодавства у розгляді справ, що виникають з корпоративних відносин» від 28 грудня 2007 року №04-5/14, де зазначено, що прийняття чи відмова у прийнятті спадкоємця або правонаступника до складу товариства надається рішенням товариства в особі його вищого органу управління – загальних зборів учасників. При цьому особа стає носієм корпоративних прав з моменту вступу до господарського товариства (підпункт 2.2.2. пункту 2 рекомендацій Президії Вищого господарського суду України від 28 грудня 2007 року №04-5/14).

Тобто, лише з моменту прийняття загальними зборами учасників товариства з обмеженою відповідальністю рішення про прийняття спадкоємця до складу учасників цього товариства спадкоємець набуває права участі у ньому.

«Проблема кворуму»

Однак прийняття рішення щодо вступу спадкоємця частки у 40 і більше відсотків «законним шляхом» є неможливим. Це пов'язано із встановленими законом вимогами щодо кворуму при прийнятті рішення та можливими наслідками прийняття рішення за його відсутності у вигляді визнання такого рішення недійсним.

Так, відповідно до частини 1 статті 60 Закону України «Про господарські товариства» загальні збори учасників вважаються повноважними, якщо на них присутні учасники (представники учасників), що володіють у сукупності більш як 60 відсотками голосів. Будь-яких виключень щодо зменшення кворуму при прийнятті рішення про вступ спадкоємця учасника господарського товариства до цього товариства вказана та інші норми Закону України «Про господарські товариства» не містить.

Оскільки спадкоємець померлого учасника товариства набуває статусу «нового» учасника лише з моменту прийняття рішення про вступ загальними зборами товариства, то до та під час прийняття такого рішення його присутність на загальних зборах не може впливати на визначення правомочності загальних зборів. Разом з тим відсутні підстави для неврахування частки померлого учасника при визначенні правомочності загальних зборів, оскільки чинне законодавство не передбачає зміни розмірів часток учасників товариства з обмеженою відповідальністю у разі смерті одного із них.

Такої правової позиції дотримується Вищий господарський суд України у вищеназваних рекомендаціях від 28 грудня 2007 року № 04-5/14, зазначаючи, що «у разі смерті фізичної особи – учасника товариства з обмеженою відповідальністю розміри статутного капіталу товариства та часток його учасників не змінюються. Тому у визначенні правомочності загальних зборів учасників

у суду відсутні підстави не враховувати частку померлого учасника. Господарським судам необхідно враховувати, що голоси, які припадають на частку померлого або реорганізованого учасника, не беруть участі у голосуванні з питання про вступ спадкоємця або правонаступника до товариства. Відповідно, ці голоси не враховуються у визначенні правомочності загальних зборів для прийняття рішення про вступ спадкоємця або правонаступника учасника товариства до цього товариства».

Водночас інший правовий підхід викладено у листі Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва від 19 грудня 2002 року № 4-42-344/6786, відповідно до якого кворум загальних зборів учасників доцільно визначати за аналогією вимог, встановлених статтею 53 Закону України «Про господарські товариства» стосовно частки, придбані самим товариством, тобто голосування і визначення кворуму у вищому органі товариства провадяться без урахування частки, що належить померлому учаснику.

Вказана позиція Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва могла б вирішити наявну «проблему кворуму», однак не узгоджується з чинним законодавством України, яким не передбачено випадків неврахування часток померлих учасників при визначенні правомочності загальних зборів.

Підсумовуючи вищенаведене, можна зробити висновки, що перехід частки у статутному капіталі товариства до спадкоємця автоматично не призводить до набуття ним статусу учасника цього товариства, оскільки можливість вступу спадкоємця учасника до товариства залежить від волі самого спадкоємця та рішення загальних зборів товариства. Така «залежність» може мати наслідком неможливість вступу до товариства спадкоємця померлого учасника внаслідок відсутності в решти учасників товариства часток у розмірі більше 60 %, необхідних для правомочності загальних зборів (<http://jurblog.com.ua/2014/11/piti-u-nabuttya>). – 2014. – 13.11).

Блог на сайті «Компанії, банковские счета, сделки, налоги»

Про автора: О. Іжак, редактор «Юридичної газети»

Форум з корпоративного права

24 октября 2014 года в г. Киеве состоялся VIII ежегодный форум корпоративного права. В настоящей публикации рассматриваются вопросы, связанные с современным состоянием корпоративного права в Украине, а также с его реформированием. В частности, вопросы адаптации украинского корпоративного законодательства к законодательству ЕС.

Існуюча законодавча база у сфері корпоративного права вимагає серйозного доопрацювання, в т.ч. і у плані практичного застосування. Такий висновок можна було зробити у ході експертної дискусії, що відбулася в рамках VIII щорічного форуму з корпоративного права (Київ, 24 жовтня ц.р.). Участь у заході взяли представники профільних державних органів, судді, практикуючі юристи та науковці з корпоративного права, а також представники бізнесу, що дало можливість широко обговорити актуальні законодавчі та практичні питання та поділитися досвідом з колегами. Наводимо окремі важливі, на нашу думку, виступи учасників форуму.

Виклики Угоди про асоціацію

Внаслідок підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС перед вітчизняними акціонерними товариствами постали досить значні і суттєві виклики. Про це у своєму виступі на тему «Останні новели корпоративного законодавства та законотворчі ініціативи НКЦПФР» сказав директор департаменту аналізу, стратегії та розвитку законодавства Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку Максим Лібанов. Мова, перш за все, про дві рекомендації Ради ЄС – щодо ролі членів наглядових рад та виконавчих органів і щодо режиму оплати їх праці. Обидва документа, до речі, є обов'язковими до імплементації у найближчі 2 роки.

«Перша з цих рекомендацій передбачає, зокрема, обов'язкову наявність у будь-якому

публічному акціонерному товаристві члена наглядової ради, якого ми звикли називати незалежним директором, – поінформував посадовець НКЦПФР. – Причому кількість таких незалежних директорів має бути достатньою для того, щоб забезпечити незаангажованість наглядової ради та виконавчого органу у прийнятті рішень на користь усього товариства, а не окремих його членів. Ця вимога досить важко буде виконуватися у тих українських акціонерних товариствах, які не бажають, а лише змушені бути публічними через обмеження, накладені законом».

Рекомендація ж щодо оплати праці, на думку пана Лібанова, найближчим часом змусить державу втрутитися у «свята святих» корпоративного права. Це пов'язано з порядком визначення розмірів винагороди членів наглядової ради та виконавчого органу. «Справа в тому, що певні обмеження стосовно того, яким чином має формуватися така винагорода, мають бути встановлені на рівні законодавства. Так само, як і вимоги щодо розкриття інформації про те, як ця винагорода сформована, за рахунок яких джерел вона виплачується та які бонуси (матеріальні чи нематеріальні) можуть отримати чи вже отримують члени наглядової ради», – констатував чиновник.

Він зазначив, що з процесом розкриття інформації про певні події, що відбуваються в АТ, так чи інакше пов'язані більша частина директив, обов'язкових до імплементації у нашій країні. Ми вже досить далеко просунулися на цьому шляху після прийняття Закону «Про акціонерні товариства», коли було встановлено обов'язковість наявності у кожного публічного акціонерного товариства сайту. Але обсяги інформації на таких сайтах далеко не завжди відповідають рекомендаціям-вимогам ЄС.

«Наприклад, у нас досить скромні вимоги щодо обсягів інформації, яка має висвітлюватися на сайті товариства у процесі скликання, проведення та підбиття підсумків загальних зборів, – конкретизував пан Лібанов. – Наш закон зараз вимагає лише наявності повідомлення про скликання зборів, а згідно з директивами ЄС, мають бути оприлюднені не

тільки такі повідомлення, а й усі матеріали, з якими має право ознайомитися акціонер. Більш того, на сайті повинна розміщуватися докладна інформація про те, як проходили збори, а також дані про результати кожного голосування у їх рамках. Тобто фактично кожен протокол голосування, який складається на загальних зборах, має бути опублікований на сайті товариства. Відстаємо ми від рекомендації ЄС і у питанні висвітлення інформації про вчинення значних правочинів – жодних вимог щодо її публічності українське законодавство наразі не містить».

Далі голова департаменту НКЦПФР акцентував увагу на тому, які положення мають бути зазначені у статуті акціонерного товариства. Він, зокрема, нагадав, що в законі є окрема стаття, яка регламентує зміст статуту АТ, але підкреслив, що вимоги відповідної директиви ЄС у ній відображені не повністю: «Це стосується питань, пов'язаних з емісією цінних паперів, а також щодо річної звітності як самого товариства, так і його органів перед акціонерами. Фактично зараз в нашому законі є вимога щодо того, що річний звіт має бути опублікований на сайті товариства, а законодавство ЄС вимагає такої самої публікації звітів від наглядової ради та виконавчого органу».

Торкнувшись питань, пов'язаних з порядком проведення загальних зборів АК, М. Лібанов повідомив про ініціативи, які напрацювала Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, виходячи з аналізу практики: «Є певні абсолютні новели, які пропонує законодавство Європейського Союзу. Це і те, що ми називаємо «заочні загальні збори», тобто можливість голосування та участі у загальних зборах дистанційно, і те, чого у нас взагалі не було – так звані електронні загальні збори, участь у яких можна брати за допомогою відеозв'язку, Skype та ін., а увесь механізм зборів фактично переводиться у електронний документообіг».

Дуже проблемними, на думку посадовця, будуть для нас питання, пов'язані з управлінням у холдингах та інших вертикально інтегрованих структурах. За вимогами директив ЄС, якщо

власником контрольного пакету акцій компанії є акціонерне товариство, всі рішення, які приймають такою залежною компанією, мають бути спочатку продубльовані відповідним органом АТ. Тобто директор такої дочірньої чи залежної компанії не може самостійно прийняти важливе рішення – він має винести його на загальні збори АТ, а згодом лише оформити відповідні доручення своїм працівникам. «Фактично у всіх вертикально інтегрованих структурах ми отримуємо підвищення рівня прийняття рішень на рівень материнської компанії», – відзначив пан Лібанов.

Підсумовуючи, він повідомив, що зараз Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку завершує проведення аналізу різниці між директивами ЄС і законодавством України, та висловив побажання, щоб згодом усі спеціалісти приєдналися до експертного обговорення того, яким чином імплементувати ці положення у наше законодавство.

Слово практикам

Свою думку з приводу сучасних нюансів регулювання корпоративного управління висловили і представники юридичної практики. Зокрема, директор з корпоративного управління та цінних паперів ПрАТ «Смарт-Холдинг» Володимир Нусінов поділився досвідом побудови системи корпоративного управління у великому холдингу з іноземними інвестиціями. У своєму виступі він підтримав позицію НКЦПФР щодо того, що необхідно дозволити АТ бути добровільно публічними. А головною проблемою, з його точки зору, у такій ситуації є те, яким чином легально трансформувати рішення, прийняті відповідним органом управління холдингу, що не має нічого спільного з наглядовою радою цих акціонерних товариств.

«Безумовно, коли буде прийнято правило, що таке рішення приймається материнською компанією, ця проблема зникне, – переконаний експерт. – У всякому разі, вирішувати її буде простіше. У себе в холдингу ми фактично вирішили зробити прозору, відкриту систему: рішення приймалося материнською компанією такого-то рівня (оскільки у нас поліхолдинг)».

Пан Нусінов розповів, що у ПрАТ «Смарт-Холдинг» в залежності від значення для бізнесу

управлінські питання можуть вирішуватися на чотирьох рівнях: «Перший – це питання, які розглядаються на рівні самого активу, тобто акціонерним товариством; другий – питання, які вирішуються на рівні менеджменту бізнесу, третій – рівень наглядової ради бізнесу і четвертий – питання, які розглядаються на рівні наглядової ради із затвердженням рішення акціонерами після отримання експертного висновку управляючої компанії групи».

При цьому, на думку експерта, головна проблема побудови систем корпоративного управління полягає у тому, що де-факто рішення приймаються управляючою компанією групи (корпоративним центром), наглядовою радою, менеджментом, управляючою компанією, а де-юре – органами управління АТ. Погіршує ситуацію ще й те, що поняття «керуюча компанія» в українському законодавстві взагалі відсутнє.

В. Нусінов переконаний, що при розробці системи корпоративного управління необхідно вирішити три основні завдання:

1) побудувати схему руху інформації, що дозволяє трансформувати рішення, прийняті корпоративним центром групи, наглядовою радою бізнесу та менеджментом корпоративного центру, у рішення легітимних органів управління АТ;

2) розподілити повноваження між корпоративним центром групи і бізнесом, а також всередині корпоративного центру;

3) розробити установчі та внутрішні документи підприємств (починаючи з корпоративного центру і закінчуючи активами), які забезпечать виконання вказаних вище завдань.

На рівні ж законодавства, на думку експерта, необхідно закріпити статус корпоративного секретаря за юридичною особою. Це формально дозволить керуючій компанії групи брати участь у системі корпоративного управління і вирішити питання її взаємодії з міноритарними акціонерами.

Партнер ЮФ «Воропаєв та Партнери» Сергій Курілко у своїй доповіді «Юридичні особи в органах управління господарських товариств: практичний досвід та рекомендації»

акцентував увагу учасників форуму на тому, що є два паралельних процеси: прийняття законів та застосування їх норм на практиці.

Зокрема, тема членства юридичної особи у наглядових радах акціонерних товариств не нова – вона була дискусійною ще за старої редакції Закону «Про господарські товариства» та обговорювалася при внесенні змін до нього. «І коли запрацював Закон «Про акціонерні товариства», який передбачав участь юридичних осіб у складі наглядових рад, ці та інші проблеми були зняті, – зазначив С. Курілко. – Юридичні особи-акціонери отримали можливість оперативно контролювати роботу виконавчого органу і прийняття стратегічних рішень з розвитку бізнесу». А можливість обирати юридичну особу до складу наглядової ради полегшує практичне управління підприємствами.

Як висновок, юрист підсумував, що чинне законодавство відображає існуючий стан справ у розподілі капіталу значної кількості великих акціонерних товариств (за розміром активів, звичайно, а не за кількістю акціонерів).

«Законодавство дозволяє вирішувати ті завдання, які стоять перед наглядовою радою, – запевнив пан Курілко. – Звичайно, по мірі розвитку ринку цінних паперів, зміцнення української економіки, підвищення добробуту громадян та їх залученості до акціонерних товариств, а також у разі виходу на IPO, залучення коштів іноземних інвесторів положення законів будуть уточнюватися. Наприклад, висуватимуться певні кваліфікаційні вимоги до представникам юрособи, можливо, буде введена солідарна відповідальність юрособи та її представників тощо».

Концепція реформування

У ході форуму радник ЮФ Sayenko Kharenko Леонід Антоненко презентував концепцію реформування вітчизняного корпоративного законодавства, затверджену на засіданні ради комітету корпоративного права і фондового ринку АПУ.

Зокрема, експерт розповів про виклики, які стоять сьогодні перед українськими акціонерними товариствами, та перспективні напрямки майбутньої реформи.

Так, з позицій концепції, одним з таких напрямків має стати позбавлення квазі-публічних компаній тягаря публічності та універсальний поділ компаній на публічні та приватні. Важливою в цьому випадку є відповідь на запитання, як зробити ТОВ корпоративною формою, привабливою для приватних акціонерних товариств. Не менше значення мають і розширення диспозитивності регулювання та особливості регулювання приватних компаній з великою кількістю учасників.

«Публічність не є і не може бути єдиною відповіддю законодавця на велику кількість учасників компанії, – переконаний Л. Антоненко. – В розробленій концепції зазначається, що між публічними компаніями і компаніями з невеликою кількістю учасників має бути проміжний правовий режим, який дозволить більш ефективно регулювати унікальні колізії, властиві непублічним компаніям з великою кількістю учасників. Особливості цього правового режиму мають бути втілені в законодавстві про приватні, а не публічні компанії. І важливою особливістю цього режиму є відмова від диспозитивності, яка ґрунтується на одностайності учасників».

З точки зору запобігання рейдерству, на думку авторів концепції, необхідними можуть бути такі заходи:

– перехід до принципу абсолютної більшості голосів, необхідних для прийняття рішення, тобто відмова від кворуму;

– встановлення підвищених вимог до оформлення протоколів зборів, на яких приймаються рішення про внесення змін до статуту або про заміну директорів;

– врегулювання питань оскарження рішень загальних зборів.

Окрему увагу в документі приділено підвищенню рівня корпоративного управління в публічних компаніях. «Сфера застосування імперативних правил Закону «Про акціонерні товариства» повинна бути обмежена компаніями, акції яких допущені до торгів на фондових біржах і користуються попитом, а отже, мають біржовий курс, – роз'яснив положення концепції пан Антоненко. –

Звуження сфери дії імперативних норм лише до справді публічних компаній дозволить безболісно посилити ефект цих норм у частині захисту прав міноритарних акціонерів тієї порівняно невеликої кількості компаній, які можуть в Україні називатися публічними. В той же час, посилення прав міноритаріїв надасть додатковий імпульс розвитку фондового ринку в Україні».

При цьому концепцією реформування вітчизняного корпоративного законодавства передбачається, що першочерговими напрямками посилення прав міноритарних акціонерів мають стати:

- незалежність членів наглядових рад;
- блокування угод із конфліктом інтересів та право міноритарних акціонерів подати позови до директора компанії, що порушив свої зобов'язання по відношенню до компанії;
- обов'язки і відповідальність директорів.

Крім того, компанії мають отримати право залучати додатковий капітал для покриття збитків. «Учасники приватних компаній можуть домовитись між собою про розміщення нового капіталу з дисконтом до номінальної вартості часток або акцій, – передбачено в розробленій АПУ концепції. – Рішення про досягнення цієї домовленості має бути одностайним, якщо менший поріг не передбачений статутом».

Також у документі зазначається, що правила підтримки адекватності капіталу мають бути лібералізовані і гармонізовані з європейським правом, а управлінські компанії мають отримати можливість набути прав виконавчого органу у підпорядкованих компаніях із покладенням на директорів управлінських компаній відповідних обов'язків щодо підпорядкованих компаній і відповідальності за порушення цих обов'язків (<http://www.interlegal.com.ua/corporate/?p=1303>). – 2014. – 4.11).

Блог на сайті «inforesist.org»

Про автора: К. Волох

Начинается главный этап исполнения люстрационного закона в Украине

Итог первого – более 350 уволенных со службы высших государственных чиновников.

Но это только видимая часть айсберга, ведь большинство ушли не дожидаясь увольнения. В том числе и весьма одиозные. То есть, понимаете, какая штука – ушли многие сотни столпов режима Януковича, а обществу некие злонамеренные люди (а вслед за ними и разыгрываемые втемную легководы) каждый день подбрасывают одну-две фамилии (например, адмирала Кабаненко) для демонстрации, как плох люстрационный закон и как его используют для расправы с настоящими патриотами.

Я не знаю, насколько хорош адмирал Кабаненко как военачальник (допускаю, очень). Я также не знаю, насколько верны обвинения в с махинациях с квартирами (допускаю, что фальшивка). Но твердо знаю, что один из наиболее высокопоставленных офицеров Генштаба периода, когда армия целенаправленно разрушалась и уничтожалась, мог бы сегодня и взять на себя ответственность за свои действия (или бездействие), которые привели к такому результату, а не строить из себя жертву. Кроме того, следует понимать, что закон писался не под фамилии, в нем указаны целые категории госслужащих. Мы исключили на этом этапе личностный подход и оценку «достоинств и недостатков» наших объектов проверки. И это единственный способ сегодня заставить его (закон) работать. Иначе мы получим привычный саботаж, как и во всех других сферах, где речь идет о коррупции, злоупотреблениях властью и прочих преступлениях власть имущих. Сами подумайте: если бы имели в стране нормально действующие правоохранительные и правоприменительные системы – на черта бы нам нужна была люстрация? Впрочем, этой теме нужно посвятить отдельный пост.

Уверены ли мы, что с работы уволены все чиновники, которые должны были уйти по закону? Нет. Поэтому Общественный совет по люстрации при Минюсте вчера постановил направить соответствующие запросы, в том числе, в Администрацию президента. Посмотрим, чем они будут мотивировать свои «маленькие хитрости». И если факты подтвердятся – будем требовать протокола

о коррупции и последующего увольнения ответственного сабжа.

Хочу пояснить еще одну деталь. Идея Егора Соболева сформировать наш Совет из самых известных в стране журналистов-расследователей, была гениальной. Во-первых, в условиях тотального недоверия и подозрительности людей в Украине, моря компромата (нередко, фейкового), войны всех против всех главным условием доверия к нашей работе является репутация людей, которые в Совет входят. Думаю, фамилии Бигуса, Гнапа, Седлецкой, Дудинец (и остальных – не хуже) убедят любого нормального человека. Кстати, вчера мы консенсусно включили и Севгиль Мусаеву, которая сейчас заменила Алену Притулу в УП. Так вот, если к этой суммарной репутации добавить еще и совокупные медийные возможности членов Рады, станет понятно, что, выстрелив одновременно из всех орудий, мы можем похоронить любую репутацию, подорвать доверие к любой политике или госучреждению, а также собрать тысячи людей на протестную акцию. Так что, те, кто, воображая себя вельможами-небожителями, решит саботировать закон о люстрации, пусть подумает дважды (<http://inforesist.org/nachinaetsya-glavnyj-etap-ispolneniya-lyustracionnogo-zakona-v-ukraine>). – 2014. – 13.11).

Блог на сайті «Элита страны»

Про автора: И. Мизрах

Вор в законе. Быль или реальность?

Кабмин одобрил изменения в УК, позволяющие судить воров в законе. За статус «вора в законе» подозреваемым будет грозить от семи лет до пожизненного заключения. Что же за понятие «Вор в законе»? Я решил обратиться к Википедии. «Вор в законе» («вор» или «законник») – титул некоторых членов преступного мира, относящихся к его элите и пользующихся значительным авторитетом. Воры в законе – это специфическое для СССР (в дальнейшем для России и стран СНГ) явление в преступном мире, не имеющее

аналогов в мировой криминальной практике, образовавшееся в 30-х годах XX века и характеризующееся наличием жёсткого кодекса криминальных традиций, а также исключительным уровнем закрытости и конспиративности.

Традиционно «вором в законе» может считаться лишь человек, имеющий судимости, достаточный авторитет в преступной среде, в отношении которого выполнена формальная процедура так называемого «коронования», вор в законе ни в коем случае не должен был иметь постоянных связей с женщинами и государственными органами, однако в последнее время стали известны случаи получения этого титула людьми, не отбывавшими наказания, в том числе и за деньги (таких воров называют «апельсинами»).

Читая определение понимаешь опасность таких людей для общества.

Понимаешь также необходимость борьбы с таким явлением, относительно чего, наконец-то Украина приняла необходимые меры. Для этого было сделано обращение в МВД Украины для разъяснения этого вопроса. Кабинет министров Украины одобрил изменения в Уголовном кодексе, которые предусматривают уголовную ответственность для «воров в законе». Об этом сообщает пресс-служба МВД.

«Изменения коснутся статьи 255 УК Украины Создание преступной организации. В частности, предложено установить уголовную ответственность в виде лишения свободы на срок от семи до двенадцати лет для лиц, занимающих высшее положение в преступной иерархии. При отягчающих обстоятельствах – их действия будут наказываться лишением свободы на срок до пятнадцати лет, или пожизненным заключением», – отметили в ведомстве.

Документ разработан Министерством внутренних дел и в ближайшее время будет внесен на рассмотрение в Верховную Раду Украины. «Почти десять лет назад аналогичный закон принят в Грузии. Таким же путем пошли в Российской Федерации и Молдове, где лишь сам факт наличия статуса «вора в законе» является преступлением», – рассказали в МВД.

«Специалисты надеются, что после принятия и в нашем государстве такого же закона «воры в законе» из других стран не будут искать убежища в Украине, а правоохранительные органы получают дополнительный действенный инструмент для борьбы с такими проявлениями организованной преступности», – сказано в сообщении.

В среду, 5 ноября, Кабинет министров Украины одобрил проект Закона Украины «О внесении изменений в статью 255 Уголовного кодекса Украины». Для воров в законе предлагается ввести наказание в виде лишения свободы на срок от 7 до 12 лет. А при отягчающих обстоятельствах привлекать к уголовной ответственности на срок от 15 лет до пожизненного заключения.

Если у наших депутатов хватит духу внести изменения в уголовный кодекс, вора в законе не позавидуешь. У них будет непростой выбор – признаться в принадлежности к воровской масти и сесть в тюрьму или отказаться от короны и гулять на свободе.

На днях РИА Новости Украина опубликовало материал о том, как вольготно проживают в Украине заезжие воры в законе. Их бригады воруют, грабят, похищают людей и автомобили, торгуют наркотиками. И все, что светит авторитетам в случае поимки, – лишь выдворение из Украины. Вора в законе, создавшим и руководящим преступными группировками, предъявить нечего. И они снова и снова нелегально возвращаются в Украину, где продолжают заниматься своим привычным делом. «Пиковым» от 7 до пожизненного В среду, 5 ноября, Кабинет министров Украины одобрил проект Закона Украины «О внесении изменений в статью 255 Уголовного кодекса Украины». Для воров в законе предлагается ввести наказание в виде лишения свободы на срок от 7 до 12 лет. А при отягчающих обстоятельствах привлекать к уголовной ответственности на срок от 15 лет до пожизненного заключения. В Министерстве внутренних дел отметили, что необходимость принятия этого Закона уже давно стоит на повестке дня, особенно учитывая опыт других стран постсоветского пространства в борьбе с

воровскими авторитетами. Почти десять лет назад аналогичный закон был принят в Грузии. Таким же путем пошли в Российской Федерации и даже Молдавия, где сам факт наличия статуса «вора в законе» является преступлением. В МВД надеются, что после принятия и в нашем государстве такого же закона «воры в законе» из других стран не будут искать убежища в Украине, а правоохранительные органы получают дополнительный инструмент для борьбы с ними. Дело за малым – принять его Верховной Радой Украины. В МВД надеются, что это произойдет до нового года. Корона жить безбедно помогает. Если у наших депутатов хватит духу внести изменения в уголовный кодекс, вора в законе не позавидуешь. У них будет непростой выбор – признаться в принадлежности к воровской масти и сесть в тюрьму или отказаться от короны и гулять на свободе. – Если у вора в законе спросить: «Ты вор в законе?», он должен ответить: «Да, я вор в законе». Но если он скажет: «Нет», сам себя «раскороновывает». Весь разговор фиксируется на видеокамеру, чтобы он не отказался потом от своих слов. Это потом сообщают его «коллегам». С него автоматически снимаются все привилегии. Ведь «корона» дает возможность безбедно жить, ничего не делая. На воров в законе работают бригады, которые отдают им львиную долю прибыли. Плюс неприкосновенность: кто вора тронет, тот сам себе вынесет смертельный приговор. За всю воровскую историю по доброй воле отказались от титула единицы. В 2009 году в Украине распрощались с короной три вора в законе Крамар (Полтавская область), Дубина (Одесская область), Ушастый (Киев). Большинство воров раскороновывали сами авторитеты за проступки, не совместимые с воровскими понятиями. Но одними тюремными сроками воров в законе не напугаешь. У каждого из них не по одной «ходке» за плечами. Тюрьма – их дом родной. Когда в столичном СИЗО №13 сидел азербайджанский вор в законе Равшан Джаниев (Лянкоранский), он с первых дней доставлял немало хлопот персоналу. Начал устанавливать свои правила, подбирать окружение, отдавать распоряжения, требовать от арестованных уважения к своей

персоне. Когда он во второй раз попал в СИЗО, его постарались максимально изолировать. Но он все равно умудрился установить свой контроль в изоляторе – ничего без его одобрения не происходило. – Изменения в УК и разговоры о том, что мы всех воров посадим, ничего не дадут. Для этого контингента нужны специальные учреждения, такие как российские Белый Лебедь, Владимирский централ или Тбилисская спецтюрьма. Где бы они сидели все в одном месте, но изолировано друг от друга. И работали. Как все убирали бы в камерах, сами себя обстирывали, из-за чего уже теряли бы авторитет. Но какой толк в изоляции, если заключенным разрешено пользоваться мобильными телефонами, Интернетом? Воры в законе будут сидеть за решеткой, и давать распоряжения своим подчиненным на воле по мобильному или по Skype. Что толку, если их дело будет продолжаться, – считает экс-глава Пенитенциарной службы Украины Сергей Старенький. По словам Сергея, в данное время ни одна украинская колония не может похвастаться тем, что у них сидит вор в законе. Единственный авторитет, которого упекли за решетку на пожизненный срок, – 49-летний Артур Ярошевский по кличке Артур, скончался в мае этого года от туберкулеза. В Киеве задержали воров в законе Как считают специалисты, даже прогрессивный опыт Грузии, которая первой начала сажать в спецтюрьму своих «пиковых», привел к тому, что за решетку попали малозначимые фигуры воровской иерархии. Впрочем, с 2005 года в застенках побывало более 50 «пиковых». Остальные покинули страну и вели все дела из-за рубежа. Каким путем пойдет Украина, неизвестно. Как, впрочем, и то, будут ли приняты изменения в УК новым парламентом, которому пока не до «воров в законе». Справка: Сегодня почетный криминальный титул, по разным подсчетам, носят до двух тысяч человек. До развала СССР вором в законе мог стать только ранее неоднократно судимый, завоевавший авторитет в криминальной среде и регулярно отдающий часть прибыли в общак уголовник, никогда в жизни не работавший, не женатый, за которого ручаются другие коронованные воры. В 80-х

на первый план вышла грузинская преступная «диаспора», со своими «лаврушниками» или «мандариновыми» ворами, которые покупали титул за довольно приличный взнос в общак – от 100 до 500 тысяч долларов. Поэтому не удивительно, что подавляющее большинство воров в законе имеют грузинские корни. Сейчас коронуют редко. Грузинских воров потеснили славянские. Процедура предельно упрощена: собирать сходку не обязательно, можно получить «благословение» по телефону или Skype.

Вывод один: с таким явлением надо бороться! Непреклонно и жестко! (<http://kraina.name/articles/kriminal/118375-mizrah-ioor-nujno-li-borotsya-s-vorami-v-zakone>). – 2014. – 9.11).

Блог на сайті «Минфин»

Про автора: А. Охрименко, экономист

Какой будет экономика Украины в ноябре 2019 года?

Прогноз – дело сложное в Украине. Вот МВФ, перед тем, как давать кредит Украине в мае, сделал прогноз экономики Украины до 2019 года, а теперь этот прогноз можно выбросить в корзину. У них не получилось даже угадать курс доллара на 1 сентября 2014 года. В МВФ почему-то считали, что на 1 сентября 2014 года курс доллара будет не выше 10,45 грн. Поэтому не будем прогнозировать курс или ВВП, это в условиях украинской экономики очень сложно сделать. Никакие расчеты не помогут. А вот спрогнозировать структурные изменения в экономике, и как эти изменения повлияют на жизнь украинцев – можно и нужно.

Итак, ноябрь 2019 года. На улице холодно, но солнечно.

– Большая часть крупных машиностроительных предприятий закрылась, в том числе ЗАЗ, Мотор Сич, Авиант, Турбоатом. То же самое произошло и с предприятиями химической промышленности Черкасскими и Ровенским «Азотом».

После развала СССР, в Украине закрылась большая часть предприятий ВПК, так как они

были созданы и могли существовать только в условиях СССР. После Майдана и разрыва деловых отношений с Россией, произойдет вторая волна закрытия предприятий, но уже тех, кто мог работать только в условиях СНГ. И сам СНГ уже мало что будет значить, и мало кто его будет помнить.

– В Украине появились небольшие производственные предприятия, которые выполняют заказы из давальческого сырья для европейских компаний. Это, прежде всего, компании из Польши и Литвы и частично из Словакии.

Договор об ассоциации с ЕС уже начнет давать первые результаты. А это значит, что даже средний бизнес сможет или размещать заказы в Украине, или открывать небольшие производственные цеха. Благо массовое закрытие крупных машиностроительных предприятий обеспечит эти микро СП и относительно дешевой рабочей силой, и арендными производственными площадями.

– Успешно развиваются крупные с/х предприятия. Именно в этих предприятиях выгодно работать. Эти предприятия обеспечивают хорошую заработную плату и перспективу роста.

Скорее всего, запустят рынок с/х земли, а это значит, что скупка с/х земли будет носить массовый характер и будут сформированы крупные с/х производители. Мелкие производители просто начнут исчезать, как и отдельные села. Но зато увеличится урожайность и сбор зерна. Для Украины зерно станет визитной карточкой на мировом рынке. Так Россия имеет газ и нефть, а Украина – зерно.

– Активно ведется строительство предприятий с/х логистики. Поднят вопрос расширения портов для увеличения грузооборота с/х продукции.

Не исключено, что крупный бизнес сможет привлечь даже зарубежные инвестиции под строительство с/х логистики. Так как в свое время было модно продавать банки нерезидентам, станет модно продавать с/х холдинги нерезидентам за большие деньги.

– Хотя Украина и дальше покупает газ в России, но уже значительно меньше, так как

потребность в газе и вообще в энергетических ресурсах значительно снизилась после Майдана.

Закрытие машиностроительных и химических предприятий уменьшит спрос на газ и вообще на энергетические ресурсы, так как и металлургия значительно уменьшит объемы производства. Поэтому не нужно будет столько газа. Скорее всего, и часть крупных металлургических предприятий если не закроются, то существенно уменьшат объемы производства.

– Украина резко увеличивает экспорт трудовых ресурсов.

В рамках договора об ассоциации Украина сможет заключить ряд соглашений с отдельными странами ЕС о трудовой иммиграции. Возможно, что получится заключить соглашения с Польшей, Литвой, Испанией и Португалией. Это создаст возможность для легальной работы в этих странах. А это значит, что поток трудовых иммигрантов увеличится. А Украина будет получать денежные переводы от своих гастарбайтеров и за счет этого жить.

– Количество мелкого и среднего бизнеса значительно уменьшится.

Изменение налогообложения для упрощенной системы налогообложения, а потом еще введение кассовых аппаратов, существенно уменьшит количество желающих заниматься бизнесом. Работать по «серым схемам», как это было до Майдана, не получится, а если платить все налоги, то оказывается что любой мелкий и средний бизнес очень низкорентабельный, и поэтому можно быстрее разориться, чем разбогатеть. Кроме того закрытие большей части промышленных компаний Украины лишило работы и средний, и мелкий бизнес, который «кормился» благодаря крупному бизнесу.

– Доходы украинцев в гривневом эквиваленте стали выше, но если пересчитать на доллар, то они даже ниже, чем в 2013 году, но зато теперь украинцы больше пользуются безналичными расчетами.

Введение всеобщего декларирования доходов сделает проблематичным покупку дорогих товаров за наличный расчет. Поэтому,

украинцам придется, как и жителям Германии за все платить карточкой, и думать, как потом свои расходы объяснить налоговому инспектору. Появится даже сфера услуг «формирования фиктивного дохода для физлиц», как это очень популярно в ЕС. Но большей части украинцев будет не до «фиктивных доходов». Благодаря декларированию доходов физлиц, действительно произойдет «выбеливание» заработной платы, но сам размер этой заработной платы сначала резко упадет на сумму белых налогов, а потом будет расти, но очень медленно. Появится большая доля безработных, как в ЕС. Поэтому экспорт трудовых ресурсов будет единственным выходом, чтобы безработицу удерживать на уровне не выше 15%.

Приблизительно так и будут жить украинцы через пять лет. Будут несколько другие заботы и проблемы. Но и другие возможности и перспективы. Действительно Украину ждут большие перемены. Если в начале 90-х годов Украина переживала времена развала СССР и только в 1996 году начали жить без экономики СССР. То теперь приходится еще раз пережить период трансформации, чтобы экономика Украины жила без СНГ (<http://minfin.com.ua/blogs/okhrimenko/59625>). – 2014. – 6.11).

Блог на сайті «Минфин»

Про автора: А. Охрименко, економіст

Какой курс гривны экономически обоснованный?

Сейчас, когда обвал гривны принял катастрофический характер, время от времени и политики, и высшие государственные чиновники, и даже отдельные эксперты заявляют, что курс гривны 13, 14, 15 или может 16 гривен, является справедливым, и отвечает экономическим реалиям экономики Украины. Они заведомо обманывают украинцев и пытаются им навязать недостоверную информацию, что высокий курс гривны, это – хорошо, что экономика Украины и сами украинцы выиграют от высокого курса гривны. Но это – неправда.

В действительности, справедливым, или другими словами экономически обоснованным курсом гривны, является курс на уровне 4,8-5 гривен за доллар. Именно, такой курс гривны получается, если отбросить всю политическую риторику и истерику, и просто рассчитать общее соотношение валюты и гривны, которое обращается в Украине в наличной и безналичной форме, с учетом основных макропоказателей: денежной базы, денежной массы и наличной суммы гривны и наличной суммы валюты.

На данный момент, курс гривны в угоду олигархам, экспортерам и валютным спекулянтам заведомо завышен. И это позволяет им наживаться на украинцах. Фактически все украинцы за счет девальвации гривны платят дополнительный налог из своих доходов, а отдельные лица на этом делают состояния, а потому скупают партии и правительства, и рассказывают, что во всем виноват Путин, Россия, население, но только не они. В действительности, обвал гривны, это во многом заслуга руководства НБУ и правительства Украины, так как обвал гривны позволяет им не плохо заработать на валютном хаосе.

Почему курс гривны должен быть около 5 грн? Если пересчитать среднюю заработную плату в Украине по текущему курсу доллара, то получается около 226 долларов, это уже меньше даже, чем в Молдове. В тот же момент, если бы курс гривны был бы справедливым, то средняя заработная плата в Украине была бы на уровне около 680 долларов. Это в целом сиротствует уровню заработной платы Венгрии, Словакии, Хорватии, хотя и уступает Чехии и Польше, но не существенно. И очень существенно уступают уровню заработной платы в Германии или Франции. И это логично. Действительно, с точки зрения экономического потенциала, Украина слабее Германии и Франции, но близка к Польше, а тем более Венгрии. Но почему же тогда заработная плата в Украине в несколько раз ниже, чем в этих странах. Это противоречит экономической логике. Не может так быть, чтобы по уровню экономического развития Украина была европейской страной, а

по уровню заработной платы, как африканская страна. Тут явно противоречие, которое и заложено в девальвации гривны.

Вот МВФ советует Украине поднять тарифы ЖКХ до европейского уровня. Сейчас это, кажется, невозможным. На данный момент цены закупки импортного газа около 385 долларов, или 5775 гривен за тыс. куб. Много. Очень много. Но, если этот же газ покупать по курсу 1925 гривен за тыс. куб, то это уже смотрится подъемно для украинского бюджета. Получается, около 2 гривен за один кубометр газа. Такие тарифы украинцы смогли бы оплачивать даже по европейским меркам.

Почему, наши олигархи так любят девальвацию гривны? Во многом потому, что даже повышая заработную плату в гривне, они реально не платят полную стоимость труда. У нас получается заниженная стоимость рабочей силы. Отсюда и низкий уровень минимальной заработной платы, пенсий и различных пособий. Все украинцы понимают, что минимальная заработная плата в размере 1218 гривен, или около 81 доллара по текущему курсу, это – фикция. На такие деньги прожить нельзя. И совершенно другое, если эта заработная плата по справедливому курсу в 5 гривен – 243 долларов. Тоже мало, но уже представляет ценность.

Только один факт. С начала текущего года, девальвация гривны составила около 85%, при этом экспорт за десять месяцев 2014 года упал на 11%. Поэтому, все разговоры, что девальвация гривны помогает экономике Украины, является ошибочным. Она помогает и радуется только валютных спекулянтов

В угоду олигархов и валютных спекулянтов руководство НБУ специально раскручивает спираль девальвации гривны. При этом, теряют от этого именно простые украинцы. Что же касается наших магнатов, то они только от этого выигрывают. Пока в Украине не будет справедливого курса гривны, у нас всегда будут проблемы в экономике, сколько бы политики и отдельные эксперты не рассказывали бы нам, что девальвация гривны стимулирует ее рост (<http://minfin.com.ua/blogs/okhrimenko/60003>). – 2014. – 13.11).

Блог на сайті «s-quo.com»

Про автора: С. Холодов, адвокат

Дни арбитража в Киеве: арена практиков

В то время, когда вопрос судебной реформы в Украине перешёл в профессиональную плоскость, Министерство юстиции Украины несколько притихло с идеей ликвидации хозяйственных судов, а волна споров и противостояний накрыла адвокатуру, в Киеве обсуждали особенности и перспективы альтернативного разрешения споров. IV международная конференция «Kiev Arbitration Days 2014: мыслить глобально», организованная ассоциацией юристов Украины, прошла в столице Украины 6-7 ноября с.г.

Арбитраж – это сфера, где нет коррупции, стороны понимают, на что они идут, а представителем в арбитражном суде может быть лицо, не внесенное в Единый реестр адвокатов Украины. Надо сказать, что часто арбитраж – это единственный выход для тех смельчаков, которые решили вести бизнес в Украине и инвестировать средства в нашу страну. Ведь вероятность того, что они смогут защитить нарушенные права и возместить причиненные этим убытки в арбитраже, в тысячи раз больше, чем если бы они защищали свои интересы в украинском суде.

В рамках Kiev Arbitration Days 2014 юристы, арбитры и медиаторы обсудили наиболее важные практические вопросы, возникающие в ходе арбитражного разрешения споров.

При открытии мероприятия заместитель главы администрации Президента Украины Алексей Филатов заявил, что в реформировании судебной системы, которую инициировал Президент Украины, бесспорно, будет отведено место и для арбитража: «Я надеюсь, что в ходе конференции виокремляться предложения, которые могут быть использованы в будущей судебной реформе», – сказал чиновник.

За последние годы Украина выступала ответчиком в ряде инвестиционных споров. На этой арене ее интересы представляли передовые юридические фирмы мира. Это миллионные споры, за победу в которых борются «не на

жизнь, а на смерть». Сам вопрос участия государства и государственных учреждений в арбитраже было одним из ключевых и активно обсуждаемых вопросов на конференции.

По словам старшего юриста Arzinger Владимира Яремко, одним из важнейших решений для понимания сути иммунитета современных государств является решение по делу TMR Energy Limited (далее – TMR) против Фонда государственного имущества Украины (далее – ФГИУ). В науке существует теория ограниченного иммунитета. Если государство действует как суверен, она всегда иммунитет. Однако, если она как частное лицо, например, осуществляет внешнеторговые операции и занимается другой коммерческой деятельностью, иммунитета у нее нет.

В решении по делу TMR против ФГИУ 2002 арбитражный институт Торговой палаты Стокгольма обязал ФГИУ оплатить TMR возмещения в размере \$ 40 млн. Для принудительного исполнения этого решения TMR обратилась в Федеральный суд Канады с заявлением о регистрации, признания и исполнения арбитражного решения с формулировкой «против ФГИУ – органа государства Украина». По результатам рассмотрения канадский суд выдал разрешение на взыскание долга. Для его выполнения были арестованы самолет. Этот арест Украинская сторона обжаловала, и тогда был поставлен вопрос права собственности на имущество государственного предприятия и его соотношение с государством.

В ходе судебного разбирательства было установлено, что ФГИУ не имеет отдельной от государства юридической личности, суд признал, что арбитражное решение, вынесенное против ФГИУ, может быть выполнено за счет имущества Украины. Впоследствии из юрисдикционных оснований это решение было отменено, но сами подходы к пониманию сути иммунитета современных государств никто не оспаривал.

Советник-руководитель Центрального и Восточноевропейского подразделения ICC Court of Arbitration (Франция) Мария Хаузер-Морел отметила, что в арбитраже стороны

имеют равные права, то есть государство должно судиться на том же уровне, что и частная компания. Одна часто трибунал должен учитывать специфические условия, которые государство как сторона арбитража должна учитывать – например, местные требования законодательства по арбитрабельности спора.

Кроме того, по словам эксперта, часто частная компания не знает, кого определить ответчиком по спору: президента, премьера, правительство или государственное агентство. Может быть и 6 ответчиков, и трибунал должен с ними работать. Такая ситуация оказывает плохое впечатление, потому что кажется, что истец сам толком не знает, на кого жаловаться. Поэтому представитель ICC советует всегда предварительно определиться с ответчиком, выяснить, кто наделен правосубъектностью. И при этом всегда следует подумать о том, как решение затем будет выполняться.

Затягивание арбитража

По словам М. Хаузер-Моррелл, стороны часто используют различные возможности затягивания арбитража. Одной из таких является юрисдикционное возражения. «Я знаю много дел, где юрисдикционные возражения государства были восприняты арбитражем не слишком серьезно, – заявила представитель ICC. – Однако в некоторых случаях этот инструмент работает».

Еще одна тактика затягивания – непредоставление документов через конфиденциальность или по иным причинам. В таком случае можно использовать процедуры истребования документов согласно местного законодательства. В Польше, например, можно гораздо быстрее истребовать документы с помощью местного суда, чем через арбитраж.

Сложный вопрос касается активов государства. Последняя может отказаться платить ICC авансовые платежи. Как известно, в арбитраже ICC стороны вносят авансовые платежи до начала любых арбитражных процедур. Государство обычно заявляет, что у нее нет денег, а потому истец вынужден платить вместо нее, поскольку без средств спор начнут рассматривать.

Еще одной проблемой, которую отмечал и В. Яремко, является отказ государства

выполнять арбитражное решение. По словам М. Хаузер-Моррелл, на возможные проблемы с выполнением арбитражного решения истец обратит особое внимание арбитража. Тем более, что некоторые юрисдикции имеют специфические требования к исполнению и, скажем, может возникнуть вопрос, в какой валюте возмещать убытки. Истец должен подумать о всех деталях, которые помогут выполнить решение.

Кстати, как заявил партнер Winston & Strawn LLP (Великобритания) Джо Тирадо, даже в любой демократической стране для юристов и арбитров, которые имеют дело с государством в качестве стороны коммерческого или инвестиционного арбитража, является проблемой то, как добиться признания решения арбитража (<http://www.s-quo.com/club/club.php/user/9/blog/769>). – 2014. – 16.11).

Блог на сайті «lb.ua»

Про автора: Д. Монин

Пути развития Украины

Текущая экономическая ситуация и состояния золотовалютных резервов не оставляют государству вариантов для маневра. У нас есть только один путь – резко сократить государственные расходы.

Как часто можно услышать призывы:

А давайте заставим олигархов платить налоги. А давайте закроем все офшоры! А давайте национализируем предприятия!

Идеи конечно заманчивы и многим кажутся социально-справедливыми. Но разве государство не пыталось все 23 года идти по этому пути? Разве не боролось 23 года с теневой экономикой с попыткой ее уничтожить и минимизировать?

Неужели кто-то думает, что теневая экономика Украины это причина, а не следствие, с которым надо бороться?

Ведь базовая причина появления офшоров это не столько задача минимизации налогообложения, сколько минимизация судебных рисков потерять бизнес при ручном и коррумпированном правосудии.

А теперь давайте считать. За 2013 год общие доходы государственного и местного бюджетов составили 442 млрд грн. А собственные доходы пенсионного фонда – около 160 млрд грн. Таким образом общий объем доходов государства превысил 600 млрд грн при номинальном ВВП в 1450 млрд грн. Таким образом, общая налоговая нагрузка на экономику составила 41-42% от ВВП. Расходы государства за 2013 год превысили доходы на 63 млрд грн, достигнув уровня 46% от уровня ВВП.

Неужели вы думаете, что призывы под соусом социальной справедливости увеличить налоговую нагрузку на экономику это тот путь, которым надо идти?

Текущая нагрузка на экономику итак слишком большая чтобы экономика могла нормально функционировать. Попытка еще больше увеличить налоги – гарантированно добьет экономику, ибо текущая экономическая ситуация итак привела к состоянию, что многие бизнесы убыточны, даже с учетом теневых зарплат. Попытка выбить с бизнеса еще больше доходов лишь приведет к массовому закрытию бизнесов. А следствием этого будет гарантированный дефолт государства.

Бюджетный дефицит и минимальный объем золотовалютных резервов государства фактически минимизируют варианты, которые остаются у правительства до одного единственного возможного – Государству стоит наконец начать резко сокращать свои расходы.

Экономика уже успела перестроиться. По факту мы уже имеем профицит торгового баланса, в связи с резким сокращением доли импорта. Теперь точно такой же шаг должно сделать и правительство, сформировав бездефицитный бюджет страны на следующий год.

Не отрицая тот факт, что стране нужен мир и спокойствие, в тоже время подчеркну, что никакой инвестор не придет в страну, правительство которого, ведет страну к дефолту. Поэтому сбалансированный, правдоподобный и главное бездефицитный бюджет на 2015 год является огромным стимулирующим для бизнеса и инвесторов шагом, чтобы иметь

планы возродить Украину (http://blogs.lb.ua/daniil_monin/285664_puti_razvitiya_ukraini.html). – 2014. – 11.11).

**Блог на сайті «Компанії, банківські
счета, сделки, налоги»**

Про автора: В. Данилейко, юрист

Положение связывает

Украина в споре с Россией может полагаться на два международных судебных органа: Европейский суд по правам человека и Международный суд справедливости ООН.

После аннексии Крыма время от времени в СМИ появляется информация от должностных лиц, что Украина будет оспаривать действия соседей в том или ином международном суде. Но поскольку такая информация всплывает из разных источников очень спонтанно, видимо, у нашего государства нет четкой стратегии в этом вопросе. Отложив все профильные суды и арбитражи (вроде WTO и IATA), у Украины остается возможность обратиться в два международных судебных органа, способных действительно повлиять на Россию: Европейский суд по правам человека (Евросуд) и Международный суд справедливости ООН (МСС). Какой же их них более перспективен?

Обратиться в Евросуд

В соответствии со статьей 33 Европейской конвенции о защите прав человека и основоположных свобод «любая Высокая Договаривающаяся Сторона может передать в Суд вопрос о любом предполагаемом нарушении положений Конвенции и Протоколов к ней другой Высокой Договаривающейся Стороной». Как сторона Конвенции, права которой предположительно были нарушены другой стороной, Украина обратилась в Евросуд еще 13 марта 2014 года. Тогда суд, согласно правилу 39 Регламента, принял обеспечительные меры, обязав обе стороны воздержаться от каких-либо деяний, особенно военных действий, которые могут повлечь за собой нарушение прав человека, закрепленных в Конвенции, и

исполнять свои обязательства в соответствии с Конвенцией.

Такое быстрое обращение в суд и принятие обеспечительных мер давало надежду, что Украина будет системно добиваться компенсации за аннексию Крыма в Евросуде. Однако прошло полгода, а больше никаких документов в открытой базе этого суда по делу № 20958/14 «Украина против России» нет. Но при этом в конце октября СМИ сообщали со ссылкой на министра юстиции Павла Петренко, что министерство передало в Евросуд три дела против России. Само же ведомство официально не разглашает информацию о каких-либо конкретных действиях. Тем не менее успешность признания юрисдикции в каждом из случаев зависит от двух слагаемых: были ли исчерпаны все внутренние средства правовой защиты (статья 35 Конвенции), касается ли спор нарушений положений Конвенции.

Если говорить о первом условии, необходимо отметить, что в межгосударственных спорах, как правило, отсутствуют средства национальной защиты, поэтому в отдельных случаях допускается отклонение от требований статьи 35.

Что касается наличия нарушений положений Конвенции, то следует отталкиваться от предполагаемых исков Украины. По словам г-на Петренко, дела касаются иска о признании незаконной оккупации Крыма, компенсации убытков, нанесенных этой оккупацией, фиксации нарушений конституционных прав граждан, которые были допущены в ходе оккупации и в дальнейшей деятельности оккупационной власти, а также нарушений прав Мустафы Джемилева и его сына со стороны российских оккупационных сил в Крыму.

Среди прочего, сразу бросается в глаза фраза «о признании незаконной оккупации Крыма». Компетенции выносить такое решение у Евросуда нет – он может посчитать оккупацию незаконной и решить, что было нарушение, например, статьи 1 Первого протокола Конвенции. Именно эта статья должна стать фундаментом межгосударственного спора в отношении Крыма, согласно которой «каждое

физическое или юридическое лицо имеет право на уважение своей собственности. Никто не может быть лишен своего имущества иначе как... на условиях, предусмотренных законом и общими принципами международного права».

В отношении требования о компенсации, даже если такое требование будет успешным, процесс выполнения решения из-за отсутствия механизма может вообще не состояться. Тем более если речь идет о государстве, которое в своей деятельности пренебрегает принципами международного права и международным правом в целом.

Успешность всех последующих требований зависит напрямую от доказательной базы. Среди прочего речь может идти о нарушении статьи 2 (право на жизнь), статьи 3 (запрещение пыток), статьи 8 (право на уважение частной и семейной жизни) Конвенции, статьи 1 Первого протокола (защита собственности), статьи 2 Протокола № 4 (свобода передвижения).

В практике Евросуда есть два дела, на которые Украине следует ориентироваться при подаче иска против России. Первое дело фактическими обстоятельствами очень похоже на ситуацию в Крыму – «Кипр против Турции» (2001 год), когда спустя почти 30 лет после оккупации северного Кипра Турцией суд вынес решение о нарушении со стороны Турции множества статей Конвенции, в том числе статей 3, 5, 8, 13 Конвенции, а также статьи 1 Первого протокола. Второе дело – «Грузия против России» (2014 год). Иск был подан в 2008 году, и только в июле с.г. суд принял решение, в котором удовлетворил иск в большинстве требований. Хотя предмет иска был другой (дело касалось арестов, задержаний и коллективного выселения грузинских граждан из РФ осенью 2006 года), Украину тут должно интересовать не столько само решение, сколько реальные сроки делопроизводства (шесть лет) и стратегия ответчика в споре.

Суд справедливости

Второй доступный для Украины вариант – Международный суд справедливости ООН (МСС). В межгосударственных делах этот суд

имеет значительно больший авторитет, чем Евросуд.

Обращаясь в МСС, Украине можно уже не ограничиваться одной Европейской конвенцией, а предоставлять суду факты нарушений множества международных норм, начиная с Хартии ООН.

О том, что Украина начала процесс подачи иска в МСС, еще в августе в прямом эфире одного из телеканалов заявил Павел Петренко. По его словам, это иск против России о нарушении международной конвенции по запрещению финансирования терроризма (Международная конвенция о борьбе с финансированием терроризма).

В таком случае Украина будет доказывать юрисдикцию суда на основании статьи 24 Конвенции, в соответствии с которой спор может быть передан в МСС. Однако там предусмотрены меры, которые сторонам нужно исчерпать, перед тем как обращаться в суд, а именно: на протяжении шести месяцев стороны не смогли сформировать независимый арбитраж. О попытках создать такой арбитраж официально Украина не сообщала.

Поскольку ни Украина, ни Россия не признали обязательную юрисдикцию МСС, согласно статье 36 (2) Устава МСС, а шансы согласия России на добровольную передачу спора суду (статья 36 (1) Устава МСС) равны нулю, то остается рассчитывать на конвенции, в которых Россия как сторона в случае спора признала юрисдикцию МСС. Кроме вышеупомянутой конвенции, подобного рода положения имеет Конвенция против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания. Но такой спор однозначно имеет меньшую вероятность юрисдикционного успеха.

Подать параллельный иск в другой международный суд (одновременно с иском в Евросуд) не является препятствием, что продемонстрировано в деле МСС «Грузия против России» (2011 год). Кроме того, это решение очень важно исследовать, чтобы доказать наличие международного спора

между Украиной и Россией и что методы переговоров были исчерпаны. Грузия в своем иске не подтвердила последнего, и суд не признал юрисдикцию над спором.

Таким образом, оба органа разрешения споров в перспективе могут вынести решения в пользу Украины, но для этого нужно основательно понимать особенности каждого института и его судебной практики, а также стратегию России в подобных спорах. Это будет длительный процесс, но такие дела, как «Кипр против Турции», являются примером для подражания (<http://www.interlegal.com.ua/corporate/?p=1310>). – 2014. – 8.11).

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА
ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ
№ 22 (80) 2014**

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»

Редактори:
Т. Дубас, О. Федоренко, Ю. Шлапак

Комп'ютерна верстка:
А. Бергелська

Підп. до друку 18.11.2014.
Формат 60x90/8. Обл.-вид. арк. 5,95.
Наклад 2000 пр.
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3
siaz2014@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта
видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 1390 від 11.06.2003 р.